Ljubljana, četrtek, 15. maja 1958

LETO XXIV. Štev. 113

IZDAJA IN TISKA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO PODJETJE »LJUDSKA PRAVICA«

DIREKTOR PODJETJA LEV MODIC

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK IVAN ŠINKOVEC

List izhaja vsak dan razen petka – Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

»LJUDSKA PRAVICA« USTANOVLJENA 6. OKTOBRA 1934 – MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 14-DNEVNIK IN TEDNIK – OD OSVOBODITVE DO 1. JULIJA 1951 KOT DNEVNIK, NATO PA KOT TEDNIK – OD 1. JULIJA 1959 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z »BORBO«

Danes mineva 13 let, odkar so zmagovalne enote Jugoslovanske ljudske armade dokončno strle okupatorja in njegove pomagače. V osvobojeni domovini so se jugoslovanski narodi z vso vnemo lotili obnove in graditve socializma, saj so v tem, ob drugih naporih in pobudah videli svoj glavni prispevek za svet miru in napredka. Enotnost in miroljubna graditev in napori jugoslovanskih narodov so zato danes, ko svet živi v strahu pred atomskim uničenjem, toliko večjega pomena, saj so tesne težnje, kar najbolj prispevati ustvarjanju vzdušja in sodelovanja med narodi vsega sveta. Na sliki: Pohod brigad, ki so šle od zmage do zmage in nam izbojevale končno zmago in svobodo

Sutjeska - silna hrabrost in požrtvovalnost borcev

Kako se Slovenija pripravlja na 15. obletnico bitke na Sutjeski — praznik naše revolucije

Ljubljana, 14. maja — Danes je bila v Ljubljani konferenca predstavnikov okrajnih pripravljalnih odborov za proslavo 15-letnice bitke na Sutjeski. Pod vodstvom predsednika republiškega odbora za proslavo bitke na Sutjeski Mitje Ribičiča so pregledali dosedanje ukrepe v Sloveniji, da bi to obletnico čimbolje proslavili.

Udeleženci konference so se tudi obvezali, da bodo povsod pospešili delo, kajti 4. julij, dan proslave, se naglo bliža, in da bodo pritegnili h konkretnemu sodelovanju razen organizacij rezervnih oficirjev, Zveze borcev in drugih zlasti udeležence znamenite bitke. Tako bodo mladini po šolah, delavcem po tovarnah in vsemu prebivalstvu čimbolj nazorno predočili pomen in veličino nečloveških bojev v neenaki bitki na Sutjeski. Predavanja so že v teku.

Čeprav so se nekateri pritoževali zaradi pomanjkanja ustreznega gradiva o Sutjeski, imajo vendarle v rokah osnovno gradivo o peti sovražni ofenzivi proti narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije leta 1943, popisano v brošuri z naslovom »Operacija Schwarz«. Brošuro je izdal Glavni odbor rezervnih oficirjev Slovenije in jo tudi razposlal, v kratkem pa izide še več gradiva. V teh zgodovinskih dneh, vsak dan, ki ga preživimo, je namreč obletnica velikih dogodkov na Sutjeski, je važno, da se predavatelji znajdejo in da pri obravnavanju bitke na Sutjeski pravilno in temeljito povezujejo tudi s partizanskimi dogodki v Sloveniji in prikazujejo enotnost osvobodilnega boja jugoslovanskih narodov.

BITKA NA SUTJESKI — SIMBOL LJUDSKE MOČI

Uspeh bitke na Sutjeski je bil važen mejnik naše revolucije. Po bitki na Sutjeski je bil množičen priliv v narodnoosvobodilno vojsko, osvobajala je vedno nova in nova področja. Bitko na Sutjeski so naši partizani dobojevali sami, brez odločilne pomoči z Vzhoda ali Zahoda. To je bila vojaško pomembna bitka na ozkem področju, bitka slabo oboroženih partizanov s premočnimi nemškimi fašisti, oboroženimi do zob. V bitki na Sutjeski je bil ranjen tudi tovariš Tito, v njej je izkrvavela vrsta odgovornih tovarišev.

Bitka na Sutjeski, epopeja ljudske moči, izvirnosti in požrtvovalnosti partizanskih borcev nam narekuje, da čim slovesneje proslavimo veliko obletnico. V naši republiki povezujemo proslavo obletnice Sutjeske z Dnevom mladosti in tudi Pohod ob žici okupirane Ljubljane je bil za udeležence miniaturna »univerza« o tej bitki. Ob proslavah občinskih praznikov, ki so se pri nas že lepo zakoreninili, povsod razpravljajo tudi o Sutjeski.

Na proslavo 15-letnice Sutjeske v Tientištu, kjer se bo 4. julija zbralo nad 50.000 ljudi, bo Slovenija poslala 400 udeležencev. Med njimi bodo na prvem mestu borci, udeleženci te bitke, tovariši, ki so se borili v drugih republikah, upokojeni oficirji, člani Zveze borcev in otroci padlih borcev. Največ — 90 — udeležencev bo iz ljubljanskega okraja, iz mariborskega 85, novomeškega 60, iz drugih okrajev pa približno po 30. Razen Zveze borcev organizirajo obisk Sutjeske tudi druge organizacije.

M. R.

Seja predsedstva SZDL Slovenije

Na seji predsedstva SZDL Slovenije 13. t. m. so razpravljali o nalogah SZDL ob ustanavljanju stanovanjskih skupnosti. Sprejeli so priporočilo okrajnim in občinskim ter osnovnim organizacijam Socialistične zveze, da posvetijo posebno skrb ustanavljanju stanovanjskih skupnosti, zlasti v industrijskih središčih in večjih mestih, kjer postaja potreba po teh skupnostih čedalje bolj pereča.

Predsedstvo SZDLS je tudi razpravljalo o predlogu Okrajnega odbora SZDL Trbovlje o razformiranju okraja Trbovlje, se strinjalo s predlogom ter sklenilo, naj politično in organizacijsko pripravijo združitev s sosednimi okraji.

Predsedstvo SZDLS je sklenilo tudi sklicati sejo Glavnega odbora Socialistične zveze Slovenije v začetku junija, na kateri bodo razpravljali o delu in nalogah Socialistične zveze na vasi ter o njenih nalogah ob ustanavljanju stanovanjskih skupnosti.

Prva seja odborov Zvezne ljudske skupščine

Beograd, 14. maja. (Tanjug.) Zakonodajna odbora Zveznega zbora in Zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine sta imela danes skupno sejo, na kateri sta se dogovorila o delu za spremembe poslovnikov Zvezne ljudske skupščine. Odbora sta izvolila komisijo, ki bo od jutri obravnavala te spremembe in jih potem predložila zakonodajnima odboroma. Odbora se bosta znova sestala konec tega meseca.

To je prva delovna seja skupščinskih odborov Zvezne ljudske skupščine četrtega sklicanja.

PO VOJAŠKEM UDARU V ALŽIRIJI

Zarota proti republiki se je v Franciji izjalovila

a Pflimlinova vlada se bo morala opreti na levico v Bourbonski palači — Massu se skriva za Salanom

Pariz, 14. maja (Tanjug). Nova vlada je imela davi že tretjo izredno sejo, na kateri je proučila ukrepe za obnovo civilne oblasti v Alžiriji. Vlada zaseda tako rekoč brez oddiha od dveh ponoči, ko ji je zbornica izglasovala investituro. Vse radijske postaje zdaj v presledkih objavljajo odredbo predsednika republike Renéja Cotyja in poziv ministrskega predsednika Pierra Pflimlina vojski in prebivalcem v Franciji in Alžiriji, naj ostaneta zvesta zakoniti vladi v Parizu. V Alžiriji je zdaj nad 500.000 vojakov, kar je polovica vse francoske vojske.

V Parizu so od sinoči v veljavi ostri policijski ukrepi. Po uradnih podatkih je bilo aretiranih nad 150 ljudi, v glavnem kolovodij skrajnih desničarskih skupin, pa tudi več višjih oficirjev, med njimi neki general, zaradi zarote proti republiki. Policija je zaplenila mnogo dokumentov, ki kažejo, da so vojaški udar v Alžiriji pripravili v Parizu in da so ga hoteli razširiti tudi na Francijo tako, da bi aretirali predsednika republike. V zaroto sta neposredno zapletena dva degolistična poslanca, dosedanji obrambni minister Chaban-Delmas in bivši rezident v Alžiriji Jacques Soustelle, ki sta zdaj v hišnem priporu in so tudi proti njima uvedli preiskavo. Ker sta poskušala ponoči pobegniti v Alžirijo, je policija zdaj prepovedala vsem poslancem zapustiti glavno mesto, če nimajo posebnega dovoljenja novega notranjega ministra.

Vse poštne, brzojavne, telefonske in druge prometne zveze z Alžirijo so prekinjene in prihajajo od ondod poročila samo prek alžirskega urada agencije France Presse. Oblasti so prepovedale skupini tujih novinarjev odpotovati, medtem ko so dobile ladje, ki plujejo proti Alžiriji, ukaz, da spremenijo smer in zaplovejo v Oran, edino alžirsko luko, kjer krajevne civilne oblasti in vojska niso odpovedale pokorščine vladi v Parizu.

General Massu je danes na tiskovni konferenci izjavil, da »komite javne rešitve«, ki ga vodi, »ne more sam odločati, ker mora vse najprej odobriti vrhovni poveljnik francoskih sil v Alžiriji general Salan«. Massu je rekel, da je general Salan odgovoren za vzdrževanje reda v Alžiriji in da je vloga »komiteja javne rešitve« v vzdrževanju zvez s civilnim prebivalstvom. General Massu je poudaril, da je bila vzpostavitev reda v Alžiriji glavni smoter zaradi katerega je postal član komiteja in da je ta cilj zdaj dosežen. Massu je še enkrat potrdil, da vsa oblast v Alžiriji pripada generalu Salanu, ker je on »poosebljenje vlade«. »Če bo komite to zlorabil, bo razpuščen« je dodal Massu.

Francozi so danes prepadeni iz časopisov zvedeli o dramatičnih dogodkih v minuli noči. Časniki so podrobno poročali o burni debati v zbornici, o prevratu v Alžiriji in tudi o neuspelem državnem udaru v Parizu. Dogodkov pa niso komentirali, ker se kriza še vedno razvija. Izjemoma je to storil socialistični »Populaire«, ki označuje generalski puč za »nedopustno dejanje proti republikanski zakonitosti« ter zahteva kazen za kolovodje upora.

»Humanité« objavlja na prvi strani proglas politbiroja partije delavcem in republikancem in jih poziva na obrambo republike, pri čemer opozarja, da so se komunistični poslanci sinoči v zbornici vzdržali glasovanja samo, da bi omogočili vlado, katere predsednik je napovedal, da bodo desničarski in fašistični zarotniki kaznovani.

Tudi konservativna »Aurore« je objavila v izredni izdaji kratek komentar, v katerem pa v celoti opravičuje ravnanje generala Massuja, a zahteva, da je treba zaradi »splošnih koristi Francije v boju proti teroristom« zdaj, položaj čimprej normalizirati in urediti.

Spričo takšnega položaja čakajo novo vlado izredno važni in težavni problemi, zamotani tudi zaradi tega, ker so davi odstopili trije izmed skupno štirih desničarskih ministrov. S tem, da so sprejeli novo vlado, proti kateri so glasovali skoraj vsi desničarji, kolonialistični krogi dejansko niso opustili akcije, ki so jo začeli proti težnji liberalnih strank, da bi opustili dosedanjo smer v Alžiriji in našli drugačno rešitev. Neuspeh te politike, ki ga je bilo že dalj časa čutiti zlasti na finančnem, gospodarskem in diplomatskem področju, je povzročil najhujšo povojno politično krizo. Včerajšnji neuspeh desničarjev v Parizu, pa tudi njihov udar v Alžiriji kažeta, da je odnos političnih sil v Franciji še vedno docela neuravnovešen. Nadaljnji razvoj dogodkov bo dejansko odvisen od orientacije nove vlade v levo smer.

Vznemirjenje v Tunisu

Tunis, 14. maja. (Reuter.) Vlada je imela sinoči izredno sejo, na kateri so proučili položaj, ki je nastal v Alžiru, odkar je tam francoska vojska prevzela tudi civilno oblast. Na seji je bil tudi načelnik generalnega štaba tuniških oboroženih sil.

Po seji je zunanji minister govoril z odpravnikom poslov ameriškega veleposlaništva in mu naročil, naj obvesti washingtonsko vlado o vznemirjenosti tuniške vlade spričo dogodkov v Alžiru.

Novinarjem je potem izjavil, da so tuniške enote na meji z Alžirom v pripravljenosti.

Po vsej Tuniziji so zaradi dogodkov v Alžiru zaostrili policijske in vojaške varnostne ukrepe. Znova so zasedli barikade na cestah, ki so jih postavili letos v februarju, ko je bila bombardirana vas Sakijet. Civilni letalski promet med Tunisom in Bonom v Alžiru je prekinjen.

Maroški ukrepi

Rabat, 14. maja (AFP). Maroška vlada je danes prepovedala železniški promet po cestah, po železnici, po zraku in po morju med Marokom in Alžirijo. V uradnem poročilu je rečeno, da je bilo obmejnim organom ukazano, da ne pustijo nikogar iz Maroka v Alžirijo ali v nasprotni smeri. Prekinjene so bile tudi vse telefonske in brzojavne zveze med obema deželama. Radioamaterjem so prepovedali navezovati kakršnekoli posredne ali neposredne stike z radijskimi postajami na alžirskem ozemlju.

Pflimlin vztraja

Socialisti bodo sodelovali v vladi — Sindikati na strani vlade — Vsa vojska v vojašnicah

Pariz, 14. maja (Tanjug). Nova francoska vlada je nocoj odklonila zahteve desničarjev, naj bi se debata o Alžiriji začela neutegoma. »Vlada potrebuje čas za nujne akcije, ne pa za debate,« je izjavil minister Lecourt v parlamentu in poudaril, da je predsednik vlade Pflimlin zbornici šele v petek popoldne predložil poročilo o novem položaju.

Mrzlična politična dejavnost se je danes zrcalila tudi v pritisku desničarjev, da bi vrgli komaj sestavljeno vlado, kakor tudi v razglasih solidarnosti strank centra in levice za vzpostavitev republikanske zakonitosti.

Francoski socialisti so danes z veliko večino sklenili sodelovati v Pflimlinovi vladi. Kakor se je v obveščenih krogih zvedelo, bi postali člani njegovega kabineta Mollet, Lacoste in Moch. Mollet bi bil minister brez portfelja, Moch notranji minister, Lacoste pa bi ostal na položaju generalnega rezidenta v Alžiriji.

Pflimlin si še nadalje prizadeva prepričati tudi voditelja stranke neodvisnih in kmetov Pinaya, naj sodeluje v vladi.

Vse vodilne francoske sindikalne centrale so pozvale danes svoje članstvo na »skrajno budnost in pripravljenost, da vsak čas stopi v obrambo delavskih svoboščin in republikanske zakonitosti«. Generalna konfederacija dela je razen tega poslala poziv katoliškim in socialističnim sindikatom k »enotni akciji proti vsem napadom generalske kašte, katere prvi cilj je ukinjenje delavskih svoboščin.« Zaradi vladne prepovedi zbiranja so sindikati odpovedali mitinge in protifašistične demonstracije.

Policija je intervenirala samo, ko je razgnala demonstrante, ki so vzklikali De Gaullu.

Obrambno ministrstvo je nocoj objavilo, da je bilo vsem četam v deželi ukazano, da se v okviru pripravljalnih ukrepov, ki jih je davi odredila vlada, umaknejo v vojašnice. Vsi krajši dopusti v vojski so ukinjeni. Kot sodijo, je v Franciji 400.000 vojakov.

Danes dekret o uniji med Jordanijo in Irakom

Bagdad, 14. maja (Reuter). Iraški kralj Fejsal in jordanski kralj Husein sta danes končala razgovore v zvezi z unijo med obema deželama. Jutri bo objavljen dekret o sestavi nove vlade, ki ji bo načeloval Nuri Said.

Zaključek obiska JVM v Sovjetski zvezi

Moskva, 14. maja (Tanjug). Kontraadmiral Bogdan Pecotić, ki se kot poveljnik odreda jugoslovanskih vojnih ladij mudi v ZSSR, je davi odpotoval iz Moskve v Sevastopol. Skupaj z njim sta odpotovala tudi svetnik jugoslovanskega veleposlaništva Zvonko Perišić in vojaški ataše polkovnik Popović.

Kontraadmiral Pecotić bo danes na »Galebu« priredil poslovilni sprejem. Jugoslovanska eskadra, ki je v Sevastopolu od 10. t. m., bo jutri odplula nazaj v domovino.

ŠTAFETA MLADOSTI JE BILA VČERAJ V SARAJEVU

Čustva brezmejne ljubezni do najdražjega tovariša in učitelja

Danes bo štafeta prispela v Srbijo

Sarajevo, 14. maja. (Tanjug.) Danes v zgodnjih popoldanskih urah je štafeta mladosti prispela v Sarajevo. Sprejelo in pozdravilo jo je več kot 30.000 prebivalcev. Na svečani tribuni so štafeto sprejeli predsednik Ljudske skupščine BiH Djuro Pucar hkrati s predsednikom Republiškega izvršnega sveta Osmanom Karabegovićem in več člani sveta ter generali JLA.

Štafeto je nato pozdravil sekretar Okrajnega komiteja ZK sarajevskega okraja Nisim Albahari, ki je poudaril, da nosi s seboj strnjena čustva enotnosti naših narodov in čustva brezmejne ljubezni naše domovine do svojega najdražjega tovariša in učitelja ter čustva hvaležnosti za vse tisto, kar je napravil tovariš Tito, da bi bila naša dežela svobodna, močna in cenjena na vsem svetu. V naših srcih, je poudaril Nisim Albahari, je postal 25. maj pravi narodni praznik.

Nato so prebrali pozdravno pismo Sarajevčanov tovarišu Titu, potem pa se je štafeta, ki so jo zbrani prebivalci burno pozdravljali, napotila proti Rogatici in Višegradu, kamor bo prispela nocoj okrog desetih. Jutri zjutraj bo štafeta prispela v Srbijo.

Indijski veleposlanik na poslovilnem obisku pri predsedniku republike

Beograd, 14. maja (Tanjug). — Predsednik republike Josip Broz-Tito je danes opoldne sprejel dosedanjega indijskega veleposlanika v Jugoslaviji Radžašyara Dajala, ki odhaja na novo službeno mesto. Na sprejemu sta bila tudi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Aleksander Ranković in državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović.

NAPOVED

za četrtek, 15. maja 1958

Pretežno jasno s povečano oblačnostjo v popoldanskih urah. Temperature ponoči med 9 in 14, v Primorju 18, najvišje dnevne do 30 stopinj C.

Televizijsko snemanje

DVE LETI TELEVIZIJSKEGA PROGRAMA V JUGOSLAVIJI

Kmalu skupen program

Tri etape razvoja naše televizije

Zagreb, 14. maja. (Tanjug.) Ob drugi obletnici oddaje prvega televizijskega programa v naši deželi, ki ga je dne 15. maja 1956 prenašala radiotelevizija v Zagrebu, so s pristojnega mesta sporočili, da se v televizijskih središčih v Zagrebu, Beogradu in Ljubljani vneto pripravljajo na skorajšnji začetek skupnega televizijskega programa.

Predstavniki zagrebške televizije so poudarili, da je bilo sodelovanje teh treh televizijskih središč uspešno ob televizijskih oddajah s VII. kongresa ZKJ v Ljubljani, ko so oddajala skupni program vsak večer in si pridobila koristne izkušnje za nadaljnjo organizacijo enotnega televizijskega programa.

V drugi etapi razvoja jugoslovanske televizije, potem ko bo sestavljen enotni program televizijskih središč v Zagrebu, Beogradu in Ljubljani, je predvidena zgraditev naprav za prenos tega programa v Sarajevu, Skoplju in Titogradu. V tretji etapi je predvideno, da bodo prva tri televizijska središča docela izpopolnjena, da bomo dobili opremo za bodoči središči v Skoplju in Sarajevu ter zgradili naprave, ki bodo omogočale sprejemanje televizijskih programov v vseh delih dežele.

V dveh letih oziroma 18 mesecih oddajanja lastnih eksperimentalnih programov je zagrebška radiotelevizija oddajala nad 500 različnih oddaj, ki so trajale skupno 560 ur. V tem obdobju so si pridobili naši strokovnjaki koristne izkušnje, ki jih bodo uporabili v nadaljnjem delu za jugoslovanski televizijski program.

PO PRVIH IZKUŠNJAH

ŠOLSKA REFORMA

DOBIVA OPRIJEMLJIVE OBLIKE

S posvetovanja v Kranju o ustanavljanju »Družin mladih zadružnikov« pri osemletkah

Kranj, 14. maja. — Minulo nedeljo je bilo v Kranju posvetovanje o ustanavljanju »Družin mladih zadružnikov« pri osemletkah, ki sta ga pripravila odbor mladih zadružnikov pri OZZ Kranj in Okrajni komite mladine Kranj. Ker gre za prve izkušnje pri ustanavljanju teh družin v Sloveniji, so se posvetovanja udeležili tudi zastopniki CK LMS in šolskih oblasti. Žal je treba ugotoviti, da se je od 130 povabljenih prosvetnih delavcev in kmetijskih strokovnjakov udeležilo posveta le 33.

Namen posvetovanja je bil, da postavijo okvirni program za družine mladih zadružnikov, ki bodo delale v okviru pionirskih odredov na osemletkah. Glavni del teh programov bodo izvajali izven šolskega pouka v tesnem sodelovanju s kmetijskimi strokovnjaki in ob pomoči kmetijskih zadrug.

V družinah mladih zadružnikov bo mladina skupno upravljala z vsemi materialnimi sredstvi, z orodjem, s pridelki itd. Ker bo pri teh stvareh sama prizadeta, se bo mladina na ta način učinkovito uvajala v skupno delo in bo dobila že v zgodnji mladosti pravilen odnos do skupnih sredstev, kar se bo pokazalo tudi v odnosu do družbene lastnine. Ko delajo otroci poskuse z določenimi semeni in v praktičnem delu vidijo, koliko je za določeno kulturo potrebno vložiti dela, se s tem že učijo pravilnega gospodarjenja: sami računajo in kalkulirajo, kaj je rentabilneje. Pri kolektivnem delu na šolskem vrtu otroci sami med seboj kaj hitro odkrijejo slabe lastnosti, s katerimi so obremenjeni, in tu je na samem primeru najlaže takšne primere grajati in jih odpraviti. Vsekakor je to za mladino zelo koristna delovna vzgoja. Mimo vsega tega pa je seveda treba poudariti tudi praktično korist mladine pri izpopolnjevanju kmetijskega znanja: iz sadjarstva (cepljenje, presajanje sadik, gnojenje, obrezovanje itd.), vrtnarstva, živinoreje, čebelarstva, gospodinjstva itd.

Treba pa bo ustvariti vse potrebne pogoje za takšno delo z mladino. Predvsem bo treba dati mladim učiteljem ustrezno izobrazbo iz kmetijstva. Seveda pa celotnega bremena ne bi smeli naložiti na ramena učiteljem, ampak poiskati pomoč pri kmetijskih strokovnjakih: sadjarju, čebelarju, vrtnarju, živinorejcu itd. Kmetijske zadruge pa bodo to delo lahko podprle z materialne strani: z denarjem, gnojilom, sadikami itd.

Kr

PROUČEVANJE GRADIVA S KONGRESA ZKJ V SLOVENIJI

Temeljito seznanjanje in pojasnjevanje

Ljubljana, 14. maja. (Tanjug.) Organizacije Zveze komunistov v Sloveniji že od vsega začetka kongresa ZKJ proučujejo program, statut in drugo kongresno gradivo. V nekaterih okrajnih komitejih so organizirali tudi posebne aktive predavateljev, ki bodo pomagali občinskim komitejem oziroma osnovnim organizacijam Zveze komunistov, kot tudi organizacijam Socialistične zveze delovnega ljudstva in mladini, da bi se člani teh organizacij temeljito seznanili z gradivom kongresa.

Tako so na primer v mariborskem okraju organizirali posebna predavanja za okrajni aktiv predavateljev.

Posamezna poglavja bodo na teh predavanjih obrazložili znani politični delavci. Prav tako imajo v načrtu pojasnjevanje kongresnega gradiva za aktive predavateljev v občinah, nakar se bo začelo sistematično proučevanje gradiva, ki bo trajalo predvidoma do konca leta.

Številne osnovne organizacije Zveze komunistov na področju ljubljanskega okraja na lastno pobudo proučujejo program Zveze komunistov. V murskosoboškem okraju, kjer so proučevali osnutek programa že pred kongresom, razpravljajo zdaj tudi o ostalem gradivu. V nekaterih organizacijah trboveljskega okraja proučujejo program Zveze komunistov po temah, v koprskem okraju pa je ta teden petdnevni seminar, ki mu prisostvuje polovica članov občinskih komitejev v okraju, medtem ko bo seminar za drugo polovico članov prihodnji teden. Udeleženci omenjenega seminarja bodo nato sodelovali v pojasnjevanju dokumentov in sklepov VII. kongresa v posameznih osnovnih organizacijah Zveze komunistov.

Tudi organizacije Ljudske mladine se pripravljajo na temeljito proučevanje kongresnega gradiva, ki bo poglavitna tema mladinskih seminarjev v Bohinju.

TRIDNEVNO POSVETOVANJE O INDUSTRIJSKI PSIHOLOGIJI

Prispevek k izmenjavi praktičnih izkušenj

Psihologi bodo začeli izdajati svoj časopis

Ljubljana, 14. maja. (Tanjug.) **Nad 150 slušateljev psihologije beograjske, zagrebške in ljubljanske univerze je danes v Ljubljani zaključilo tridnevno posvetovanje o industrijski psihologiji, ki je bilo pod pokroviteljstvom podpredsednika Zvezne ljudske skupščine Franca Leskoška.**

Od lanskega leta, ko je bilo v Beogradu prvo posvetovanje o splošni psihologiji, bodo študentje teh univerz vsako leto imeli takšna posvetovanja, na katerih bodo obravnavali teme s področja psihologije.

Na drugem posvetovanju v Ljubljani, posvečenem problemom industrijske psihologije, so udeleženci poslušali več referatov in razprav o monotoniji v industriji, o vplivu nekaterih farmacevtskih sredstev na dinamiko dela, kakor tudi o vseh činiteljih, ki vplivajo na razpoloženje delavcev. Na posvetovanju so prikazali tudi praktične postopke vključevanja novega in mladega delavca v delovni proces ter metodo, po kateri se ohranijo psihofizične kondicije delavcev in podobno.

Ker je industrijska psihologija pri nas mlada znanost, je to posvetovanje mnogo prispevalo k izmenjavi praktičnih izkušenj. Da bi postala ta izmenjava trajna oblika dela vseh naših psihologov, so na posvetovanju sklenili, da bodo začeli izdajati časopis, ki bo obravnaval ta vprašanja.

Na posvetovanju so razpravljali tudi o praksi psihologov v industriji, o njihovi specializaciji ter o vprašanju naziva psihologov, ki je zdaj omejen samo na profesorsko zvanje, ni pa toliko vskladen s potrebami naše industrije.

Neosnovane govorice o kakovosti zmrznjenega mesa

Le zaradi malomarnosti sekačev se je nekaj mesa pokvarilo, inšpekcijski organi pa so nato zaostrili kontrolo v mesnicah

Že minuli mesec smo poročali o pomanjkanju govejе živine na trgu, kar je izzvalo podražitev govejega mesa. Zmanjšanje ponudbe v spomladanskih mesecih je vsakoletni pojav, ki traja tja do junija. Da bi v tej prehodni dobi omejili pritisk kupcev živine na trg in bi zavrli tendenco dviganja cen živine, so bile zaradi intervencije na domačem trgu odvzete večje količine kvalitetnega zmrznjenega mesa, ki je bilo sprva določeno za izvoz.

Prodaja tega mesa, ki mu je bila določena prodajna cena 285 din za kilogram, naj omogoči premostitev trenutnih težav pri odkupu do nadaljnjih ukrepov pristojnih organov glede oblikovanja cen svežega mesa.

To zmrznjeno mesa se sedaj dnevno prodaja v ljubljanskih mesnicah. Kmalu pa so neodgovorni ljudje začeli širiti razne vznemirljive govorice, tako na primer, da je to meso zavrnil inozemski uvoznik, da so že nekateri potrošniki oboleli, da je neuporabno in podobno. Te govorice so se še bolj razširile, ko je sanitarna inšpekcija zadnje dni nekaj mesa v mesnicah zaplenila.

Koliko je resnice na teh govoricah? Docela je izmišljena trditev, češ da je to meso zavrnil inozemski uvoznik. Meso, ki ga zdaj prodajo v Ljubljani, bi lahko brez zadržkov izvozili, če ne bi bilo odvzeto od izvoza zaradi intervencije na domačem trgu. Tudi sicer je to meso kvalitetno, vsekakor kvalitetnejše, kakor je običajno sveže meso na domačem trgu, ker se za izvoz kolje le kvalitetna živina in manj kvalitetno meso za izvoz ne pride v poštev.

Tudi je izključeno, da bi to meso pokvarjeno prišlo na ljubljanski trg, saj je bilo takoj po zakolu živine v Mariboru vloženo v zmrzovalnico in nato v globoko zmrznjenem stanju vskladiščeno v mariborski hladilnici, in to pri stalni temperaturi minus 15 stopinj, ki izključuje, da bi se pokvarilo, četudi bi ležalo leto ali še več. Ves promet s tem mesom je pod stalno kontrolo veterinarske in sanitarne inšpekcije: pregledano je tako pri izdaji iz mariborske hladilnice kakor tudi pri vskladiščenju v ljubljanski hladilnici, kamor prispe v globokem zmrznjenem stanju, ker ga prevažajo s kamioni-hladilniki.

V nekaterih mesnicah pa so sekači v nasprotju z navodili podjetij s tem mesom nepravilno ravnali. Zmrznjeno meso se mora sekati v zmrznjenem stanju. Sekači pa so ponekod pustili to meso navzlic vročini ves dan viseti in ni čuda, da se je potem pokvarilo in ga je bilo treba zapleniti. Ti sekači pa niso samo neodgovorno ravnali z mesom. Medtem ko so si uprave mesarskih podjetij prizadevale udomačiti prodajo zmrznjenega mesa, so nekateri sekači sami med ljudi širili govorice o slabi kakovosti mesa. Po teh izkušnjah so inšpekcijski organi poostrili kontrolo v mesnicah in omejili prodajo do desete ure dopoldne. Hkrati je bilo določeno, da lahko prodajajo to meso le v poslovalnicah, ki imajo primerne hladilne naprave.

S.

DNEVNIK

Skupščina Trgovinske zbornice za Severno Primorje je bila včeraj v Novi Gorici. V poročilu in razpravi so opozorili, da je trgovina v zadnjem letu precej zboljšala svoje poslovanje, da pa se pri urejanju raznih problemov še vedno premalo zavzema za pomoč krajevnih predstavniških organov in raznih organizacij.

Na prvem sestanku Tarifne komisije za notranjo trgovino v Zvezi trgovinskih zbornic so razpravljali o programu dela in poslovniku komisije kot tudi o bližnji anketi o tarifnih postavkah, ki jo bodo razpisali te dni v trgovinskih gospodarskih organizacijah.

V organizacijah in družinah Počitniške zveze končujejo priprave za proslavo Dneva mladosti in 15-letnice bojev na Sutjeski. V večini republik so bile že ustanovljene brigade, ki bodo sodelovale na proslavi obletnice bojev na Sutjeski, do Dneva mladosti pa bodo brigade ustanovljene tudi v ostalih republikah.

Uradni list FLRJ objavlja odredbo državnega sekretarja za finančne zadeve o uveljavljanju uredbe o uporabi sredstev za investicije v letu 1958. Ta odredba natančneje določa tehnične pogoje in daje navodila za uveljavljanje uredbe o uporabi investicijskih sredstev v tem letu. Uradni list FLRJ objavlja tudi uredbo o izvolitvi in odpoklicu članov organov samoupravljanja Zavoda za socialno zavarovanje.

Proslava Dneva mladosti v Makedoniji letos ne bo imela centralnega značaja. Vse kulturno-prosvetne, športne in druge prireditve bodo po vaseh, občinskih in okrajnih centrih. Z bogatimi programi bodo nastopile organizacije Ljudske mladine, Socialistične zveze, Skupnosti delavskih kulturno-prosvetnih organizacij, Ljudske prosvete, Ljudske tehnike ter številne športne in druge organizacije.

Generalni sekretar Mednarodne organizacije za standardizacijo (ISO) Henry Saint Leger, ki se je mudil pri nas štiri dni kot gost Zvezne komisije za standardizacijo, je davi odpotoval iz Jugoslavije. Po razgovoru v Zvezni komisiji je izjavil, da bo njegov obisk koristil okrepitvi sodelovanja med jugoslovansko in Mednarodno organizacijo za standardizacijo, ki je že povsod na svetu priznana kot važen činitelj v pospeševanju industrijske proizvodnje.

Pogodbo o socialnem zavarovanju duhovnikov Srbske pravoslavne cerkve sta včeraj podpisala patriarh Srbske pravoslavne cerkve Vikentije in direktor Zveznega zavoda za socialno zavarovanje Zdenko Has.

Član sekretariata UNESCO René Ochs, ki se je šet dni mudil v Beogradu v uradni misiji in imel razgovore o sodelovanju naše države s to organizacijo, bo danes odpotoval iz Jugoslavije v Ankaro. Imel je tudi razgovore s predstavniki uprave za tehnično pomoč o izpolnitvi programa za 1958 in osnutek programa za 1959/60.

Organizacijsko-politični sekretariat Glavnega odbora SZDL Makedonije je imel včeraj sestanek s predstavniki okrajnih odborov Socialistične zveze in predstavniki Zveze sindikatov Makedonije, CK Ljudske mladine Makedonije, Republiške zveze ženskih društev in Zveze študentov, na kateri so razpravljali o proučevanju gradiva s VII. kongresa ZKJ in o proslavi Dneva mladosti v Makedoniji.

Jugoslovanski izvoz v dežele Bližnjega vzhoda in Afrike je v prvem trimesečju tega leta po vrednosti presegel 3,6 milijarde dinarjev. V primerjavi z istim obdobjem lanskega leta se je povečal za 1,7 milijarde.

Prvi sejem tujih filmov je bil v Splitu od 8. do 14. maja in ga je organiziralo Združenje za reproduktivno kinematografijo. Na sejmu je sedem domačih distributivnih podjetij predvajalo predstavnikom kinematografov v državi 40 tujih filmov, ki so jih odkupila naša uvozna podjetja. Sprožen je bil predlog, da bi bili podobni sejmi vsako leto v Splitu.

Razstavo »Shakespeare v britanskem gledališču« bodo danes popoldne odprli v Beogradu. Razstavo sta organizirala britanski Svet za kulturne stike z Jugoslavijo in Komisija za kulturne stike s tujino. Razstava, ki bo odprta do 25. maja, je zgoščen pregled uprizoritev Shakespearovih del na britanskih odrih od časov, ko je Shakespeare še živel, do današnjih dni. Nato bodo razstavo odprli tudi v Ljubljani in Zagrebu.

NOVE PREDPISE S PODROČJA TURIZMA PRIPRAVLJAJO

Letoviške takse in njih uporaba

Sekretariat za zakonodajo ZIS je že pripravil teze za organizacijo turističnega varčevanja

Beograd, 14. maja (Tanjug). — Sekretariat za zakonodajo Zveznega izvršnega sveta pripravlja večje število novih predpisov s področja turizma. Pripravil je že teze za organizacijo turističnega varčevanja ter nov osnutek predpisov o letoviški taksi in o oddajanju privatnih sob v najem.

Novi predpisi o letoviški taksi predvidevajo, da morajo občinski ljudski odbori v turističnih krajih predpisati takso za bivanje potnikov in turistov, ki se začasno mude v njihovem kraju. Letoviške takse ne bi plačevali samo potniki, ki ne ostanejo v kraju niti eno noč, otroci do petega leta in stoodstotni invalidi. Sprožen je bil predlog, naj bi ljudje na dopustu in člani mladinskih organizacij, kadar potujejo v skupinah, uživali popust pri plačevanju letoviške takse.

Teze nadalje predvidevajo, da se bodo dohodki od letoviške takse uporabljali izključno za ureditev in vzdrževanje parkov, kopališč, igrišč in drugih zabavi namenjenih naprav ter za stroške informativne in propagandne službe, ki jo opravljajo turistična društva in organizacije. V krajih z večjim turističnim prometom lahko občinski ljudski odbor določi 20 do 30% teh dohodkov za poseben sklad za izgradnjo komunalnih naprav v širšem smislu.

Z zveznim predpisom o oddajanju privatnih sob v najem bi bilo predvideno obvezno plačevanje davka od vsake postelje v privatnih gospodinjstvih v znesku 20 do 30%. Del dohodkov od tega davka bi dobili občinski ljudski odbori, ki bi ga lahko uporabili za pospeševanje turizma na svojem področju. Da pa bi bila raven cen za domače turiste ugodnejša, bi s predpisi oprostili plačevanje davka na promet za nastanitev tistih turistov, ki uživajo med dopustom vozne olajšave.

Po republiških predpisih o oddajanju privatnih sob v najem bi bila obvezna klasifikacija sob v začetku vsakega leta, kontrola in evidenca cen storitev in nastanitev ter kontrola nad higienskimi in sanitarnimi pogoji itd.

Osnutke o novih predpisih o turizmu proučujejo državna komisija za turizem in republiške turistične zveze.

Kakor vsako leto tako bo tudi letos mnogo naših delovnih ljudi preživelo svoje dopuste ob morju. Na sliki: Pogled na del slikovitega starega mesta Nin pri Zadru

SESTANEK V SEKRETARIATU ZA BLAGOVNI PROMET FLRJ

185 prestopkov in 17 obsodb

Dejavnost organov tržne inšpekcije v zvezi z odlokom o evidenci in kontroli cen

Beograd, 14. maja (Tanjug). Po podatkih, navedenih na sestanku z novinarji v Sekretariatu za blagovni promet FLRJ, so kontrolni organi skladno z odlokom o evidenci in kontroli cen določenih proizvodov od začetka njegovega uveljavljenja do 10. maja opravili kontrolo v 1748 gospodarskih organizacijah, t. j. približno v 63% vseh gospodarskih organizacij, katerih poslovanje je podvrženo tej kontroli. Organi tržne inšpekcije so ugotovili 185 prestopkov, sodišča pa so izrekla 17 obsodb.

Kontrola je ugotovila, da so gospodarske organizacije, proti katerim je bil sprožen postopek, prodajale proizvode po višjih cenah, ne da bi prej obvestile pristojne organe in zvišanje cen obrazložile, kakor tudi, da so prodajale proizvode po višjih cenah, preden je potekel rok 30 dni (za industrijska podjetja) oziroma 15 dni (za grosistična trgovska podjetja) potem, ko so predložila poročilo, la nameravajo zvišati cene. Tako so gospodarske organizacije zavestno kršile disciplino, ker skupnosti niso omogočile, da bi pravočasno proučila vzroke zvišanja cen in storila ukrepe, da vskladi cene in tako doseže stabilizacijo trga. Kakih 610 industrijskih in grosističnih trgovinskih podjetij pa se je strogo držalo odloka in v določenem roku obvestilo pristojne organe o zvišanju cen.

V prvih štirih mesecih letošnjega leta so cene industrijskih izdelkov na debelo narasle v primerjavi z lanskim letom za 1 %, kar ni bistveno vplivalo na raven cen industrijskega blaga. Pa tudi to malenkostno zvišanje cen bi lahko preprečili z bolj ekspeditivnim delom gospodarskih sodišč in delovanjem ljudskih odborov ter političnih in družbenih organizacij. Posebno vlogo imajo pri tem delavski sveti podjetij.

Ko čir dozori

Po sinočnjih dogodkih v Alžiru in Parizu — v Alžiru so padalci naložili na svoje kamione nekaj najbolj zagrizenih kolonialistov in jih zapeljali pred poslopje Lacostovega ministrstva, kamor so vdrli, poveljnik padalcev general Massu je medtem ustanovil nekakšen »Komite osvoboditve Alžirije«, ki ga je vrhovni poveljnik francoskih sil v Alžiriji general Salan pozdravil, v Parizu pa je v usodnih minutah po omenjenih dogodkih, ki jih najbrž niso pričakovali, katoliški voditelj Pflimlin dobil investituro za svojo vlado — se ponovno živo spominjam naslednjega razgovora v Tunisu:

»Toda nekako bo treba alžirsko vojno končati. Ne glede na vojno samo je vzdrževanje več kot tričetrtmilijonske armade tudi za Francijo breme, ki ga dolgo ne bo zmogla.«

»Seveda, kdo naj to stori? Katera francoska stranka — kar poglejte, kako je komplicirana njihova politika — naj prevzame to odgovornost? Morda skrajna desnica, morda tisti, ki nosijo za alžirsko vojno neposredno odgovornost?«

Vse kaže, da so v razvoju 24. povojne francoske vladne krize dejstva, ki jih vsebuje ta misel, igrala važno vlogo.

Pflimlin je preteklo noč pred parlamentom govoril, da bo treba oprezno in previdno poiskati nove kredite za »vojne operacije v Alžiriji,« in sicer zato, da bi se ognili »gospodarski katastrofi«, toda svojo vlado je pripravljal z bolj ali manj skrito povedano mislijo, »da bo v določenem trenutku le treba začeti pogajanja z uporniškimi voditelji, da se ustavi štiriletna vojna in utrdijo bodoči odnosi med Francijo in Alžirijo«.

Ta namen, ne slovesno razglašen pred parlamentom, pač pa oprezno nakazan v razdobju krize, pa je izbil sodu dno. Komandant padalcev, zagovornik »totalne vojne«, in njegovi oficirji, izvrševalci te totalne vojne — kakšna je taka vojna, vemo, spomnimo se samo jugoslovanskih pokrajin, kjer ni ostala cela niti ena hiša! — je izvršil v Alžiru, v delu Francije, po njegovem mnenju! — vojaški udar, v glavno mesto Francije — Pariz — pa prihajajo izredne okrepitve vojaštva, policije in orožništva.

Pflimlin, ki je pravkar dobil investituro, morda ni tisti, ki je »za alžirsko vojno neposredno odgovoren«, toda ob njegovi vladi je bistveno dozorela francosko-alžirska kriza. Pflimlin najbrž ne bo našel »določenega trenutka«, da bi sedel za zeleno mizo, saj spremljajo začetek njegove vlade predburni dogodki. Povzročili so jih izvrševalci »totalne vojne«, ker so začutili začetek usodnega konca.

Vse kaže, da se velike tragedije in nesreče ne morejo preprosto končati, čim več pa je v njih usodnih potez, zgodovinskih zmot in človeških nesreč, tem težji je ta proces. Toda tudi v Alžiriji in Franciji smo pred razpletom, sicer zelo težkim, a nujnim, čim manj »kompliciran« bo politika, tem hitrejši bo razplet, pa tudi koristnejši.

C. Kr.

OB RAZPRAVI O INDIJSKI POTI V SOCIALIZEM

Nehru o cvetovih

ki so postali plevel in jih je treba izruvati

New Delhi, 14. maja (IIS). Ministrski predsednik Nehru je v govoru, ki ga je imel v vseindijskem odboru Kongresne stranke, med drugim dejal, da mora biti socializem v Indiji prilagoden indijskim pogojem in mentaliteti. Ogibati se je treba togosti v gradnji socializma v deželi. Nehru je govoril tudi o razvoju tehnike in tehnologije ter o postopnem prehodu od agrarnega na industrijsko gospodarstvo. Že to bo naglo spremenilo način mišljenja indijskega ljudstva.

Ko je govoril o tem, da se je treba ogniti togosti na poti v socializem, je opozoril na primer Češkoslovaške, ki je bila prevzela sovjetski vzorec zadružnega gospodarstva, pa ga je morala opustiti in razviti svoj tip kmetijstva. Nehru je dejal, da so sami sovjetski voditelji spoznali, da v socializmu ne more biti togosti. Ko se je mudil v Moskvi, je Bulganin v svojem pozdravnem govoru rekel, da so pota v socializem različna. To je bilo prvič, da je sovjetski voditelj to priznal. Prej so sovjetski voditelji govorili, da je samo ena pot v socializem, in sicer sovjetska. To so pozneje povzeli tudi Kitajci.

Nehru je govoril tudi o gledišču indijske Komunistične partije, o VII. kongresu ZKJ in o trenjih med Jugoslavijo in vzhodnoevropskimi deželami ter Kitajsko. »Indijska komunistična partija,« je rekel, »je skraja poslala pozdravno čestitko nedavnemu kongresu ZKJ. Ko pa je zaneslјivo ugotovila, da se sovjetska in ostale vzhodnoevropske partije ne strinjajo s tistim, kar se je zgodilo v Jugoslaviji, pa je poslala drugo poslanico, v kateri je izjavila, da se ne strinja z jugoslovansko partijo.« Nehru je vse to označil za vmešavanje v notranje zadeve drugih dežel prek komunističnih partij.

»Na splošno rečeno,« je dejal, »je videti, da je prestopek Jugoslavije v tem, da ne hodi docela po isti poti kakor drugi. Jugoslavija ima svoj prav, da hodi po lastni komunistični poti, a to so drugi obsodili. To je prav tako, kakor če verski poglavar zasovraži in obsodi odklon od ortodoksnosti.«

»Poti v socializem je lahko mnogo,« je poudaril Nehru. »To gledišče se povsem ujema z indijskimi filozofskimi nazori. Mi ga lahko sprejmemo, toda to ni tako lahko za druge v drugih deželah, ker so v svojih verskih in gospodarskih verovanjih togi.« Nehru je pripomnil, da je socializem, kakor ga poznajo v Indiji, v glavnem evropski. »Če hočemo, da se bo socializem v Indiji posrečil, jaz pa sem prepričan, da se bo, ne bo čista kopija evropskega socializma, marveč se bo moral prilagoditi indijskim nažorom.«

Potem je Nehru omenil, da je nastalo zadnji dve leti v komunističnih deželah mnogo sprememb. Včasi so to imenovali liberalizacijo, včasi demokratizacijo, včasi pa »naj cvete sto cvetov« in »naj tekmuje sto mnenj«. Pozneje pa se je začel nasprotni proces, je rekel Nehru, in vsi cvetovi so se, kakor kaže, spremenili v plevel, ki ga je treba izruvati.

Veleposlanik Djerdja spet v Kairu

Kairo, 14. maja. (Tanjug.) Jugoslovanski veleposlanik v Združeni arabski republiki Josip Djerdja, ki se je tri tedne mudil v Jugoslaviji, se je sinoči vrnil v Kairo.

Poslanik Vošnjak na poti v Vzhodno Nemčijo

Beograd, 14. maja (Tanjug). Naš poslanik v DR Nemčiji Mitja Vošnjak je danes odpotoval v Berlin. Na železniški postaji so ga ob odhodu pozdravili funkcionarji državnega sekretariata in vzhodnonemški poslanik v Jugoslaviji Eleonora Steiner.

Kongres Mednarodne radiodifuzijske organizacije

Moskva, 14. maja (Tanjug). V Moskvi se je začel kongres članic OIR (Mednarodne radiodifuzijske organizacije), ki mu prisostvuje večje število delegacij, včlanjenih dežel in opazovalcev. Na kongresu je kot opazovalka tudi jugoslovanska delegacija. Prvi dan kongresa so sprejeli v organizacijo radiodifuzijsko službo Združene arabske republike.

Boj proti jedrski oborožitvi zahodnonemške vojske

Hamburg, 14. maja (DPA). Zahodnonemški socialni demokrati so v deželnih parlamentih nadaljevali akcijo proti atomski oborožitvi Zahodne Nemčije. V hessenskem deželnem zboru so že pripravili osnutek zakona o referendumu, o katerem bo zbor glasoval 4. junija. V Gornje-porenskem deželnem zboru se je večdnevna razprava o atomski oborožitvi zaključila z napovedjo Socialdemokratske stranke, da se bo zatekla k referendumu, Bremenski senat je napovedal referendum za 20. maj.

Tudi deželna vlada v Severnem Porenju in Westfaliji je napovedala referendum. Deželni notranji minister Birnat je izjavil, da deželna vlada ne bo privolila v to, da bi kopičili atomsko orožje in rakete v Gornjem Porenju in Westfaliji in da bodo zvezni poslanci iz te dežele v zveznem zboru glasovali proti atomski oborožitvi zahodnonemške vojske.

EISENHOWER O ZADNJIH DOGODKIH PO SVETU

Trojne skrbi

ameriške vlade na mednarodnem torišču: Libanon, Alžirija, Latinska Amerika

Washington, 14. maja (Reuter). Predsednik ZDA Eisenhower je danes popoldne na sestanku z novinarji izjavil, da je položaj v Libanonu in Alžiriji zelo kočljiv in da ga za zdaj ne bo komentiral. Pripomnil je, da bi utegnil ta položaj postati zelo težaven, če bi se stvari nadaljevale tako, kakor so se začele. Eisenhower je dejal, da ga ameriška vlada skrbno spremlja.

Največ vprašanj so mu novinarji zastavili v zvezi z Nixonovim potovanjem po Latinski Ameriki in z demonstracijami, do katerih je ondi prišlo med njegovimi obiski. Eisenhower je dejal, da pri teh demonstracijah ne gre samo za en vzrok, marveč za cel kompleks razlogov. V latinskoameriških deželah so ljudje predvsem nezadovoljni z gospodarskim položajem. Eisenhower ne vidi razloga, da bi Nixon prekinil svoje potovanje, ker je krenil na to pot prav zato, da se seznani s položajem in pogovori o gospodarskih problemih.

Potem je rekel, da bo nemara v kratkem odgovoril na zadnje pismo predsednika Hruščeva, ki je privolil v razgovore o tehničnih ukrepih za kontrolo nad atomskimi poskusi. Ameriška vlada se zdaj posvetuje z zavezniškimi vladami o tem odgovoru. Eisenhower pričakuje, da bodo kmalu dosegli nekakšno soglasje.

Ko je govoril o notranjih problemih, je Eisenhower rekel, da se bo v juniju odločil glede znižanja davkov, ki bi pomagalo v boju proti recesiji. Ni pa hotel govoriti o podrobnostih ukrepov na tem področju.

Venezuela bo sama skrbela za Nixonovo varnost

Washington, 14. maja (AFP). Venezuelski odpravnik poslov v Washingtonu je danes izročil v zunanjem ministrstvu noto venezuelske vlade, ki poudarja, da je s posebnimi varnostnimi ukrepi zaščitila podpredsednika ZDA Richarda Nixona med njegovim sedanjim obiskom v Venezueli. Zunanje ministrstvo je sporočilo, da bodo uradno besedilo note objavili nocoj.

UPORNICE V OMANU

Damask, 14. maja (AFP). Omanski imamat je v Damasku objavil, da je oborožen odred žensk iz Karuta s pomočjo drugega ženskega odreda iz Azkija napadel britansko taborišče v bližini Azkija in pri tem prizadejal britanskim četam hude izgube. Ubitih je bilo 20 britanskih vojakov, hkrati pa je bila Britancem prizadejana tudi velika gmotna škoda.

UPOR PROTI REŽIMU V LIBANONU

Tanki na ulicah v Bejrutu

Demonstranti zažgali poslopje predsednika Šamuna — Spopadi tudi v Tripoliju in upornimi Druzi – Sami Solh izjavil, da nima namena odstopiti

Bejrut, 14. maja. (AFP.) Položaj v Bejrutu je še zmerom zelo napet. Danes dopoldne je nastalo več incidentov. Dva peklenska stroja so vrgli davi na poslopje ameriškega veleposlaništva. Žrtev ni bilo. V nekaterih mestnih okrajih so nastale nove demonstracije. Nastopila je vojska, ki je začela streljati na ljudi. Več demonstrantov je bilo ranjenih.

Radijska postaja že več ur po sabotaži v svojih inštalacijah zunaj mesta ne deluje. Več telefonskih zvez je pretrganih. Sploh je zveze s tujino ter podeželjem zelo težko vzpostaviti. Oklepniki in tanki so obkolili središče mesta, da bi preprečili napade na vladna poslopja. Vojaške patrulje v polni bojni opremi hodijo po ulicah mesta, ki je bila v njem že pred dvema dnevoma razglašena policijska ura. Po vladnih podatkih je bilo v petdnevnih neredih v Libanonu ubitih 41, ranjenih pa 170 ljudi.

Sinoči so demonstranti napadli poslopje predsednika Šamuna in se spopadli z njegovo gardo. Med napadom so zažgali eno krilo rezidence, kjer se je ogenj razplamtel. Radio Bejrut tudi poroča, da se demonstracije nadaljnjejo tudi v drugih libanonskih mestih. V Balbeku so demonstranti napadli upravna poslopja in poslopje policije. Obmejno postajo v Almasnu so razdejali.

S področja Cuf poročajo, da so patruljna letala na več krajih opazila premike oboroženih skupin. Davi je prišlo do spopada med dvema sovražnima skupinama, ki pripadata plemenu Druzov. Eno skupino vodi Kamal Džumblat, drugo pa kmetijski minister Arsland.

Zunanji minister Malik je danes izjavil, da je Libanon poslal Združeni arabski republiki protest proti »množičnemu vmešavanju tujcev v notranje zadeve Libanona«. Na sestanku z novinarji je Malik dejal, da je »500 oboroženih ljudi, ki so prišli čez mejo iz Sirije, ubilo 6 libanonskih obmejnih uslužbencev«. Pripomnil je, da so libanonske oblasti ujele tri ljudi, ki so skušali vdreti na libanonsko ozemlje.

Predsednik republike Šamun je sinoči govoril z veleposlaniki zahodnih držav. Bajo jim je zagotovil, da bo vlada ukrenila vse potrebno, da bi bila red in mir v deželi obnovljena. V političnih krogih pravijo, da je Šamun ob tej priložnosti načel tudi vprašanje incidentov na meji s Sirijo. Šamun je veleposlanike baje opozoril tudi na tristransko deklaracijo, v kateri so ZDA, Britanija in Francija zagotovile meje arabskih dežel na Bližnjem vzhodu.

Iz Bejruta poročajo, da je predsednik vlade Šami Solh danes izjavil, da nima namena odstopiti, s čimer so demantirali prejšnja poročila o ostavki Solhovega kabineta. Na drugi strani pa še vedno iščejo možnosti za kompromisno rešitev krize, vendar pozitivnih rezultatov v tej smeri še ni videti. Opozicija je odklonila predlog, da bi novo vlado sestavil vrhovni poveljnik libanonske vojske general Fuad Šehab oziroma kaka druga osebnost, dokler bo Šamun na položaju predsednika republike.

Danes poročajo, da je bila minula noč v Bejrutu razmeroma mirna. Kdaj pa kdaj je bilo slišati v raznih delih mesta eksplozije, do hujših spopadov med vojsko in uporniki pa ni prišlo. V zahodnih okrajih mesta, ki so večinoma v rokah demonstrantov, grade ti barikade in kopljejo strelske jarke. Sinoči so uporniki z bombami napadli dva tanka ter ubili nekega oficirja in več civilistov. Cesta proti letališču je bila več ur v rokah upornikov.

Tudi v drugih mestih je prišlo do manjših neredov. V Tripoliju se je policija spopadla z demonstranti. Vojska je povsem obkolila mesto. Uporniki so zavzeli orožniško postajo v Zebelu in ujeli 11 orožnikov.

Zavrnjena podtikanja

Vlada ZAR ter tisk v Damasku in Kairu odločno zavračata Šamunove in Malikove obdolžitve

Kairo, 14. maja (Reuter). Zunanje ministrstvo je danes odločno zavrnilo podtikanja libanonske vlade, po katerih se vlada ZAR vmešava v libanonske notranje zadeve. Take trditve je označila za izmišljotine in lažne obdolžitve.

Tudi sirski tisk je odločno nastopil proti obdolžitvi libanonskega predsednika Šamuna in zunanjega ministra Malika, da se Združena arabska republika vmešava v libanonske notranje zadeve. Listi opozarjajo, da bi libanonski predsednik rad prepričal javnost, da je prišla pobuda za nemire v Libanonu iz Sirije. Tako bi radi iz teh dogodkov napravili mednarodno vprašanje in onemogočili ZDA, Veliki Britaniji in Franciji, da bi intervenirale. Tako naj bi tudi diskreditirali Združeno arabsko republiko.

»Barada« med drugim pravi, da je ZAR pripravljena na vse žrtve, da zaščiti neodvisnost Libanona. Časnik tudi poudarja, da bi bila vsaka tuja intervencija v Libanonu naperjena tudi proti varnosti Združene arabske republike.

Politični krogi v Kairu so prepričani, da je libanonska vlada zahtevala pomoč zahodnih dežel. V tej zvezi opozarjajo na to, da je Libanon lani sprejel Eisenhowerjevo doktrino o Bližnjem vzhodu in da zdaj na podlagi tega zahteva vojaško pomoč. Ne verjamejo pa, da bi se mogle ZDA odločiti za neposredno intervencijo v Libanonu. Po njihovem mnenju bi utegnil takšen ukrep povzročiti nevaren položaj na vsem Bližnjem vzhodu.

Jordanski kralj Husein je poslal medtem predsedniku Libanona Šamunu brzojavko, v kateri mu obljublja vso podporo. Podobno zagotovilo je dobil Šamun tudi iz Bagdada.

Damaščanski in kairski listi pa opozarjajo, da je edini izhod iz »tragičnega položaja, v katerem se je znašel Libanon«, v odstopu predsednika Šamuna.

Napad na Nixona

Ostre protiameriške demonstracije v Caracasu — Padalci ZDA pripravljeni na intervencijo v Venezueli

Caracas, 14. maja (AFP). Prvi dan obiska ameriškega podpredsednika Nixona v Venezueli je potekel v znamenju ostrih protiameriških demonstracij in celo napada na Nixonov avto. Kakih 5000 demonstrantov je Nixonu onemogočilo, da bi položil venec na grob ustanovitelja Venezuele Simona Bolivara. Do neredov je prišlo tudi pred poslopjem ameriškega veleposlaništva. Policija se je morala zateči k izrednim ukrepom.

Že sinoči se je zbralo pred predsedniško palačo v Caracasu kakih 5000 ljudi, ki so demonstrirali proti obisku podpredsednika ZDA Nixona v Venezueli. Demonstrantje so skušali prodreti v poslopje, pa jim je vojaška policija to preprečila. Predsednik vojaške junte admiral Larazabal je prišel na balkon poslopja in pozval ljudi, naj ostanejo mirni.

Spričo teh dogodkov je ameriška vojska poslala na oporišča na Karibskem morju 1000 padalcev in mornarjev za primer, da bi bilo treba pomagati venezuelskim oblastem vzdrževati red. Ti ukrepi so v zvezi z demonstracijami v Caracasu proti podpredsedniku Nixonu.

Ameriške padalce so poslali na letalsko oporišče Remi v Portoricu, mornarje pa na pomorsko oporišče Quatamano na Kubi. Prevoz teh čet z letali od ondod v Caracas bi trajal dve do tri ure.

Ameriška pomoč režimu v Libanonu

Washington, 14. maja (Reuter). Združene države Amerike so dobavile libanonski policiji opremo, ki jo je moč uporabiti za preprečevanje neredov v deželi. Predstavnik zunanjega ministrstva ZDA je sporočil, da se oprema sestoji iz pušk, municije, samokresov in solzilnega plina. Hkrati je izrazil upanje, da bo v deželi kmalu vzpostavljen red in da se bo življenje vrnilo na normalni tir.

Ameriški predstavnik je na koncu dejal, da ima veleposlanik ZDA v Bejrutu pooblastila za vse ukrepe, ki bi bili potrebni za zaščito ameriških državljanov. Kakor poročajo večerni ameriški listi, je že pripravljena evakuacija ameriških državljanov iz Tripolija, kjer je položaj še vedno zelo napet.

Arktika most ali jez?

Ob sporu med Vzhodom in Zahodom o strateških vprašanjih v območju Severnega tečaja

Ni še dvajset let tega, ko je veljal Tibet za streho sveta. Znanstveniki, ki so sredi prejšnjega stoletja prodrli na to visoko planoto onstran Himalaje in prinesli prve vesti o tej visokogorski pustinji, so bili trdno prepričani, da leži Tibet na strehi sveta in da jih poznejša odkritja ne bodo demantirala.

Kdo je takrat še slutil, da bo to vlogo prevzela Arktika. To področje je veljalo še pred zadnjo svetovno vojno za del neraziskanega sveta, torej za »terra incognito«, ledeno puščavo, ki nima nobene bodočnosti, za nekaj tako malo pomembnega, kot je bila Aljaska, ko jo je carska Rusija za nekaj milijonov dolarjev prodala Ameriki.

Geografi so v svojih razpravah pač dokazovali, da gredo preko Severnega tečaja in sploh preko Arktike najkrajša pota iz Severne Evrope v Severno Ameriko pa tudi na Daljnji vzhod. A tedaj ni nihče, niti najbolj daljnovidni letalski konstruktor, predvideval, da se bo v začetku druge polovice našega stoletja tehnika tako razvila, da bo šel večji del letalskega prometa iz Evrope v Ameriko in nazaj preko arktičnih krajev. Atlantik s svojimi valovi in s svojo meglo v Rokavskem prelivu je veljal še za klasično arterijo, ki jo je za to določila narava sama.

Zdaj pa je postala Arktika pravi most med kontinenti. To je povsem razumljivo, saj se ondi najbolj približajo med seboj vsi trije najvažnejši kontinenti sveta: Azija, Evropa in Amerika. Med njimi so le razmeroma ozki prelivi, ki razen Beringove ožine niti pozimi ne zamrznejo. Ne samo to, Evropa in Amerika sta najbolj naseljeni prav v svojem severnem delu, večji del sovjetskega ozemlja pa leži v Sibiriji, se pravi v severnem delu Azije. Arktika leži torej sredi ali vsaj ne posebno daleč od gosto naseljenega sveta. Odtod njen ogromni strateški pomen, odtod tudi pomen letalskih zvez čez njo.

Na dlani je, da je kontrola oziroma miroljubno izkoriščanje arktičnega prostora važno za vse, zlasti še za tiste države, ki sežejo na severu čez polarni krog. Ker se naša zemlja na severu zoži, so si te države, čeprav sicer na različnih kontinentih, še prav posebno blizu. Zato se kar sama po sebi vsiljuje dilema: sodelovanje ali pa tekmovanje.

Za prvo govori predvsem to, da lahko arktika zaradi svoje lege in pogojev, ki vladajo ondod, služi človeštvu le, če bo to združilo vse svoje napore in zastavilo vse sile, da se valorizira, se pravi izkoristi v interesu vseh in ne le posameznih držav. Za drugo pa, da je preko Arktike najlaže zadeti nasprotnika, saj bi igralo presenečenje, o katerem prav zadnje čase spet toliko govore, še prav posebno vlogo.

Kakšne so razdalje med nekaterimi večjimi mesti na severu? Iz Thuleja na severni Groenlandiji do Leningrada je 3900 kilometrov, od Blue Westa 8 do Kjöbenhavna 3800 km, od Murmanska do Winnipega 6000, od San Francisca v Kaliforniji do Pariza pa 8000. To so vse razdalje, ki v letalskem prometu že danes ne igrajo nobene vloge več.

Do sedaj kakšnega uradnega predloga o skupnem izkoriščanju Arktike še ni. Edina pozitivna bilanca zadnjega časa je mednarodno fizikalno leto, ki je bilo v mnogočem posvečeno prav arktičnim krajem. Vendar je bilo sodelovanje pretežno znanstvenega značaja. Sicer pa je bilanca prej negativna kot pozitivna.

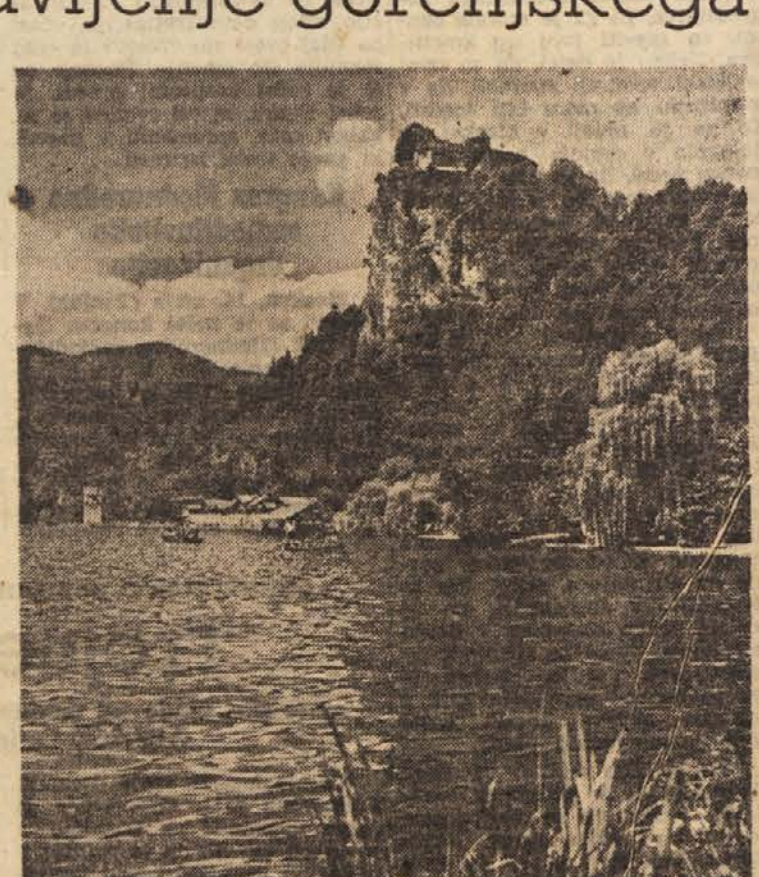
Sovjetska zveza se je nedavno pritožila v Varnostnem svetu OZN zaradi ameriških letal, oboroženih z atomskimi bombami, ki so letela nad Arktiko v smeri proti sovjetskemu ozemlju. Potem je sama blokirala ameriško resolucijo o letalski inšpekciji v arktičnih krajih. Amerika je predložila to resolucijo kot del splošnega razorožitvenega načrta. Sovjetska delegacija v Varnostnem svetu je to resolucijo zavrnila in poudarila, da je opustitev atomskih poskusov najbolj učinkovita oblika razorožitve.

Tudi znamenj, ki bi govorila o kakšnem sodelovanju na področju Arktike, je torej bore malo. Sovjetska zveza se sicer zavzema za to, da bi prišla Antarktika pod skupno upravo, vendar pa je njena teza, da pripada vse ozemlje med Murmanskom in severovzhodno konico Azije ter Severnim tečajem njej. Interesi Vzhoda in Zahoda si torej nasprotujejo. Medtem ko noče Zahod nič slišati o kakšni skupni upravi Antarktike in se zavzema celo za razdelitev tega šestega kontinenta na posamezne interesne sfere, se zavzema Sovjetska zveza za skupno upravo. Glede Arktike bi želel Zahod, da bi prišlo do letalske inšpekcije, Sovjetska zveza pa do razdelitve interesnih sfer. Vendar tudi nasprotni interesi še niso vzrok, da ne bi mogli dognati vsaj nekaterih oblik sodelovanja. To bi bilo v interesu vseh.

M. O.

NEKAJ INJEKCIJ
za ozdravljenje gorenjskega turizma

- **Vse kaže, da bo hudo**
- **oboleli bolnik dobil ne-**
- **kaj krepkih zdravil —**
- **Novi turistični objekti**
- **in več pozornosti do-**
- **mačemu turizmu naj**
- **odpravijo turistično**
- **mrtvilo**

Lepote Bleda in njegove okolice bodo zmerom iznova privabljale zlasti tujce. Lani so v obnovljenem Blejskem gradu odprli muzej, s čimer so prispevali razen k turističnim tudi h kulturnim znamenitostim tega lepega in vabljivega kraja

Pred nekaj več kot sto leti je Švicar Rikli ustanovil na Bledu klimatsko zdravilišče. To je Bledu kmalu prineslo svetoven sloves tudi kot turističnemu kraju. Več kot pol stoletja so bili stalni gostje na Bledu petičniki iz vseh dežel avstroogrske monarhije in drugih evropskih držav. Posel je cvetel brez vsakih težav; treba je bilo samo čakati: gostje so vedno prišli. Ob Bledu sta se ob približno enakih pogojih razvila tudi Bohinj in Kranjska gora.

Ob tej tradiciji čakanja je gorenjski turizem skozi desetletja dobil pečat določene statičnosti, iz katere se nikakor ni mogel izkopati. Medtem ko so v zadnjih dveh sezonah evropske države beležile izredno visok obisk turistov (zlasti Italija) pa je Gorenjska imela na pol prazne hotele.

Lansko leto je bilo na Gorenjskem zasedenih le 20 % turističnih kapacitet, kar je skoraj za polovico pod evropskim normativom. Tudi pravkar minula zimska sezona je pokazala, da še vedno kar čakamo: vse premalo je učinkovitih konkretnih prizadevanj za pridobitev gostov tudi izven glavne sezone. V Bohinju so na primer štirje glavni hoteli imeli v vseh treh zimskih mesecih le 27 inozemskih gostov z bornimi 68 nočninami! Vsi ti problemi bi udarili na dan z vso ostrino že prejšnja leta, če ne bi bilo nekaterih administrativnih ukrepov, kot so bili sindikalni popusti, regresi gostinskim podjetjem, prosta prodaja deviz s strani gostinskih podjetij itd. Minuli dve sezoni pa sta popolnoma jasno pokazali, da je nesmiselno z visokimi cenami poskušati ustvariti v treh mesecih glavne sezone zadostno akumulacijo za preživljanje celotnega personala skozi vse leto; začaran krog se s tem le še bolj zožuje: gostov je vedno manj.

Rešitev torej ni v visokih cenah, ampak v razširitvi sezone na vse leto in pridobivanju domačih gostov. Letošnji načrti gostinskih in turističnih organizacij dejansko tudi iščejo izhod v tej smeri.

Razen Blejskega se naravnim lepotam Gorenjske zlasti pridružuje Bohinjsko jezero, ob katerem je v poletnih mesecih mnogo domačih in tujih turistov, zlasti pa tabornikov. V tem kristalno čistem jezeru je ribolov velik užitek

UVEDBA CELOTNE SEZONE IN NOVE PRIVLAČNOSTI ZA TURISTE

● Medtem ko so je doslej večina hotelov (razen Kranjske gore) omejila le na letno sezono in del predsezone in posezone, ostali del leta pa so bili zaprti, nameravajo sedaj uvesti celoletno sezono za vsa tri glavna območja gorenjskega turizma: Kranjsko goro, Bled in Bohinj. Na zimsko sezono se z vso resnostjo pripravljajo že sedaj. Gorenjska turistična podzveza skrbno pripravlja potreben propagandni material. Do junija letos bodo izdali poseben »Zimski prospekt Gorenjske«, kjer bodo znane kapacitete, vrste uslug in — kar je glavno — cene. Tako v odločilnih trenutkih na inozemskem trgu ne bo negotovosti glede cen, kakor je bil primer prejšnjega leta. Razen tega predvidevajo še vrsto drugih ukrepov v zimski sezoni: zagotoviti smučarske učitelje, sposojevalnice smuči, sank in drsalk, ustanoviti popravljalnice zimskih športnih rekvizitov, zagotoviti stalne avtobusne zveze s smučarskimi tereni (na primer stalna avtobusna zveza Bled—Pokljuka), dograditev žičnice na Vitranc in Krvavec, pričeti z gradnjo žičnice na Vogel v Bohinju, zboljšati informacijsko službo itd.

Po sklepu Okrajnega ljudskega odbora morajo biti na Bledu odprti preko zime hoteli Toplice, Jelovica, Krim, Lovec, in Triglav. Seveda pa bo pri uvajanju zimske sezone potrebna potrpežljivost, dokler se ne ustvari potrebna tradicija.

PREORIENTACIJA NA DOMAČI TURIZEM

● Drugo, kar bi Gorenjci nikakor ne smeli zanemarjati, je domači turizem. Če so pred vojno na primer na Bledu gospodovali v glavnem inozemski in domači kapitalisti, potem morajo ti turistični objekti danes dati možnost oddiha predvsem našemu delovnemu človeku. Tudi sam razvoj gre v to smer: medtem ko so na Gorenjskem lansko leto pri inozemskih gostih dosegli le eno tretjino predvojnih nočitev, pa se je število domačih gostov istočasno povečalo za 415 %. Gorenjski turizem se bo torej moral vse bolj orientirati na domačega gosta in le-temu prilagoditi pogoje bivanja, zlasti pa cene. Iztržek letošnje zimske sezone je to pokazal dokaj nazorno: prenočnine domačih gostov znašajo 12 milijonov, prenočnine tujih gostov pa en milijon dinarjev! Čeprav v tej zvezi že nekaj pomenijo popusti, ki jih nudijo hoteli v predsezoni in posezoni, bo pa vendar potrebno ustvariti pogoje za dotok domačih turistov tudi v glavni sezoni.

TURISTI BODO DOBILI CENENO PREHRANO

● Gorenjska turistična podzveza je že izdelala predlog za kreditiranje investicij v privatnih turističnih sobah. S kreditom Komunalne banke in lastnimi sredstvi privatnikov bodo turistična društva pridobila okrog 360 novo opremljenih turističnih ležišč. Tako bo število privatnih ležišč na Gorenjskem naraslo na približno 2000 ležišč. Tu bodo gostje lahko prenočevali za 80 do 150 dinarjev. Seveda bo vzporedno s tem potrebno urediti tudi problem cenene družbene prehrane. O tem imajo sedaj izdelan načrt samo na Bledu, kjer bodo depandanso »Blegoš« in hotel »Union« preuredili v menzi za ceneno množično prehrano. Ta problem pa je trenutno najbolj pereč v Kranjski gori, kjer zaradi zaprtega tipa hotelov gost skoraj ne more dobiti tople hrane.

Če torej te ukrepe, ki jih Gorenjska turistična podzveza in Okrajni ljudski odbor nameravata uresničiti v sodelovanju z drugimi organizacijami in društvi, gledamo kot izhodiščno točko za ozdravljenje gorenjskega turizma, potem v njih predvsem ne smemo prezreti živahnega prizadevanja turističnih organizacij in organov oblasti, da bi gorenjskemu turizmu dali novo vsebino in ga povedli iz slepe ulice. To pa je garancija, da se bo turizem razvil v pomembno gospodarsko panogo Gorenjske.

I. Kristan

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Lokali - pereča potreba nadrobne trgovine

Zagotoviti je treba čim racionalnejše izkoriščanje sredstev za investicije v trgovino

V okviru letne skupščine Stalne konference mest bo v Beogradu od 29. do 31. maja prvo jugoslovansko posvetovanje o pospeševanju trgovine, na katerem bodo ob sodelovanju zveznih zbornic trgovine, industrije, kmetijstva in gostinstva, sindikata trgovskih in gostinskih delavcev Zadružne zveze FLRJ in Zveze ljudskih društev razpravljali o pogojih poslovanja trgovine, zlasti o vprašanju materialno-tehnične opremljenosti trgovskih podjetij.

Gre predvsem za to, da preventivno zagotovimo taka vlaganja sredstev, ki bodo največ pripomogla k zboljšanju pogojev poslovanja, vskladiščenja in čuvanja proizvodov, k zboljšanju preskrbe mest ter razširjenju in modernizaciji mreže prodajaln.

PRIMER LJUBLJANE

Če se v naših vprašanje trgovskih lokalov, lahko kot tipičen primer vzamemo Ljubljano oziroma ljubljanski okraj. V zadnjih štirih letih se je promet v trgovini na drobno povečal od 82 na 112 milijard dinarjev. Tudi če izločimo vpliv višjih cen, vidimo, da se je promet po obsegu v teh štirih letih povečal za 50 %, število prodajaln pa je nekje nebistveno večje. Lani se je promet dvignil za 13 %, število prodajaln pa je hkrati naraslo le za 1,5 %. Tako doživljamo, da se zlasti v začetku meseca drenjajo potrošniki v trgovinah, osebje pa le s težavo zmaguje naval. Kako pa bo šele v prihodnje, če upoštevamo, da se bo osebna potrošnja po perspektivnem planu dvigala vsako leto za 8 do 10 %.

Delno olajšanje nam je zadnja leta prinesla uvedba trgovin z neprekinjenim obratovanjem (non-stop), s čimer se je povečala prometna zmogljivost teh trgovin. Zdaj jih je že okrog 60 in so te možnosti v glavnem že precej izčrpane. Zmogljivost trgovin z živili lahko še povečamo s prodajo predpakiranega blaga, da se izognemo zamudnemu tehtanju. Seveda pa si bomo morali nabaviti sodobne pakirne stroje. Toda vse to je premalo. Treba bo povečati število prodajaln. Gradnja novih lokalov terja velike investicije, ki jih trgovina sama ne zmore. Graditi pa moramo predvsem smotrno in se izogibati napačnih investicij, napačnih zlasti glede lokacije. Docela zgrešena bi bila parola: v vsako novo stanovanjsko hišo lokal. To bi pomenilo razmetavanje sredstev, zlasti spričo velikega števila lokalov, ki niso primerni za nadrobno trgovino. Skoraj ves Stari trg so zasedle obrtne delavnice, prav tako tudi del Mestnega trga, ker tu stari trgovski lokali za nadrobno trgovino niso privlačni, razen morda za trgovino z živili. Nešteto imamo trgovskih lokalov na periferiji, kjer trgovine životarijo ali pa se lokali uporabljajo za druge namene. Na Djakovičevi ulici so v stanovanjskih blokih Litostroja zgradili vrsto ponesrečenih lokalov z več kot skromnimi trgovinami in obrtnimi delavnicami. Za trgovino je tu lokacija neprimerna. Tipičen primer nepravilne lokacije so lokali v veliki stanovanjski hiši za Dramo v Igriški ulici, ki so bili zgrajeni že pred desetletji. Tu zaseda trgovino s sedmimi velikimi deloma zastrtimi izložbami čevljarska delavnica, drugi lokal s petimi velikimi izložbami pa krojaštvo. Oba lokala bi bila zelo primerna za trgovino, če bi bila na drugem mestu.

NOVE LOKALE PREDVSEM V NAJBOLJ PROMETNE ULICE

Tisto, kar najbolj potrebuje nadrobna trgovina, so lokali v najbolj prometnih cestah in ulicah v središču mesta, medtem ko so v periferijskih središčih potrebni potrošniški centri za prodajo blaga dnevne potrošnje, kakršne so že začeli graditi oziroma so planirani. Namen približati trgovino tudi potrošniku, ki ne živi v središču mesta, je morda dobro mišljen, toda kaj hočemo, ko nam izkušnje povedo, da tudi potrošnik s periferije kupuje vse, kar dnevno ne potrebuje, v središču mesta, kjer lahko izbira med trgovinami iste vrste in kjer je tudi izbira v posamezni trgovini večja.

Če pa je že tako, potem morajo trgovski lokali v prometnih ulicah služiti predvsem nadrobni trgovini, ne pa raznim predstavništvom in veletrgovskim podjetjem, ki imajo minimalen promet s strankami. Okolnost, da imajo prav ta podjetja potrebna sredstva za gradnjo lokalov oziroma za njihov odkup, ne more biti odločilna, zlasti če drugače narekujejo potrebe potrošnikov. Na to bo treba v bodoče misliti že pri projektiranju in odobravanju projektov. Prav tako bo treba že pri projektiranju novih stavb upoštevati, da pomeni gradnja lokalov na mrtvih točkah nesmotrno vlaganje družbenih sredstev.

F. S.

V novi Gradišovi palači na Titovi cesti smo dobili 8 najmodernejše urejenih trgovskih lokalov. Toda le poslovalnica Državne založbe Slovenije, kjer prodajajo inozemske knjige in revije, je namenjena potrošnikom, v vseh ostalih lokalih pa so razna predstavništva in zunajtrgovinska podjetja

Novi kreditni pogoji
naj pospešijo prodajo domačih vozil
Medtem ko v TAM upajo, da bodo zmanjšali zaloge, osvajajo proizvodnjo novega vozila »TAM 4500«

Po posredovanju samoupravnih organov in vodstva podjetja TAM v Mariboru, kjer so imeli v začetku leta na zalogi 600 kamionov, avtobusov in prekucnikov, je izšla uredba, ki izenačuje v kreditnih pogojih uvožena in domača vozila. Tako lahko dobi kupec za nakup vozil domače proizvodnje kredit pri Investicijski banki na petletno odplačilno dobo s 3 % obrestno mero in z 20 % lastno udeležbo. Podjetje upa, da se bo s to uredbo izboljšala prodaja. To bo, kajpak mogoče, kolikor bo zadostna kupna moč interesentov in kolikor ne bodo njihova sredstva še naprej delno blokirana (kakor so to po zadnji uredbi). Toda tudi v najboljšem primeru TAM ne bo mogla do konca leta prodati vse zaloge. Zaradi takega stanja je delavski svet TAM, ki je na zadnjem zasedanju precej časa razpravljal o tem problemu, naročil upravi podjetja, da v dveh mesecih pripravi vse potrebno za zmanjšanje proizvodnje v zadnjem četrtletju tega leta. Ta rebalans bo nujno potreben, kolikor se prodaja do tega časa ne bi absolutno izboljšala. Podjetje namreč ne more še naprej nositi večmilijonskih stroškov, ki nastajajo z zalogo vozil (vskladiščenje, konserviranje, obresti itd.).

Ta problem velja samo za vozilo tipa »Pionir« vseh vrst (kamioni, prekucniki, avtobusi), medtem ko gredo vozila »TAM 4500« po licenci Deutz dobro v prodajo. Prav tako tudi dobro napreduje osvajanje novega vozila. Sami in s pomočjo kooperantov že dajejo 40 % doma izdelanih delov za novo vozilo, medtem ko ostalih 60 % še uvažajo. To je velik uspeh kolektiva, saj so začeli izdelovati novo vozilo pred komaj slabimi desetimi meseci. Znano je namreč, da je osvajanje novega modernega vozila zelo zapleten in kompliciran tehnični proces.

Delo na novem vozilu, ki bo v celoti osvojeno 1961. leta, dobro napreduje, ker jasno kaže ugodne perspektive za razvoj podjetja.

F. S.

Snemimo klobuk

MAR NAJ KRIŽEM ROK GLEDAMO, KAKO NAM IZUMIRAJO LEPE IN KORISTNE PTICE — ZGLED SLOVENSKIH GOZDARJEV JE VREDEN POSNEMANJA — VSAKO PTIČJE GNEZDO VEČ — NAŠ PONOS

V jelovih gozdovih je »glavni referent za varstvo gozda« drobna sinica čopka. Njeno bistro oko in ostri kljunček odtehtata hektolitre strupenih škropiv

Mar naj križem rok gledamo, kako nam izumirajo lepe in koristne ptice — Zgled slovenskih gozdarjev je vreden posnemanja — Vsako ptičje gnezdo več — naš ponos.

Znano je koliko ogorčenja je lani vzbudilo odkritje, da je neko slovensko podjetje začelo izvažati ptice pevke. Nič manjša ni bila jeza, ki jo je povzročila drobna časopisna novica, da so letos pozimi na živilskem trgu v Piranu prodajali mrtve ptice pevke v šopih po 400 din za kilogram.

Republiški Lovski zakon sicer v nekem paragrafu ščiti ptice pevke — toda brez vsakih sankcij. Številne bridke izkušnje pa nas opozarjajo, da ria ptice pevke in naše koristne ptice sploh gledamo kot na »res nullius«, stvar nikogar — to je tistega, ki jih pač ujame in uniči.

● **Dobro preciziran zakon o zaščiti ptic bi bil torej najboljši temelj za začetna prizadevanja o pomnožitvi in stalnem varstvu pisanega ptičjega rodu, ki je tako v gospodarskem kot lepotnem pogledu naše veliko naravno bogastvo.**

● Vendar prizadevanje za varstvo ptic ne sme biti sezidano na sankcijah. Pred vsem drugim gre za to, **da se zavemo, kaj za našo naravo, za slovenske gozdarje, sadjarje in kmetijce ter za naš turizem pomeni ptičji zarod! Le tako bomo lahko potem tudi mladini skupaj s čutom do narave vcepili ljubezen do ptic in s tem nadaljevali tradicijo, ki ima tudi svojo globoko gospodarsko utemeljenost.**

PERNATI INŠPEKTORJI

Drobna sinica — in tudi druge manjše ptice umro, če približno štiri ure prav ničesar ne zaužijejo. Ta izredni tek sili sinico, da v enem dnevu poje najmanj toliko hrane, kot je sama težka. Sinica lahko dnevno pozobije do 1500 jajčec gobarja ali smrekovega prelca — 1500 gosenic smrekovega prelca pa bi do golega obžrlo srednje smrekovo drevo! S tem, da dan za dnem nepretrgoma uničujejo golazen in njen zarod, sinice in druge koristne ptice varujejo pred propadanjem predvsem zeleno listje drevja, od katerega je odvisen letni prirastek v gozdu, pa tudi letina v sadovnjakih, na vrtovih in poljih.

Nič koliko golazni pokončajo tudi škorci. Škorčji par v sadovnjaku varuje pred škodljivci precejšnje število sadnih dreves. Tako velika družina sinic (velika sinica, plavček, il-

Kragulj sodi med naše najbolj krvoločne ptice roparice

15. maj praznik Trebnja na Dolenjskem

Že petič bodo danes proslavljali v Trebnjem na Dolenjskem občinski in krajevni praznik — spomin na zgodovinski dan v letu 1944, ko so Cankarjevci in Gubci pregnali iz Trebnja v divji beg domače okupatorjeve podrepnike. Letos, ko se tik Trebnja iz dneva v dan razvija večje delovišče, eno najpomembnejših ob bodoči avto cesti Ljubljana—Zagreb, in ko je pravzaprav tudi sam kraj postal nekako brigadirski, se na ta dan pripravljajo že dva meseca. Včeraj zvečer je bila v Domu prosvete slovesna akademija, na kateri so sodelovale tudi kulturne skupine trebenjskega brigadnega naselja. Po akademiji so imeli brigardirji v naselju še posebno slovesnost, na kateri so zlasti poudarili tesno sodelovanje med mladino v brigadah in domačini.

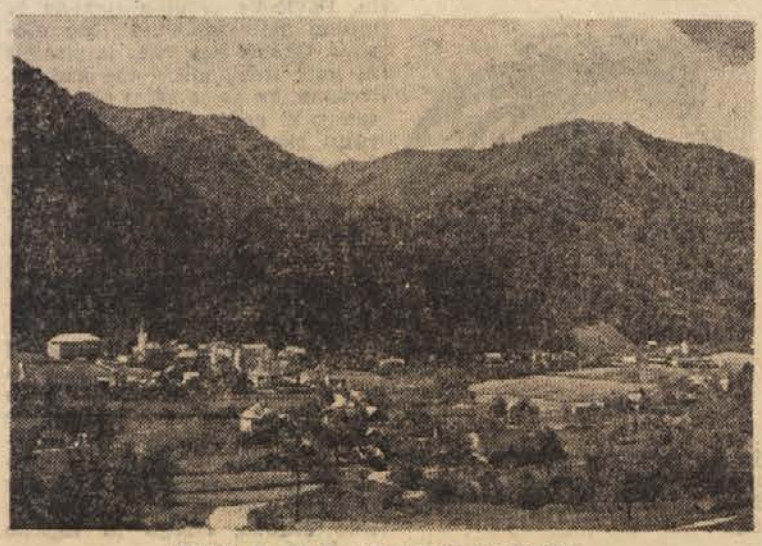
Danes zjutraj je Trebanjce prebudila domača godba na pihala. Dopoldne bo slovesna seja občinskega ljudskega odbora, nato pa velika povorka, v kateri bo sodelovalo tudi več sto brigadirjev, domači konjeniki, motoristi, lovci, pionirji in drugi. Ob 10. uri bo zborovanje pred spomenikom v parku, popoldne pa bodo velike športne prireditve in tekmovanja. Brigade bodo nastopile s sporedom, ki ga pripravljajo za osrednjo proslavo Dneva mladosti, ki bo v Beogradu. V Trebnjem se bodo od 15. do 18. maja pomerili tudi najboljši športniki vseh brigadnih naselij vzdolž avto ceste; brigade trebanjskega naselja »Tone Tomšič« so povabile na posebno »Olimpiado graditeljev avto ceste« v Trebnje najboljše lahkoatlete, rokometaše, šahiste, strelce, telovadce, kolesarje, nogometaše in druge. Bogat in pester program bo povezal domačine in mladino v brigadah v še tesnejšo skupnost, ki bo ob spominih na slavno preteklost še bolj strnjeno gradila lepši jutrišnji dan.

-k

Pod Veternikom je zapela Kozjanka

Prvi industrijski obrat na Kozjanskem — Premalo kvalificirane delovne sile — Samostojna konfekcijska izdelava

Nekoč je bila valovita pokrajina od Sotle preko Bohorja pokrita z obširnimi gozdovi. Še dandanes se sliši ime »kozjanski pragozd« in ni čudno, da je do nedavna veljala za eno izmed najbolj zaostalih področij Slovenije. Kmetijstvo in gozdarstvo sta gonilni gospodarski sili. Šele 1955 je zazvenela v skromnem tekstilnem obratu pesem industrijskih strojev, pod Veternikom je zapela mlada »KOZJANKA«.

Kozje, v ozadju Veternik in Bahor

Velike so bile ovire, preden se jim je posrečilo adaptirati staro stanovanjsko hišo v tovarno, a zdaj v tretjem letu obratovanja brni v njej 40 tekstilnih strojev, ki so jih dobili iz novomeške tovarne. To so prvi industrijski stroji na Kozjanskem. Streže jim okrog sto mladih delavk iz bližnje okolice, ki so prvikrat lahko zapustile motike in v domačem kraju dobile zaposlitev v tovarni. Pravijo, da je v začetku šlo težko od rok, zdaj so se že dokaj dobro privadile. Mojster, ki je nadziral delo, je dejal: »Z mnogimi problemi smo se morali otepati, preden smo dosegli današnjo raven proizvodnje; posebno pereče pa je bilo vprašanje kvalificirane delovne sile. Naše delavke smo morali šele v teku dela usposabljati. Zdaj že gre.« Zdaj zaposluje »Kozjanka« 4 visoko kvalificirane in 15 kvalificiranih delavcev. Proizvajajo pa predvsem platno za delovne obleke in perilo. Lani so uredili barvarno, imajo pa tudi konfekcijsko delavnico. Z investicijskim kreditom nameravajo razširiti proizvodnjo tudi na lanene izdelke. Surovine še uvažajo, ves proces snovanja do konfekcijske izdelave pa teče že v sami »Kozjanki«.

Nedavno so izvolili 24-članski delavski svet, ki ga čaka še mnogo dela. V tovarni so večinoma mlade moči, ki jim je potrebno razen osnovnih materialnih pogojev nuditi tudi možnost izpopolnjevanja. Delavke prihajajo dnevno do 10 km daleč na delo. Prizadevne so, saj so si v kratkem času pridobile sposobnosti, ki so jim potrebne za uspešno proizvodnjo. V čast VII. kongresa pa so prispevale poldnevni delavnik. Še bolj jim bo treba pomagati, da bo pod Veternikom zrastel zdrav kolektiv mladih delavcev. — L. R.

Od vsepovsod

Danes pridejo taborit

Danes se bo začelo taborjenje mladincev predvojaške vzgoje iz ljutomerske občine. Trajalo bo 14 dni, potem pa se bodo izmenjali na taborjenju vsi mladinci iz murskosoboškega okraja. Taborili bodo nad Ljutomerom in so zadnje dni imeli s taborom precej dela. Mladinci se bodo na taborjenju vojaško in športno usposabljali, kar bodo po končanem taborjenju nadaljevali na vajah v odredih po občinah. Komandirji čet in vodov so imeli seminar za vodstvo taborov, le-ti so iz vrst rezervnih oficirjev.

Devet pevskih zborov je pelo

V nedeljo sta občinska zveza prijateljev mladine in občinski pionirski svet priredila prvi mladinski festival v Šmarju pri Jelšah. Tekmovalo je 9 pevskih zborov in prvo mesto je zasedel troglasni zbor osemletne šole v Šmarju pod vodstvom tovarišice Zlate Prodanove. Festivala se je udeležilo precej domačinov, prišli pa so tudi gostje iz Celja. Predsednik občine je razdelil nagrade med pevovodje za izredno prizadevanje v glasbenem vzgojnem delu.

Ob krajevnem prazniku

V Šmartnem ob Paki so v nedeljo proslavili krajevni praznik, ki je bil združen s 55-letnico ustanovitve gasilskega društva. Med drugim so odkrili spominsko ploščo padlim gasilcem in razvili prapor, ki so ga jim izročile tamkajšnje žene. K.

Poljanci dosegli prvo mesto

Nedavno so se v Kozjem pomerili mladi pevci celotnega Kozjanskega. Tekmovanje je bilo v okviru priprav za okrajni festival mladih pevcev, ki bo v Celju na Dan mladosti. Najbolje so se odrezali pevci iz Polja ob Sotli, ki so pod vodstvom šolske upraviteljice Erne Trobina uglajeno zapeli in dosegli prvo mesto.

Kozje sprejelo družbeni plan

Nedavno so v občini Kozje potrdili družbeni plan za tekoče leto. Investicije iz družbenih sredstev so namenili predvsem kmetijstvu, a okrog 34 % občinskega proračuna je namenjenega razvoju prosvete. Že lani so krepko podprli prosvetno dejavnost, saj so za šolstvo in prosveto prispevali 42 % celotnega proračuna, letos pa bodo uredili šolo in stanovanja za učiteljstvo v Podsredi, pričeli graditi obširno osemletko v Lesičnem in opremili z inventarjem učilnice v Kozjem. Neozdravljiva rana so še zmeraj ceste, ki jih iz leta v leto popravljajo in grade. Letos bodo precej porabili za gradnjo prometnih zvez. Dokončno bo potrebno dograditi že pred leti grajeno cesto preko Virštanjskega, ki ji manjka do zveze z odcepkom proti postaji nove obsotelske proge Imeno še samo 1 km. Težišče gospodarskega razvoja pa je kmetijstvo, s katerim bodo z uvajanjem specifičnih kultur in mehanizacijo ter selekcijo v prihodnjih nekaj letih dvignili narodni dohodek za 20 %.

Javna oddaja »Pogum velja«

Za prihodnjo nedeljo, 18. maja, pripravljajo v Mariboru javno oddajo pod naslovom »Pogum velja«. Oddaja bo v Unionski dvorani. Nastopajoče bo ocenjevalo občinstvo. Za zmagovalce je pripravljenih več nagrad. — P.

Kazni zaradi izostanka iz šole

Morda si je v današnji dobi naglega razvoja na vseh področjih težko predstavljati starše, ki so povsem brezbrižni do izostankov svojih otrok iz obvezne osnovne šole. Pa vendar so taki primeri. Sodnik za prekrške v Tolminu je te dni kaznoval z ukorom starše Ladislava Črva in Andreja Kuštrina iz Gorskega vrha na Šentviški gori, ker so dopustili, da sta sinova izostala iz šole in ostala doma. Res sta mladeniča dopolnila 15 let in s tem dopolnila dobo obveznega šolanja, toda pouka ne bi smela opustiti kar sredi šolskega leta.

Ko je sodnik poučil starše o veljavnih predpisih glede obveznega šolanja, sta oba mladeniča spet začela obiskovati pouk. Toda šamo za nekaj dni. Zdaj sta vnovič ostala doma. Šola v Gorskem vrhu je zato starše obeh otrok spet prijavila sodniku za prekrške v Tolminu. M. D.

!Aktualnosti!

Nesmotrno trošenje družbenih sredstev

Med vsemi občinskimi zbori proizvajalcev ljubljanskega okraja, brž čas pa tudi v Sloveniji, je zahteval revizijo premijskih pravilnikov v največ podjetjih Zbor proizvajalcev občine Ljubljana-Center. Visoko število zahtevanih revizij v tej občini je tudi razumljivo, saj je po številu gospodarskih organizacij občina Ljubljana-Center med slovenskimi občinami na prvem mestu. Zato je moč iz podatkov, ki jih je zbrala posebna komisija Zbora proizvajalcev te občine pri proučevanju gospodarjenja v nekaterih podjetjih, razbrati še posebno zanimive ugotovitve. Tokrat bomo primerjali naraščanje osebnih dohodkov v nekaterih gospodarskih organizacijah z dviganjem produktivnosti dela in opozorili še na družbeno in ekonomsko neutemeljeno nagrajevanje dela v zadnjih mesecih.

ŽEJA PO NEZASLUŽENIH PLAČAH ŠE VEDNO MOČNA

● V podjetju »Kolesar« so izplačali skupaj z nadurami 11,8 plač nad plačami po tarifnem pravilniku. Če odštejemo od izplačanih zneskov nadure, je podjetje izplačalo po tarifnih pravilnikih 1,917.000 dinarjev, plač nad tarifnim pravilnikom in premij pa 1,427.000 dinarjev. Čeprav je to podjetje povečalo promet lani v primerjavi z letom 1956 le za 21 %, preračunano na vsakega zaposlenega pa za 8 %, so navzlic temu izplačali 8,5 presežnih plač brez nadur in drugih izplačil. To pomeni, da osebni dohodki v tem podjetju niso naraščali v sorazmerju s produktivnostjo dela, marveč so produktivnost dela močno prehitevali.

Ob tej primerjavi se nehote vsiljuje vprašanje, kako da so organi delavskega upravljanja v tem podjetju dovoljevali ta ekonomsko neutemeljena izplačila. Na zadnji seji je Zbor proizvajalcev občine Center sprejel sklep, naj podjetje »Kolesar« vrne na vsakega posameznika po dve plači.

Enak sklep je Zbor proizvajalcev te občine sprejel tudi za podjetje »Guma«. V podjetju »Guma« so razdelili lani 8 presežnih plač, v fonde podjetja pa so namenili le 600.000 dinarjev. Podjetje »Agencija-Slovenija« bo letos vrnilo eno plačo na vsakega posameznika, saj je lani povečalo plače na vsakega posameznika za 50% ,provizije pa za 39%.

Pri nekaterih podjetjih, ki so lani razdeljevala med svoje delavce in uslužbence po šest in več plač, tudi letos, ko so družbeni organi sprejeli vrsto čisto konkretnih sklepov in sankcij, želje po nezasluženih plačah še vedno niso ugasili.

Podjetje »Elektropromet« je komisijo Zbora proizvajalcev občine Center prosilo, naj bi mu Zbor proizvajalcev dovolil izplačati 228.000 dinarjev kljub temu, da so delavci in uslužbenci tega podjetja doslej že prejeli šest plač za leto 1957 nad plačami po tarifnem pravilniku.

VEČ DENARJA ZA PLAČE KOT ZA SKLADE

● Sklepu Zbora proizvajalcev občine Ljubljana-Center, naj spremene premijske pravilnike, tudi ni pravočasno prisluhnilo več zunanjetrgovinskih podjetij, med njimi »Commerce«, »Intertrans«, »Kooperativa«, medtem ko so v podjetjih »Hermes« in »Jugotekstil« premijske pravilnike popravili nepopolno. Za večino zunanjetrgovinskih podjetij je značilno, da so prosila, naj jim Zbor proizvajalcev dovoli izplačati še nekaj plač ali vsaj eno plačo nad plačami po tarifnem pravilniku, čeprav so lani nekatera razdelila po šest in več plač. Podjetja: »Avtocommerce«, »Teko«, »Continental«, »Tehnoimpex«, »Tobus« in druga so razdelila še po priporočilu Zbora proizvajalcev, naj Jugo-banka blokira sredstva teh podjetij, dokler Zbor ne pregleda izplačil, za plače nad plačami po tarifnem pravilniku vsako po več sto tisoč din.

Manj pa so namenila sredstev v svoje sklade. Kot primer naj navedemo podjetje »Commerce«. Za l. 1956 je znašala provizija tega podjetja 96,124.000 dinarjev, leta 1957 pa 171,529.000 din. Tako se je provizija podjetja zvišala v indeksu izraženo na 178, provizija na zaposlenega, izraženo v indeksu, pa na 143. Podjetje »Commerce« je izplačalo po tarifnem pravilniku skupaj s honorarji 11,759.000 dinarjev, presežnih plač in premij pa 7,371.000 dinarjev. Preko tarifnega pravilnika so v tem podjetju izplačali lani 7,5 plače. Od 22,231.000 posebnega deleža in plač iz dobička so namenili v sklade podjetja 9,379.000 dinarjev. Zbor proizvajalcev je sklenil, naj tudi to podjetje izplača delavcem in uslužbencem letos po dve plači iz dobička manj.

Iz vseh podatkov, ki smo jih tu našteli, je moč razbrati, da se vodstva nekaterih podjetij ljubljanskega okraja še vedno ne zavedajo odgovornosti pred našo skupnostjo zaradi nesmotrnega trošenja denarja, ki so ga ustvarili z družbenimi osnovnimi sredstvi. V. B.

Ugodne posledice odloka o cenah

Kakih večjih kršitev odloka o obveznem prijavljanju zvišanja cen za industrijske izdelke na področju celjskega okraja doslej niso zabeležili. Nekaj osamljenih primerov zvišanja cen so pristojni organi obravnavali in kršilce kaznovali.

Tako je Lesno industrijsko podjetje v Nazarju mimo prijave podražilo embalažo, za kar je podjetje bilo kaznovano z globo 30.000 dinarjev, pristojna oseba v podjetju pa s 3000 dinarji. Podjetje je po tem kazenskem ukrepu obdržalo staro ceno in je kupcem za draže zaračunano blago izstavilo dobropise. Lesno podjetje v Šempetru v Savinjski dolini je prav tako nepravičeno dvignilo cene kavčem in pisalnim mizam, vendar je sedaj spet opustilo prvotno namero. Podjetje enake stroke v Mestinju pa je neupravičeno podražilo rezano bukovino in sicer za 3000 din pri kubičnem metru. Namesto da bi za bukovino znižali cene v skladu z znižanjem prometnega davka za 14 odstotkov, so celo šli na neodgovorno zvišanje. Po doslej prodanih zalogah bi podjetju ostalo 1,200.000 dinarjev nepravičenega zaslužka. Vendar je tudi tu nov ukrep učinkovito vplival. Tako torej vidimo, da je bila velika težnja za zvišanje cen nekaterim izdelkom iz lesa. Razen lesnih podjetij, take težnje drugod ni bilo, odnosno so nekatera podjetja takoj ob izidu omenjenega odloka korigirala zvišane cene posameznim proizvodom. Tovarna emajlirane posode je po januarju podražila nekatere vrste posode, po izidu novega odloka pa so obveljale stare cene.

V zvezi s cenami se bodo bržčas pojavile druge neugodne posledice, saj ponekod že opozarjajo na neodgovorno ravnanje posameznih proizvodnih podjetij. Tu gre za pogoje prodaje, maržo in kakovost izdelkov. Nedvomno bodo tudi take pojave pristojni organi pravočasno obravnavali, se pravi prej ko bi posledice občutil potrošnik. — F. K.

Še o koncertu Glasbene šole v Šempetru

Kakor smo že poročali, je prejšnjo soboto Glasbena šola v Šempetru pri Gorici priredila koncert, na katerem je posredovala javnosti sadove dveletnega dela vseh oddelkov in gojencev. Kino dvorana je bila polna poslušalcev, ki so z velikim zanimanjem spremljali koncert ter večkrat z navdušenim proskanjem nagradili mlade izvajalce. Princičevo skladbico »Poj, poj, ptiček moj,« je moral šolski orkester še enkrat ponoviti.

Hvaležni poslušalci so se zadovoljni razšli ter želijo, da bi bili podobni koncerti domače glasbene šole čimvečkrat na sporedu. — M. D.

Akcije naj bi vodili

občinski odbori Rdečega križa

V mariborskem okraju je Rdeči križ mnogo pomagal pri preprečevanju bolezni, pa tudi pri zdravljenju. S pomočjo Rdečega križa in s prispevki živil so odprle doslej vse šole v okraju, razen osmih, šolske kuhinje. V Mariboru je tudi dijaška kuhinja, v kateri dobiva hrano brezplačno okrog sto nepreskrbljenih dijakov in vajencev, okrog 200 pa po sorazmerno nizki ceni. Zdravstvena menza skrbi za ustrezno hrano 120 abonentov, ki so bolni za tuberkulozo, in 185 drugih abonentov, ki morajo uživati dietično hrano. Ob morju je Okrajni odbor Rdečega križa Maribor uredil otroško okrevališče s 170 ležišči, ki ga bodo letos odprli. Rdeči križ pomaga ljudem tudi z zbiranjem krvodajalcev, ki jih je bilo lani v okraju 8673. Pomagati poizkuša tudi z bojem proti alkoholizmu in drugimi akcijami, ki preprečujejo obolenja, kakor s poučevanjem ljudi, kako se obvarujejo pred boleznimi in podobnim.

Ko so v nedeljo na letnem občnem zboru Okrajnega Rdečega križa Maribor razpravljali o teh uspehih, so poudarili, da bodo slabosti, ki jih je še tudi precej, laže odpravljali takrat, ko bodo razne akcije vodili občinski odbori Rdečega križa. Tečaji za vaško žensko mladino, nego bolnika in podobno bi koristili mnogo več, če bi jih organizirali iz občinskih središč. Sedaj pa se dogaja, da občinski odbori in organizacije Rdečega križa ne znajo pritegniti k ustreznemu delu ljudi, ki končajo tečaje, katere organizira okrajni odbor.

Nekaterih nalog občinski odbori Rdečega križa niso mogli uspešno opraviti niti jih prevzeti zaradi tega, ker niso imeli gmotnih sredstev.

P. J.

Strokovna ekskurzija zadružnih delavcev goriškega okraja

Te dni je skupina okoli 38 kmetijskih strokovnjakov, upravnikov zadrug ter drugih zadružnih delavcev odpotovala na enotedensko strokovno ekskurzijo v Srbijo in Makedonijo. V obeh republikah si bodo zadružni delavci iz goriškega okraja ogledali nekaj modernih kmetijskih obratov in ustanov ter se seznanili z rastjo socialističnih odnosov. Potovanje vodi predsednik Okrajne zadružne zveze Gorica in ljudski poslanec Mirko Remec. — M. D.

MARIBORSKA NOTICA

Moje ime: Avto

Naj se predstavim. Avto sem, čistokrven osebni avtomobil. Lastnik me je pred dnevi pripeljal iz tujine. Pri carini stop! »Avtomobil ostane pri nas,« so rekli mojemu lastniku, »dokler ne uredimo vseh formalnosti.« Lastnik je odšel domov, jaz sem ostal. Mirno sem čakal, da uredijo moje rojstne in življenjske podatke. Tožilo se mi je po garaži in prijaznih rokah mojega lastnika. Sicer pa, počutil sem se varnega. Kaj bi se mi lahko zgodilo, saj sem prišel po legalni poti.

Toda naj povem, da sem zdaj bolnik. Razbito bučo imam. Zaletel sem se v drevo. Pravijo, da bo stalo moje zdravljenje nekaj sto tisoč dinarjev in da baje ne bom nikoli več takšen, kot sem bil. Ne vem več, kako se je vse zgodilo. Prišel je neki mlajši človek, važen dečko, po poklicu — žal — carinik, prijel me je za vrat in pognal v tek moje drobovje.

Zdirjala sva po cestah. Moj novi, začasni gospodar je bil sicer važen človek, toda pameten ne preveč. Ni znal dobro sukati volana, o šofiranju se mu je nemara kaj malega svitalo. Podila sva se sem ter tja, dokler nisva obtičala — ne, saj sem že povedal.

Ljudje so stali okrog mene. Dečko je pobledel. Kaj zdaj? Kdo me bo ozdravil? Kaj poreče moj lastnik? Ljudje so rekli: »No, zdaj zaupaj carini stvari, ki jih prineseš iz tujine!« Pa ni carina nič kriva. Zaradi enega okna ni vsa hiša zanič. Kriv je dečko, ki me je vzel v oblast in mi stolkel glavo. Škoda, da je bil carinik. Ali pa tudi ne. Nauk je le iz tega: »Vzemite v carinsko službo trezne, zrele ljudi!«

Tako, vidite, moje ime je: bivši avto. Moj lastnik je nesrečen. Kako ne, saj me je pripeljal zdravega. Zdaj sem bolnik. In v Mariboru o meni veliko govorijo in šušljajo. Moral sem povedati svojo zgodbo, da bo vse jasno. Polomili so mi glavo in rebra, toda kljub temu upam, da bom vendarle še dvigal prah po mariborskih ulicah.

—dV

Nenadna smrt na cesti

Andrej Bizjak, 61-letni upokojenec iz Čezsoče na Bovškem, je že dalj časa bolehal na srcu in je moral često iskati zdravniško pomoč. Tako se je tudi v ponedeljek dopoldne napotil v ambulanto v Bovec. Ob povratku domov pa mu je nenadoma postalo slabo in trenutek pozneje ga je zadela srčna kap. Bil je na mestu mrtev. M. D.

pred pticjimi kljuni

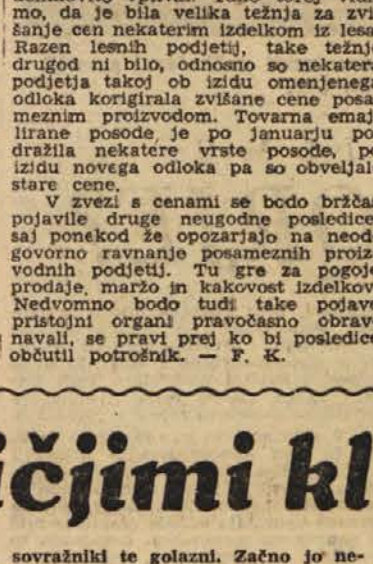
ščck, čopka itd, rumeni in rusi kraljiček, vrtni in gozdni plezalci ter brglez) kot škorci in žolne ter detli — vsi gnezdijo predvsem v duplih, zato jih uvrščamo med duplinarje — so najkoristnejši človeški zavezniki. Svoj pomen v sklopu biološkega ravnotežja slovenske pokrajine pa imajo tudi vsi naši ostali ptiči. Preganjamo le najbolj grabežljive ujede in v bližini mest vrane, kavke in srake. Celo tolikanj zaničevanemu vrabcu se skledica koristi vedno bolj naglblje k tlom, tako da mu bodo morali tudi vrtičkarji naposled le spregledati njegove grehe: še posebno zato, ker opažamo, da se vrabec iz leta v leto bolj »specializira« za uničevanje koloradarja.

BIOLOŠKO RAVNOTEŽJE — NAJBOLJ DOLGOROČNO JAMSTVO

Z veliko rastjo industrije v preteklem stoletju, predvsem pa z enostransko industrijsko miselnostjo, je gospodarstvo industrijskih dežel vedno manj upoštevalo pomen trdnega biološkega ravnotežja v gozdovih in na poljih. Zlasti izkušnje nemških gozdarjev, ki so še pred desetletji hoteli gozdove spremeniti v »tovarne lesa«, pa so nazorno dokazale škodo, ki lahko nastane, če človek preveč zanemari biološko ravnotežje v gozdu, pa tudi v neki pokrajini sploh.

Gozd je velika življenjska skupnost, v kateri so najrazličnejše rastlinske vrste s tisočerimi vezmi povezane tako med seboj kot tudi s pisanim svetom žuželk, ptic in sesalcev. Na vsako rastlinsko vrsto so predvsem s tako imenovano prehrambeno verigo navezane povsem določene živalske vrste. Če se v naravnem gozdu začne zaradi ugodnih vremenskih in življenjskih pogojev razmnoževati denimo neka vrsta škodljivega mrčesa, se zaradi obilja hrane takoj pojavijo v večjem številu tudi naravni sovražniki te golazni. Začno jo neutrudno zalezovati in uničevati, dokler škodljivca ne vrnejo na tisto številčno stanje, ki mu jo je v tej življenjski skupnosti odmerilo več ali manj ustaljeno — življenjsko (biološko) ravnotežje.

V vsakih nekaj let se na primer gobar v naših gozdovih namnoži v tolikem številu, da jih začne resno in v velikem obsegu ogrožati. Toda že na začetku te namnožitve se iz raznovrstnih živalskih skupin izoblikuje

Lakota pa taka! Toda prav ta škorčja lakota je najboljši porok za zdravo sadno drevje

pravcata vojska gobarjevih naravnih sovražnikov, od os in muh, ki svoj zarod razvijajo v telesih škodljivcev, do roparskih žuželk kot so pajki, mravlje, pikapolonice, ki škodljivce trgajo in žro, pa od žužkojedih sesalcev do pisanih ptičjih zborov.

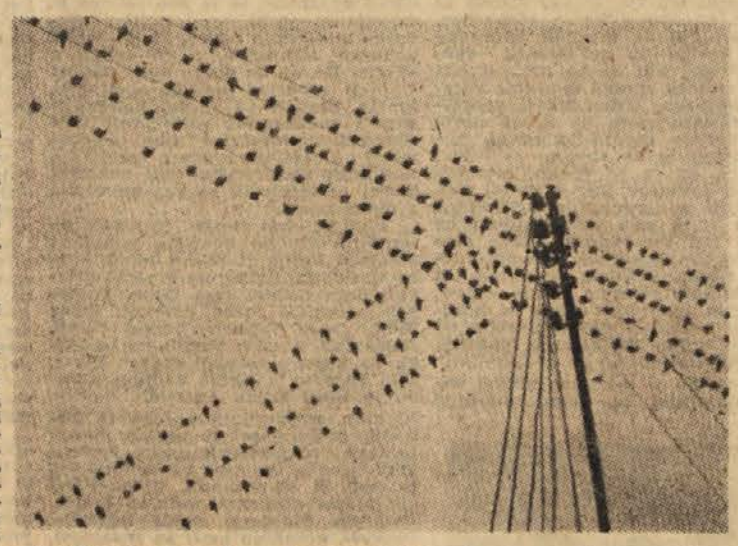
ZAKAJ SO SLOVENSKI GOZDARJI PRIJATELJI PTIC?

Zato so tudi gozdarji že odstopili od »čistih sestojev« gozdov, v katerih ni ne podrasti ne raznolikih predstavnikov živalskega sveta, in vedno bolj goje naraven mešani gozd. Najnaprednejši gozdarji so tudi že nehali škropiti in prašiti gozdove s strupi, s katerimi posredno ali neposredno uničujejo tudi naravne sovražnikove škodljivce, namesto tega pa skušajo na razne načine ustvarjati čim učinkovitejše biološko ravnotežje, **kot najbolj dolgoročno jamstvo za zdravje gozdov in nasadov.**

Slovenski gozdarji so se velike koristnosti ptic zavedli že pred leti. Od 1956. leta dalje oddelek profesorja ing. Jožeta Šlandra na Gozdarskem inštitutu LRS v sklopu varstva gozdov navaja naše gozdarje na intenzivno zaščito ptic. Za sedaj lahko namreč od vseh oddelkov vojske proti škodljivcem le pri ptičah z zanesljivim uspehom neposredno vplivamo na njihovo razmnoževanje.

STRUPENA ŠKROPIVA LE KOT — NUJNO ZLO

A vrnimo se k tistemu, zastran česar je bil osnovan Odbor za varstvo pitc Slovenije — k zelo neveselemu dejstvu, da pri nas stalež koristnih pitc neprestano pada. Vzrokov za to je več. V splošnem pa vendar drži, da smo se tudi mi zatekli najprej k zelo enostranskemu kemičnemu in mehanskemu boju proti škodljivi golazni — **ne da bi pri tem upoštevali tudi velik pomen učinkovitega biološkega ravnotežja in iskali pomoči tudi pri svojih naravnih zaveznikih.**

»Mrzel veter tebe žene drobna ptičica od nas...« Jesen za jesenjo redkejši so prizori, kot ga kaže slika. Selitve strašno zdesetkajo ptičje jate

Nesmotrno bi bilo nasprotovati uporabi škropiv v kmetijstvu in sadjarstvu. Vendar se vsiljuje pomislek: **mar ne bi bilo moč v vsakem takem primeru, ko bi uporaba arzena in fosforja ne bila ravno nujno zlo, škropiti s preparati, ki so skoraj enako učinkoviti, toplokrvnim živalim pa ne škodijo?** Taka škropiva poznamo in nekatera tudi sami izdelujemo. Vsaj za časa gnezdenja bi morali to upoštevati.

Po odstranitvi starih dreves bi v sadovnjakih brez večjih sitnosti lahko postavili siničje in škorčje valilnice in čez zimo te ptice krmili. Stroški niso omembe vredni, korist pa velika.

Tudi hude in zavratne zime zadnjih let so predvsem zaradi velikega pomanjkanja hrane pomorile ogromno koristnih ptic, ki prezimujejo doma. Zato naj bi postalo **široko razpredeno zimsko krmljenje ptic naša skupna dolžnost (in razvedrilo).**

Za selivke vemo, kako trda usoda preži nanje skoraj na vsej naporni poti v tople kraje in nazaj. Toda, če preživi selitev tudi manj od tretjine tistih ptic, ki so jeseni odšle za soncem, izgubo lahko kmalu nadomestimo, če preživelim ptičicam ustvarimo ugodne pogoje za gnezditev.

Zategadelj lahko kljub ugotovitvam, da je stalež naših ptic zadnja leta padal, ostanemo optimisti — seveda, ako bomo vprašanje zaščite naših ptic zajeli tako s stališča naše skupnosti kot vsakega posameznega sadjarja, kmetijca, gozdarja in vrtičkarja ter vse naše mladine. **Vzgajanje čuta do naših koristnih ptic bi moralo priti v redne učne programe;** pri pouku ročnih del bi učitelj nedvomno zlahka navdušil otroke za to, da bi si vsak sam izdelal ustrezno škorčjo ali siničjo hišico, jo pritrdil kje v sosešćine ter tudi čez zimo lepo skrbel za ptičji zarod...

B. Finžgar

LOJZE DOLINAR V LJUBLJANI

Za praznik prvega maja je predsednik republike odlikoval z Redom dela I. stopnje akademskega kiparja Lojzeta Dolinarja, rednega profesorja na beograjski Akademiji likovnih umetnosti in dopisnega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti. To visoko priznanje je prejel ob 65-letnici rojstva za svoje ogrom-

no umetniško delo. Lojze Dolinar je med drugim avtor največjega spomenika žrtvam NOB v Jajincih v Beogradu, kakor tudi številnih spomenikov po vsej državi. Precej njegovih plastik krasi tudi Ljubljano. Ob tem življenjskem jubileju bo Moderna galerija v Ljubljani — kot smo že poročali — odprla 27. t. m. retrospektivno razstavo njegovih del, na kateri bo prikazan ves njegov skoraj 50-letni umetniški razvoj.

Oskar Davičo: BETON IN KRESNICE

Težko mu je najti vrstnika v sodobni jugoslovanski književnosti: Oskar Davičo z enakim uspehom piše poezijo in prozo, v obeh zvrsteh je samonikla, močna pesniška osebnost, ki je ne morejo prezreti tudi najhujši literarni nasprotniki.

Slovenci smo doslej poznali Daviča bolj po imenu kot po njegovih delih: pred kakimi osmimi leti je izšla njegova knjiga »Med Markosovimi partizani«, v zadnjih dveh letih nekaj priložnostnih prevodov njegovih pesmi, pred kratkim pa je Cankarjeva založba izdala Davičov najnovejši roman »Beton in kresnice«.

O Betonu in kresnicah —roman je bil ocenjen in nagrajen kot najboljši prozni tekst jugoslovanskih književnosti v letu 1956 — je bilo doslej že mnogo napisanega, s prijazno in neprijazno besedo. Neprijaznosti je bilo morda še več. Oboje iz razumljivih razlogov, kajti Davičo je pisatelj, ki pritegne ali pa odbije, ravnodušnih bralcev njegova umetnost najbrž ne pozna. Preveč je izrazita in nekonvencionalna, da ne bi v človeku zbudila nekaj globljega, pa naj bo to občutje označeno s pozitivnim ali negativnim predznakom.

Beton in kresnice so roman, ki zasluži atribut: sodoben. Sodoben po vsebini, po stilu in predvsem po duhu pisanja. Čas dogajanja: sedanjost; skelet romana: gradnja neke naše hidrocentrale; ljudje, ki jih je pisatelj upodobil: velik delavski kolektiv z osrednjim likom delavca Vuka Rsavca. To je seveda samo zunanji okvir, v bistvu je to roman naše sedanjosti v najširšem smislu, prepričljiva podoba naše povojne graditve ali, še točneje, podoba krčevitega oblikovanja naše notranje fiziognomije.

Davičo se je torej odločil za pot, ki je ne samo zelo težavna, marveč tudi zelo varljiva, saj kaže slehernemu od nas drugačen obraz, spreminjasta je kot vse, kar je v nastajanju. Pisatelj pa je hotel ujeti v svoj roman prav to nastajanje in spreminjanje, ki se mu zdita dve bistveni potezi našega nemirnega časa in ki ga morda prav zato tako privlačita.

Gradnja hidrocentrale je docela zunanji okvir romana, čeprav je znal pisatelj napraviti iz nje nekaj živega, usodno in nenehno pričujočega v odnosih med ljudi, ki jim je bila ta gradnja poverjena, nekaj usodno in nenehno pričujočega v sami psihi teh ljudi. Gradnja hidrocentrale je simbol za vse tisto, kar velikega nastaja pri nas in ki nenehno zahteva od slehernega našega človeka vso voljo, moč, požrtvovalnost pa tudi — žrtve.

Nekateri kritiki so Daviču zamerili predvsem osrednji, prevladujoč lik Vuka Rsavca, ki da ne more predstavljati našega delavca, pa čeprav v izjemnem smislu. V Betonu in kresnicah je ta lik res takšen, kakršnega bi težko srečali v življenju: vse strasti so v njem potencirane do skrajnih možnosti. Dobre in slabe. To je človek z neverjetno voljo, energijo, nečloveško žilav in delaven, brezobzirno, že skoraj patološko strastno predan — napredku. Vuk Rsavac je nepomirljiv borec, ki ne pozna prediha, ki čustveno in razumsko čuti potrebo po nenehnem boju, človek, ki je v tem boju večkrat brezobziren do sotovarišev, do svoje lastne žene, vedno in najbolj brezobziren pa do samega sebe. V tej strastni želji in duševni potrebi, bojevati se in bojevati, vsiljuje svojo voljo drugim, jih dejansko tiranizira. Rad bi enakomerni tok časa pognal v divji dir, rad bi prehitel razvoj. Vuk Rsavac je human in tiranski hkrati, je dober in slab v eni in isti osebi, je hkrati napreden in nazadnjaški.

Gledati v Vuku Rsavcu podobo jugoslovanskega delavca dobesedno, je več kot samo napačno: Davičev Rsavac je utelešenje določenih pojavov v našem času, silno potencirana podoba številnih njemu podobnih miniaturnih človeških usod našega časa, ki pa niso zato nič manj tragične, ljudi skratka, ki se nesebično žrtvujejo za napredek, ki »pošteno mislijo in dobro hočejo«, pa so vendarle ovira v razvoju, ker ne morejo razumeti svojega časa, ker hočejo prehitevati razvoj, Vuk Rsavac je že bliže simbolu ene izmed številnih potez porevolucijske dobe, neke poteze v fiziognomiji sodobnega človeka, ki je veličastna in hkrati tragična. To je podoba človeka, ki je — kot pravi sam o sebi Rsavac — roditelj in otrok revolucije, vse obenem, zato ne more najti skupnega jezika s tistimi, ki so samo roditelji ali pa samo otroci revolucije. Ta konflikt

je prepričljivo upodobljen v odnosih med Rsavcem in njegovo ženo, ki je »samo otrok revolucije«.

Predolg bi bil, če bi hotel razčlenjevati še druge like v romanu. Močno okrnjena pa bi bila sleherna recenzija Davičovega teksta, če se ne bi vsaj z nekaj stavki zaustavili ob pisateljevem stilu. Davičova gradnja romana je močno individualna, tipično njegova. Človek ima vtis, da pisatelj ni imel izdelane celotne zasnove romana, ko ga je začel pisati. Pisatelj, ki ga je sicer zelo močno čutiti skozi ves roman, se je v formalnem pogledu zelo diskretno umaknil v isto vrsto z bralcem in pustil dogajanju, da se razvija nekako samo od sebe. Davičo se namreč nikjer ne izda, da mu je znana tudi ena sama poteza ali drobec tistega, kar se bo zgodilo v naslednjem poglavju ali celo na naslednji strani. Pisatelj torej niti za trenutek ne referira o nečem, kar je sam že do kraja preštudiral, skupaj z bralcem se znova in s prvinsko neposrednostjo predaja omamnemu čudežu življenja. Rekel sem: človek ima vtis, kajti roman je vendarle zelo skrbno, strogo in logično zgrajen. To je pravzaprav svojevrsten dnos do bralca, spoštljiv in hkrati zelo zahteven: avtor pričakuje od njega polne soudeležbe pri prodiranju v večno skrivnost človekove psihe, oziroma ustvarja v bralcu ta občutek soudeležbe.

Tudi v jezikovnem pogledu je Davičo zelo drzen: odrekel se je kodificiranemu, od žive govorice odmaknjenemu knjižnemu jeziku in se odločil za resnično sodoben jezik, tako v sintaksi kot v izboru besed. Davičo ima sploh veliko nagnjenje k uvajanju novih elementov v knjižni jezik, razen tega pa tudi sam pogostokrat ustvarja nove besede in stavčne zveze, tako da je prevajanje njegovih del resnično trd oreh.

Davičov roman Beton in kresnice je miljni kamen v obravnavanju naše sodobnosti, z njim je Davičo med vsemi sodobnimi jugoslovanskimi pisatelji najgloblje in najoriginalneje prodrl v spreminjasto podobo svojega časa.

Ciril Zlobec

Novi Sad povezuje dramatike naše dežele

V Novem Sadu se v gledališču, ki šteje samo 450 sedežev in je zaradi tega mnogo premajhno, da bi moglo sprejeti vse številne obiskovalce in goste »Sterijinega pozorja«, že od nedelje sèm vrstijo predstave tradicionalne jugoslovanske gledališke manifestacije. Sam Novi Sad nikakor ni slučajen prireditelj teh iger, saj je že v prvi polovici 19. stoletja, ko je nastajalo naše gledališče, že povezoval med seboj Zagreb in Beograd. Danes je ta povezava mnogo širša; na odru novosadskega pozorišta poslušajo gledalci drame v vseh naših jezikih. Letos je na programu 11 gledaliških del desetih sodobnih dramskih pisateljev, v izvedbi 13 naših gledaliških ansamblov.

Začelo se je v nedeljo, ko je nastopilo Jugoslovansko dramsko gledališče z Vojnovićevo Dubrovniško trilogijo v režiji Branka Gavelle. Za gledališče je bila predstava jubilejna, saj so v analih zapisali številko 2500. Toliko predstav je namreč dalo Jugoslovansko dramsko gledališče od svoje ustanovitve.

Tretje »Sterijino pozorje« so odprli v nedeljo dopoldne v prisotnosti javnih in kulturnih delavcev Novega Sada, med katerimi je bil tudi predsednik Ljudske skupščine Vojvodine Stevan Dorónjski. V foyeru Srbskega narodnega pozorišta so v počastitev stoletnice rojstva dramatika Iva Vojnovića odprli razstavo, posvečeno življenju in delu tega našega dramatika, ki je svoje dramsko delo posvetil prizorom iz dubrovniškega življenja. Razstavo je odprl pisatelj in sekretar Matice srbske Živan Milisavac. V počastitev Vojnovićevega jubileja se bodo tudi letošnje gledališke igre v Novem Sadu zaključile z Vojnovićevim delom »Maškarate ispod Kuplja« v izvedbi Srbskega narodnega pozorišta iz Beograda.

Za ponedeljsko drugo predstavo je bilo v Novem Sadu veliko zanimanje. Zagrebško dramsko kazalište je namreč prikazalo »Sejem sanj« Marjana Matkovića.

Tretji večer je nastopilo otroško gledališče »Boško Buha« iz Beograda z »Bajko o carju in pastirju« Boška Trfunoviča in v režiji Miroslava Berovića.

V Novem Sadu sedaj že sama navzočnost številnih pisateljev, igralcev, kritikov in umetnikov ustvarja svojevrstno razgibano vzdušje, za katero so značilni številni razgovori, predavanja itd. Na Tribuni mladih so govorili doslej beograjski književniki Marko Ristić, Aleksander Vučo, Dušan Matić, Milan Dedinac in akademski slikar Milo Milunović o temi »Sodobniki o Rastku Petroviću«. Za časa »Sterijinega pozorja« bodo v Novem Sadu razstavili na prostem tudi razna dela znanih kiparjev. Največji del kipov bo razstavljen na ploščadi Petrovaradinske trdnjave, ki ima v ta namen izredne možnosti. Razstavo, ki bo trajala do konca meseca, bo priredila kiparska skupina »Prostor 8«.

»UMETNOST V SLIKAH«
Slavka Batušića

Več let je zorela ta knjiga, ki je hkrati prvi obsežnejši hrvatski izvirni pregled zgodovine likovne umetnosti sploh. Tudi ko je bila že pripravljena za tisk, je minilo še nekaj let, preden je na začetku novega leta toda še z letnico 1957, nazadnje le izšla. Izdala jo je Matica hrvatska v zbirki, v kateri izhajajo dela splošne kulture. Gre za eno najpomembnejših del, ki jih je ta zaslužna, toda zadnji čas vedno bolj omagujoča založba po zadnji vojski izdala, za knjigo, ki ima 726 strani večjega formata in vsebuje 712 črnobelih reprodukcij umetniških del.

Takoj tukaj lahko povem, da je besedilo tega pregleda zgodovine umetnosti napisal Slavko Batušić, znan v prvi vrsti kot strokovnjak za južnoslovansko gledališko zgodovino, ki jo predava na Akademiji za gledališko umetnost v Zagrebu, kot upravnik Gledališkega muzeja v Zagrebu in seveda tudi kot pisatelj, posebej kot potopisec. Zaobsežene so vse likovne dejavnosti, tako arhitektura, kiparstvo, slikarstvo, grafika in umetniška obrt. Batušić je obdelal vse pomembnejše narodnosti, tudi jugoslovanske, toda le nekako do začetka tega stoletja. Posebej je obravnaval še novejšo likovno ustvarjanje na Hrvatskem, se pravi v prvi polovici tega stoletja, medtem ko sta podobna pregleda srbske oziroma slovenske likovne umetnosti za isto obdobje prispevala dr. Zora Simić-Milovanović oziroma dr. Fran Šijanec.

Z razstave slovenske sodobne umetnosti v Moderni galeriji Janez Bernik: Čeri

Podobni pregledi, če so dobro sestavljeni, pomenijo kaj instruktivne pomožne knjige, ki uspešno dvigajo kulturno raven pri ljudstvu. Tudi pričujoča knjiga je kljub temu, da stane 2500 dinarjev, namenjena širšemu krogu bralcev, posebej še knjižnicam, pa je zato izšla v 5000 izvodih. Dr. Batušić se je vsestransko potrudil, da bi bralca na kratko obvestil o vseh temeljnih podatkih, ki so človeku potrebni s tega področja. Vse kaže, da bo delo kaj kmalu razprodano, vsekakor tudi zato, ker podobna dela, čeprav v še bolj utesnjeni obliki, kaj poredkoma izhajajo pri nas. Na koncu knjige je kaj uporaben register imen in krajev, pa še register nazivov in pojmov, razen tega pa še seznam vseh reprodukcij umetniških del. Založnica si je zelo prizadevala, da bi knjiga tudi po tehnični plati zadovoljila, kar se ji je zvečine posrečilo.

Pa še nekaj besed o pregledu novejše slovenske umetnosti, ki ga je nalašč za to knjigo napisal dr. Fran Šijanec. Tiskan je na straneh 621-654. Obdelani so naši likovniki od impresionistov do danes. Kot sem že zgoraj omenil, je ta pregled napisan že pred nekaj leti, pa so povojna likovna dogajanja pri nas obdelana res skopo, vsaj kar zadeva nova imena. Sicer je pa Šijančev pregled v celoti sprejemljiv. Tekst pa oživlja 34 reprodukcij naših umetniških del, in sicer 25 slikarskih, 5 kiparskih in štiri s področja arhitekture.

Tone Potokar

OB NOVEM SLOVENSKEM FILMU

SLABO ALI DOBRO MORJE?

Preizkušena resnica je, da iz šibkega scenarija ne more nastati dober film. Tudi še tako prizadevna in dovršena realizacija ne more zabrisati osnovnih hib umetniško nedozorelega scenarija. Dandanes pri nas še vedno pišejo o krizi scenarijev. Kaže, da ta kriza zares obstaja, čeprav menda tu ne gre za pomanjkanje scenarijev. Toda pri nas se morebiti še vedno preveč lovimo za nekakšnimi »velikimi teksti«, kot da bo neki »veliki tekst« na mah spravil iz zagate vprašanje smotrne, sistematične, progresivne filmske rasti, na drugi strani pa doživljajo realizacijo stvari, katerih uspeh je že vnaprej dvomljiv, se pravi, da se še vedno lotevamo tveganih poskusov, kar je skoraj nujno spričo nesistematične proizvodne politike — in zato tudi rezultati ne morejo biti razveseljivi, kakor smo lahko ugotovili ob več novejših domačih filmih. Problem scenarijev, ki nanj običajno zvračajo krivdo — dasi, ponavljam, scenarijev očitno ne manjka — je znabiti le problem izbire ali problem trdne repertoarne politike, jasno začrtane poti.

Potem ko je ostala za prvimi našimi Obzorniki in dokumentarnimi filmi, posebej pa prvim igranim filmom »Na svoji zemlji« krepko zaorana ledina na novem slovenskem filmskem polju opuščena in kar prehudo zanemarjena ter je čeznjo prerastel plevel koprodukcij, zaznamuje slovenska sedma umetnost (mnogo po »Treh zgodbah«) le še dva solidna in osamljena uspeha — »Trenutke odločitve« in »Dolino miru«, ki ji obetata ponovno afirmacijo, a jo zaigra z »Vesno II«, in že dobro dolgo stojita v bran njenemu ugledu zgolj dva kratka Hladnikova filma. Zategadelj smo z zanimanjem pričakovali novi slovenski celovečerni film »Dobro morje«. Obetajoče izjave o vsebinskih kvalitetah filma kakor tudi nekatera imena nastopajočih so nas navdajala z optimizmom.

Film »Dobro morje« je nastal po scenariju Ernesta Adamiča in Milana Stanteta. Režija je bila v rokah Mirka Groblerja, debutanta v režiji celovečernega umetniškega filma. V vlogah nastopajo Stane Potokar, Polde Bibič, Janez Vrhovec, Tomaž Pesek, Janez Čuk, Evelina Wohlfeiler in drugi. Za kamero so stali France Cerar, Viki Pogačar in Metod Badjura. Glasbo je zložil Bojan Adamič.

Film pripoveduje zgodbo iz življenja prebivalcev ob našem morju in sega več desetletij nazaj. Pravzaprav zgodba časovno ni opredeljena in tudi ni lokalizirana. V svoji zasnovi ima elemente socialne drame. Osrednja oseba je vaški kapitalist Paškval, nekakšen kralj na Betajnovi, ki samopašno gospoduje nad revnim ribiškim naseljem in si edini lasti pravico, da lovi tune v svoje mreže, revni vaščani, ki si ne morejo omisliti lastnih bark in kupiti lovišč, pa morajo loviti za Paškvala in so v vsem odvisni od njega. Odpor proti Paškvalovemu nasilju in težnja po osamosvojitvi, protest proti pravici bogatejšega, so izraženi v osebi ribiča Lozića, ki sklene, da bo obračunal s Paškvalom in omogočil sebi in vaščanom, da bodo svobodneje zaživeli. Iz tako zastavljenega preprostega konflikta se razvije nepretenciozna, polvečerniška storija s številnimi bolj ali manj dramatičnimi zapletljaji, ki naj bi ji dal posebno pomenljivost socialni poudarek. Na koncu pravična stvar zmaga, Paškval se zaplete v lastne spletke in se mora poražen umakniti. Socialna poanta zgodbe sicer ni posebno trdno podprta; karakterizacija oseb je črno-bela in v dveh, treh prizorih se nam že skraja odnosi med osebami — kolikor niso sicer v filmu ponekod nejasni in medli — dokončno razodenejo, tako da je ravnanje oseb, s tem pa potek dogajanja, že vnaprej določeno in utemeljeno — drugače bi bilo, če bi bila zgodba psihološko bolj poglobljena, kar pa ni (seveda konec koncev nikakor ni nujno, da je). Od tod dalje — kakor pri vseh črno-belih zgodbah — ne moremo terjati od dejanja kaj dosti več kot bolj ali manj dinamičen razplet, o katerem vemo, da bo pripeljal do takšnega zadovoljivega konca, kakršnega terja najpreprostejša logika, ki jo takšna zgodba pač premore. Tudi dejanje »Dobrega morja« gre ustrezno pot, a se proti koncu znajde na preveč izhojenih stezah in spodrsne v preizkušeno šablono obračunavanja s pestmi, pri čemer se preočitno zgleduje po neprimernih tujih vzorih. Socialna poanta seveda ob takšnem površnem, cenenem razreševanju izgubi na oprijemljivosti; gledalec ne razmišlja o vzrokih in nujnostih, ki so privedle do Paškvalovega propada, marveč se mu preprosto zdi, da je Paškval dobil, kar mu gre, po pregovoru: kdor drugim jamo kopље, sam vanjo pade. S tem je ideja zgodbe zreducirana na obrabljeno, čeprav večno resnico (kar nam potrjujejo vse pravljice in dobromiselne zgodbice), da dobro zmeraj zmaga nad slabim.

Toda razpravljati nadalje o filmu »Dobro morje« kot socialni drami in s tem nujno o njenih šibkih točkah bi bilo brez pomena, ker sodi film — kot je označeno v začetku — v žanr mladinskega filma, tu pa vladajo pravzaprav čisto drugačna merila. Ne gre sicer za izrazit mladinski film, marveč za film, ki naj bi bil enako sprejemljiv in privlačen tudi za odrasle. Film pa vendarle obranja vsaj pretežno elemente mladinske povesti. Ena glavnih oseb je mali Ive, ki se junaško postavi po robu hudobnemu Kiru, Paškvalovemu pomagaču in plačancu, reši Lozičevo barko in največ pripomore k razkritju Paškvalovega zahrbtnega početja. Njegova vloga ostaja nekoliko v ozadju, dasi je bil namen morda drugačen, ker je teža protiigre na Loziću. Vendar je prav z njegovo vlogo dogajanje malce poživljeno, postane bolj mikavno in morda bolj napeto zlasti za mladega gledalca, ki se utegne navduševati ob pogumnih dejanjih in pustolovščinah sebi enakega vzornika na platnu bolj kot ob vseh drugih zapletih in okretih, ki jih spočenjajo in razvozlavajo odrasli protagonisti. Da bi še poudarili mladinski značaj filma, so njegovi ustvarjalci nanizali vrsto prizorov, v katerih kreirajo otroci, hoteč ga napraviti bolj ljubkega in prisrčnega. Tu pa svojega namena niso dosegli. Ti prizori so nasilno prilepljeni, vrinjeni, brez funkcionalnosti in preveč ponarejeni; namembno iskanje »učinkovitih« otroških scen se je celo prav slabo zazrcalilo v vlogi, ki so jo prisodili Evelini Wohlfeiler. Tudi dialog, ki ga govori mala Evelina, je pretirano naiven in zgreši svoj namen.

V splošnem bi morda lahko rekli, da je film »Dobro morje« pripravil vsaj mladim gledalcem nekaj prijetnega razvedrila, da pa je zgodba v marsičem močno šibka, nelogična, da preveč uporablja vnanje efekte in tudi v osnovnem vsebinskem dogajanju in razpletu ni prepričljiva, teži k skonstruiranosti in naivnim rešitvam. Režiser pri tem ni bil dovolj mojstra, da bi zabrisal pomanjkljivosti scenarija. Imel je srečno roko pri izbiri nekaterih igralcev, kjer je predvsem v odličnem Stanetu Potokarju našel solidnega interpreta za Paškvalovo vlogo. Dobro je lik Kira izoblikoval tudi Polde Bibič. Tudi Janez Vrhovec kot Lozić, Tomaž Pesek kot Ive in drugi so pripomogli k temu, da je postala igra v tem filmu njegov najboljši del, ni pa ga mogla rešiti, kajti igralci pač ne ustvarjajo filmov, pač pa narobe, le filmi ustvarjajo igralce.

Torej — neuspeh? Nikakor ne. Neuspeh je včasih tudi rezultat smotrnega, marljivega dela in je kot tak samo nauk in spodbuda za nadaljnje uspešnejše delo. Takšnega neuspeha se ni moč sramovati. »Dobro morje« pa je rezultat nenačrtnega, nesmotrnega dela, je rezultat nesistematične politike v naši filmski proizvodnji in je zato več kot neuspeh, je nujni rezultat takšnega dela in politike. Cenzurna komisija za Slovenijo je film prepovedala za izvoz na tuje, ker je pravilno presodila, da nas takšen film v svetu ne more zastopati. A tudi na festivalu v Pulju nas ta film nedvomno ne bo dostojno zastopal. Z »Dobrim morjem«, ki pada na nivo diletantskega poskusa z »Milijoni na otoku«, je naš slovenski film, ki je nekoč že trdno stal na lastnih nogah, spet nebogljeno zajecljal: dobili smo podpovprečen film, in vprašati se moramo, ali je spričo takšnega filma edino pozitivno dejstvo, ki nam ga je ob njem dano ugotoviti — da vendarle proizvajamo lastne filme — sploh še pozitivno? Na svetu delajo mnogo slabih filmov, toda delajo mnogo filmov in si zato lahko privoščijo tudi slabe. Pri nas delamo malo filmov, zato si slabih ne moremo privoščiti. Tudi naši kriteriji morajo biti zato strožji, ko ocenjujemo domače filme in spremljamo razvojno pot naše, posebej slovenske filmske umetnosti.

S. Kranje

Prizor iz novega slovenskega mladinskega filma »Dobro morje«

PREMIERA MORRISOVE RADIJSKE IGRE »LESENA SKLEDA«

V torek zvečer je bila v ljubljanskem radiu premiera igre mladega ameriškega pisatelja Edmunda Morrisa »Lesena skleda«, ki je doživela v sezoni 1956-1957 velik uspeh na Brodwayu. Njen uspeh si lahko razložijo s tem, da je bila na odru prikazana povprečna ameriška družina ter je glavni motiv blizu slehernemu človeku. To je zgodba o dedku, ki mora jesti iz lesene sklede, ker je že tako neroden, da razbije vso posodo. Ko to vidi njegov vnuček, začne iz lesa dolbsti skledo, da bo jedel iz nje njegov oče, ko bo star. Preprosto moralistično zgodbo o nehvaležnih otrocih je Morris poglobil in napisal dramo o usodnem nerazumevanju med generacijami. Drama nam prikazuje žive ljudi, katerih dejanja so nam razumljiva, čeprav neopravičljiva. Avtorjev občutek za mero daje drami posebno vrednost. To radijsko dramo, ki je bila v Jugoslaviji prvič izvajana, je zrežirala Rosanda Sajkova, igrali pa so Stane Sever, Stane Potokar, Jurij Souček, Vida Juvanova, Alja Tkačeva, Edvard Gregorin in Maks Furijan.

PISANA TRATA

NAPISALA SAŠA DEGRI ILUSTRIRAL EVGEN SAJOVIC

JURČEK IN NEBO

Zakaj jočeš, nebo,
iz težkih, sivih oblakov?
In kje je sonce,
kam se je skrilo?
Kdo te je razjezil, nebo,
da si tako žalostno?
»Vi ste me razjezili,
nagajivci mali,
niste se pridno
na trati igrali,
mamicam svojim
ste nagajali,
ker ste po cestah,
kjer avtomobili
drvijo,
skakali.
Svoje oblekce
ste z vodo zmočili
in igrače
na tujih dvoriščih zgubili.«
»Zato si žalostno nebo,
zato ni sonca,
da bi grelo?«
»Da, zato sem žalostno
in dolgo
v dežju bom jokalo.
Vas pa mamice za kazen
v sobo bodo zaklenile
in če vse ne bo lepo in prav
bodo s palico
vam hlače izprašile.«

DOBRO SRCE

NAPISAL TONE SELIŠKAR
ILUSTRIRAL EVGEN SAJOVIC

Na morskem dnu je ležala školjka zakopana v pesek in premišljevala:

»Kako to, da me nihče ne mara? Nikomur nisem v napoto, nikogar ne nadlegujem, nikomur ne storim nič hudega, pa nimam nobenega prijatelja.«

Še je bila žalostna. Kako bi ne bila? Dolgčas ji je bilo, ker je gledala ribice. Kako so lepe, saj so nekatere pisane kakor mavrica. Školjka pa je siva kot morsko dno, nič kaj lepa, še celo morski ježek in morska zvezda sta bila ohola do nje.

Nekoč jo je velik rak zgrabil s svojimi kleščami, pa je bila pretrda, da bi jo zdrobil, in jezen zaradi tega, je zagodrnjal:

»Za nobeno rabo nisi, še pojesti te ne morem!«

»Hvala lepa za tako dobroto!« si je mislila školjka, spet prav previdno odprla lupini in vprašala morskega konjička, ki je prilezel po stebelcu alge na dno:

Vsaj ti mi delaj kratek čas, konjiček, lepo prosim!«

Morski konjiček se je zazibal na algi in se ji posmehoval:

»Tebi kratek čas delati? Ne bodi domišljava in ne nadleguj dostojnih bitij! Saj še do pet ne znaš šteti.«

»Tega res ne znam«, si je mislila školjka. »Počemu pa je treba to v morju znati?«

Nekoč je priplaval k nji kovač, velika riba plemenitega rodu. Tudi njega je školjka ponižno ogovorila, toda kovač se je namrdnil, zaničljivo poškilil na školjko in ji dejal:

»Ne ogovarjaj gospode, nesnaga!«

In je odplaval ošabno, kot da je vse morje njegovo, telebanu pa se še sanjalo ni, da se bo že čez nekaj ur cvrl v ponvi, kajti zaletel se je naravnost v ribiško mrežo in ribič ga je potegnil v čoln.

»Mene pa še človek ne mara!« je vzdihnila školjka in žalostno čepela v pesku vse dni in vse noči.

Še celo sipa, ta ostudni stvor morskega dna ji ni privoščila lepe besede. Ker je ni mogla streti in posesati, ji je dejala porogljivo:

»Le počemu si, pravzaprav, na svetu? Še morski pes te ne povoha!«

»Že prav, že prav!« si je mislila školjka in od groze zapria lupini, kajti morski pes se je bliskovito pognal v globino, odpri gobec in potegnil sipo tako naglo, da se niti posloviti ni mogla.

Tako je školjka samevala in samevala, toda ker je bila tako ustvarjena, se je udala v svojo usodo in potrpežljivo prenašala svojo zapuščenost.

A nekega dne je prišla na obrežje siromašna deklica. Bila je tako zapuščena kot školjka na dnu morja. Sedla je na skalo in otožno premišljevala svojo usodo.

»Ne matere ne očeta nimam in nihče me ne pogleda«, je razmišljala. »Oblečena sem kot ciganka, a moje vrstnice se ponašajo ta s prstanom, druga s koralami, tretja z uhani, jaz pa še glavnika ne premorem, da bi se počesala!«

In ko je tako gledala v morje in si s prsti česala lepe lase, jo je morje slišalo in uslišalo. Dvignil se je val iz morskih globin in pljusknil školjko k njenim nogam. Deklica je pobrala školjko.

»Ah, vendarle nekdo, ki me je vzel v svoje roke!« si je dejala školjka in na stežaj odprla svoji lupini in glej, v školjki je zablestel prelep biser. Deklica je kriknila od veselja.

»No, vidiš, pa sem le za rabo!« je dahnila školjka, preden je poginila na morskem obrežju. »Lepo, siromašno deklico sem pa le osrečila! Tega ne zmorejo ne morski ježek ne konjiček ne kovač ne sipa ne morski pes!«

Toda povesti še ni konec. Ko si je deklica pripenjala biser, ki se je svetil ko majhno sonce, je prišel mimo star ribič, ki so mu sina ugrabili morski razbojniki. Ves je bil skrivljen od žalosti.

»Oh, da mi je dano imeti tak biser, pa bi sina lahko odkupil!« je vzkliknil ribič. »Tako pa bo poginil v ječi!«

Deklici je zadrhtelo srce. Da bi človek umrl v ječi, ko drži njegovo rešitev v svojih rokah? Ne da bi pomislila, kako bo spet neusmiljeno siromašna deklica, je biser izročila ribiču, ki je pri priči sedel v ladjico in odjadral k morskim rozbojnikom in odkupil sina.

Saj si lahko mislimo, da se je deklica v ribičevega sina zaljubila, ker se tako pač vsaka taka povest konča. Ko so slavili svatbo, je deklico le to motilo, ker ni imela nikakršne dote.

»S teboj je tako kakor s školjko!« jo je tolažil ribič. »Tudi v tebi je čudoviti biser. To je tvoje dobro srce!«

Na svatbi so peli in plesali, seveda, in svatba je bila imenitna.

Misli o »Dobrem morju«

V »Pisani trati« sem brala, da naj pišemo, kar mislimo o filmu »Dobro morje«. Takoj sem se odločila, da tudi jaz napišem nekaj vrstic.

Film »Dobro morje« sem gledala v Celju, ko je bila predpremiera.

Na koncu so se predstavili Eveline, Tomaž Pesek in režiser. Vsi smo bili zelo navdušeni. Nazadnje je režiser odgovarjal na nekatera vprašanja. Največ jih je bilo v zvezi z Evelino. Ta je kar pogumno sama odgovorila na nekaj vprašanj.

Tako nam je hitro potekal čas in začeli smo zapuščati dvorano. Gledala sem nov mladinski film, ki mi bo ostal v lepem spominu. Odločila sem se, da grem gledat film še enkrat.

Vse ceste vodijo te dni proti Beogradu

Na začetku sem nekoliko ravnodušno spremljala vse, kar se je dogajalo na platnu. Ko pa sta se pojavila Tomaž Pesek in mala Eveline, se je moje zanimanje povečalo. Tudi vsebina je postajala čedalje bolj napeta in tako sem gledala film z velikim zanimanjem.

Film mi je ugajal, zato bi težko pisala, kaj mi ni bilo všeč. Najbolj pa so mi ugajali prizori s Tomažem in Evelino, posebno ko Eveline jaha na osličku in poje ljubko pesmico. Všeč mi je tudi kraj, kjer so film snemali, in to, da je ob morju, in to, ko bo predvajan v Štorah ali Celju, da ga bom z veseljem šla še enkrat gledat.

Anica Zupanc,
dijakinja, Štore.

*

Že dolgo smo lahko v časopisih sledili vesti o snemanju novega slovenskega mladinskega filma »Dobro morje«. Ko smo brali, da bodo v filmu nastopali Lotti, Sandi in drugi znanci iz prejšnjih filmov, smo ga z nestrpnostjo pričakovali. Sedaj, ko smo si »Dobro morje« ogledali, lahko povemo o njem nekaj besed.

Zgodba o dečku, ki poleg drugih pogumnih dejanj na koncu spelje za sabo tune v mrežo, pritegne gotovo vsakega mladega gledalca. Vsak tudi z zanimanjem sledi borbi med oderuškim Paškvalom in mladim Ločičem, ki snuje ribiško zadrugo. Ta podvig se po mnogih težavah Ločiču tudi posreči. To je groba vsebina te prijetne zgodbice.

Film je kot celota uspel. Po tehnični strani bi mu skoraj ne mogli kaj očitati. Režija je v splošnem dobra, vendar ima nekaj spodrsljajev. Tak spodrsljaj je naprimer pretep med Kirom in Ločičem ki je vendar malce pregrob. Nasprotno pa so vsi prizori z otroci prijetni in res doživeti.

Kot oseba je najboljši Stane Potokar v vlogi starega Paškvala. Lotti je še vedno tako prisrčna, kot jo poznamo iz »Doline miru«. Sandiju smo se tudi tokrat nasmejali, vendar ne tako kot v »Vesni«. Zelo mi je bil všeč nadzornik na tunolovki, ki je kljub majhni vlogi zapustil dober vtis. Med dobrimi igralci bi omenil še Iva, Ločiča in Kira.

Film »Dobro morje« je torej povsem uspel in ga je bil vesel marsikateri mlajši, pa tudi starejši gledalec.

Jakšič Matija,
V. r. gimnazije, Ljubljana

NIKO GRAFENAUER

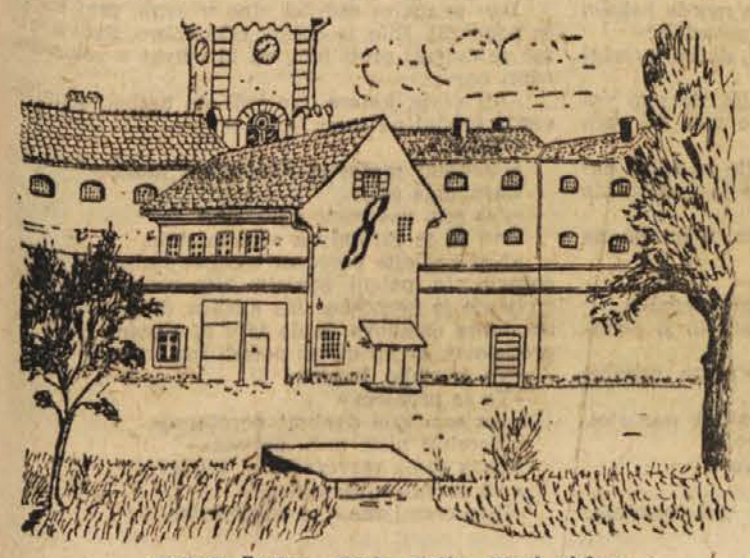
Kje so očke?

Kje si pozabila očke,
ko te vzel je sen,
Marinka?

V cvetnih čašah so solzice,
tvojih očk pa ni
in med drevjem
drobne ptice,
tvojih očk pa ni.
Mesec blodi,
išče zvezdo
v šopku pisanih stezic,
ves je kuštrav
in raztrgan
kot pastirček, ki je izgubil
eno ljubljenih ovčic.
Prav na dnu neba
že tava,
tvojih očk pa ni.

Komaj s svojega ležišča,
ki je stisnjeno na gori,
vzradovano sonce vstane,
ne pomišlja,
naglo si obraz pomane,
roke razprostre
in z dotikom,
kakor s sanjo
težko noč zažge.

In takrat, kajne Marinka,
ti se prebudiš,
dva cvetova zažarita
prav do sinjega neba
in radostno dregneš vanju:
tu so očke, glejte jih!

Poljak Štefan, dijak, Celja, Stari pisker

Mala pozabljena Vespa

Ko je nekega večera šel mali Tihomir spat, je pozabil na malo »Vespo«, ki je prevrnjena ležala pod mizo.

Mala vespa je bila zelo žalostna: Tihomir je ni več maral. Brcnil jo je pod mizo, ni se hotel več igrati z njo.

Vespa je razmišljala, kako bi se maščevala. Sklenila je, da bo odšla. Pobrala se je in naravnala, prižgala motor in se zapodila iz kuhinje v temno vežo. Ojoj, kako je bilo temno! Toda korajža velja. Pred seboj je zagledala strašen prepad; stopnice. Pognala se je po njih, odskakovala in se prevračala dokler ni obstala vsa upehana na dvorišču. Dvorišča se je dobro spomnila, saj se je včasih Tihomir tu igral z njo. Odbrzela je na ulico. Stisnila se je ob zid in gledala, kako drvijo mimo nje njene sestre, prave velike vespe. Ja ko bi bila jaz tako velika, bi me Tihomir gotovo ne pustil pod mizo.

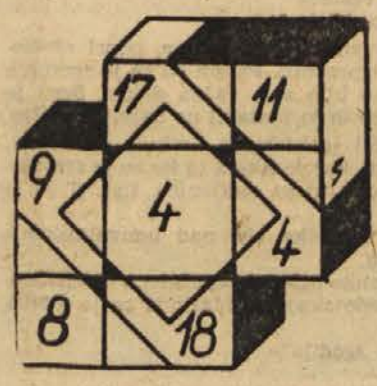
Nekaj časa se je podila po pločniku ob zidu, potem pa je upehana obstala.

Nič več ni mogla naprej.

Zdanilo se je že, mala vespa pa še vedno čepi ob zidu na pločniku. Naenkrat začuti, kako jo je nekdo dvignil. »Joj, kako lepa vespa;« je vzkliknil mali fantek, »kako se bom igral z njo!« Ves vesel jo je dvignil in odnesel s seboj v vrtec. Tam so se otroci igrali in z njimi je bila vespa spet vesela, saj so jo imeli zelo radi. Tihomir pa je zaman iskal drugi dan svojo vespo in jokal za njo!

Gortan Simončič
3/e Ledina.

Trikotniki, pravokotniki in vsota

V vsakem trikotniku in pravokotniku mora vsota števil znašati 24. Vstavi primerna števila v prostore, kjer se trikotniki in pravokotniki med seboj sečejo.

Vam je znano, da...

—živi v pokrajinah tako zvanega večnega ledu še vedno okoli 32 vrst metuljev?
— nekatere vrste rib v času drstenja, ko potujejo, sploh nič ne jedo?
— rdeče steklo pospešuje rast rastlin, medtem ko modro steklo njih rast zavira?
— je v vratu žirafe prav toliko vretenc kot v vratu miške?
— so prve letalske bombe uporabili Italijani v Tripolisu?
— so se prosto plavajoče mine prvikrat pojavile v rusko-japonski vojni?
— so torpedo izdelali prvič leta 1850; v vojne namene pa služi že od leta 1864?
— so najstarejši bojni stroji metali tudi do 80 kg težke kamne? V začetku 15. stoletja so začeli metati tudi razbeljene železne krogle?
— je ugriz človeka mnogo bolj nevaren od ugriza psa ali konja?
— daje v nevarnosti metulj, ki mu pravimo pavličnek, od sebe zvoke, ki so podobni mišjemu cviljenju?

O zadnji številki »Pisane trate«

Sklenil sem da napišem nekaj o zadnji številki »Pisane trate«. Na njej srečujem samo mlade sodelavce. Pogrešam pa najmlajše. Zadnje čase opažam, da se oglaša vedno več pesnikov.

Med njimi vzbuja pozornost dijak Sevljak Jože s pesmijo »Igralci«. V njej je hotel prikazati bedno človeško bitje, katerega tare kruta usoda. Lepa je tudi pesem Cilke Barbič o pomladi. Ali je ta sodelavka ista kakor Anica Barbič, ki je bila lansko leto nagrajena, ali je to samo njena sestra? (To je ista sodelavka. Cilka je njeno pravo ime. Opomba urednika.)

Veliko pozornost vzbuja prispevek z naslovom »Šaljive zgodbe izpod Roga«, ki jih je napisala Anka Novak s Kočevskega. Te zgodbe o pionirskem hišnem svetu so napisane z veliko fantazijo in so mi bile izredno všeč. Saj tudi v njenih drugih spisih res zaživijo ljudje iz njene vasi, okoliški gozdovi in živali, zgodbe o pionirjih pa je sedaj krasno napisala.

Tudi spis »Kongresna Ljubljana« je prav zanimiv. Po njem vidimo, kako so tudi najmlajši Ljubljančani sodelovali pri pripravah na kongres ZKJ.

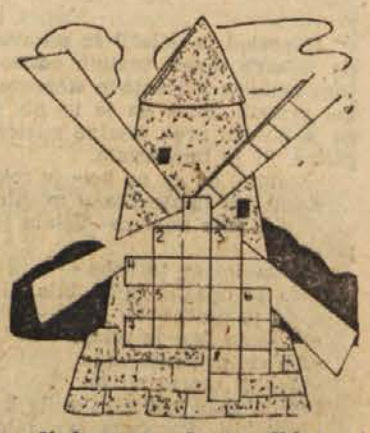
Med prispevki je vabilo sodelavcem naj pišejo o novem slovenskem filmu »Dobro morje«. K temu bi pripomnil, da je film na splošno zelo dober.

Rupar Cveto,
dijak, Rožna dolina CXVII/13
Ljubljana.

Pazite, ali je vsaka živalica na svojem mestu

Križanka »Mlin na veter«

Vodoravno: 2. naselbina; 4. žensko ime; 5. časovno obdobje; 7. slikovna uganka; 8. skrajni konec kopnega.

Navpično: 1. morska ptica; 2. bajeslovna bitja; 3. planet; 6. konica.

IZ »SLUŽBENEGA LISTA FLRJ«

Dopolnitev predpisov o trgu s kmetijskimi pridelki

Beograd, 14. maja (Tanjug). — »Službeni list FRLJ« objavlja več naredb državnega sekretarja za blagovni promet FLRJ, s katerimi se dopolnijo predpisi o trgu s kmetijskimi pridelki na podlagi nedavnega odloka ZIS o novi organizaciji prometa s kmetijskimi pridelki.

DOGOVARJANJE O CENAH

V naredbi državnega sekretarja za blagovni promet je poudarjeno, da se dogovarjanje o cenah, po katerih bodo gospodarske organizacije kupovale kmetijske pridelke od zadružnih in kmetijskih organizacij, vrši na sestankih, ki jih organizira Zveza trgovinskih zbornic Jugoslavije. Na teh sestankih morajo biti zastopani Zvezna zunanjetrgovinska zbornica, Zvezna industrijska zbornica, Zveza kmetijsko-gozdarskih zbornic in Glavna zadružna zveza Jugoslavije.

V drugi naredbi državnega sekretarja za blagovni promet FLRJ je rečeno, da se lahko s prometom s kmetijskimi pridelki na debelo brez posebnega dovoljenja ukvarjajo specializirana grosistična trgovinska podjetja, ki se ukvarjajo s prometom s semeni, alkoholnimi pijačami, industrijskimi rastlinami in zdravilnimi zelišči, ribami in živinsko krmo ter gospodarske organizacije, ki se izključno ukvarjajo s posli izvoza in uvoza.

S posebno naredbo državnega sekretarja za blagovni promet je določeno, da Glavna zadružna zveza FLRJ in republiške zveze kmetijskih zadrug sporazumno določajo najvišje cene, po katerih bodo kmetijske zadruge kupovale kmetijske pridelke od individualnih pridelovalcev. Sestankov, na katerih bodo določali te cene, se bodo udeleževali tudi predstavniki državnega sekretariata za blagovni promet ter sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo Zveznega izvršnega sveta, toda brez pravice do odločanja. Teh sestankov se bodo lahko udeleževali tudi predstavniki posameznih zadružnih poslovnih zvez, Zveze trgovinskih zbornic, Zvezne kmetijsko-gozdarskih zbornic, Zvezne industrijske in Zvezne zunanjetrgovinske zbornice, toda tudi brez pravice do odločanja.

NAKUP IN PRODAJA KMETIJSKIH PRIDELKOV NA TRGIH

Državni sekretar za blagovni promet je izdal tudi naredbo o določanju pogojev za nakup in prodajo kmetijskih pridelkov na trgih na drobno in na trgih na debelo. Naredba določa, da izda občinski ljudski odbor predpis, s katerimi se uredi blagovni promet na trgih na področju občine, pri tem pa se mora ravnati po določbah uredbe o trgovinski dejavnosti ter trgovinskih podjetjih in obratih. S predpisi občinskih ljudskih odborov je treba zlasti določiti kraj in čas trga, nadalje kdo in katero blago lahko prodaja in kupuje na trgih, kakor tudi naloge tržne uprave, sanitarnohigienske ukrepe, red, kontrolno službo, tržne takse in kazenske ukrepe za vzdrževanje reda na trgih.

Trg ustanovi občinski ljudski odbor. Trg na veliko se lahko ustanovi ali ukine samo na podlagi predhodne odobritve republiškega sekretariata za blagovni promet. Na trgih na drobno lahko prodajajo kmetijske pridelke individualni pridelovalci, kmetijske zadruge ter kmetijsko-proizvodne organizacije neposredno ali po poslovnih zvezah in trgovinskih organizacijah. Te pridelke lahko na trgih na drobno kupujejo samo individualni potrošniki. Izjemoma, s posebnim predpisom je moč predvideti pogoje, v katerih lahko na trgih na drobno kupujejo kmetijske pridelke tudi tako imenovani veliki potrošniki.

Trga na debelo ni moč ustanoviti na področju okraja, če je v tistem okraju trg na debelo za iste kmetijske pridelke. Na trgih na debelo lahko prodajajo kmetijske pridelke tudi individualni pridelovalci, kakor tudi kmetijske zadruge in kmetijske proizvodne organizacije neposredno ali po poslovnih zvezah. Kmetijske pridelke lahko kupujejo na trgih na debelo trgovinske in pridelovalne gospodarske organizacije ter veliki in individualni potrošniki. Kmetijske zadruge kupujejo na trgih na veliko samo živino, vtem ko izvozna podjetja ne morejo kupovati kmetijskih pridelkov na trgih na veliko. Kmetijske pridelke lahko kupujejo na trgih na veliko za kmetijske organizacije, kmetijske zadruge in velike potrošnike samo njihovi stalni uslužbenci, in sicer na podlagi posebnega pooblastila, kupljeno blago pa se plačuje prek blagajne gospodarske organizacije kmetijske zadruge oziroma velikega potrošnika.

PROMET S KMETIJSKIMI PRIDELKI ZUNAJ TRGA

V naredbi državnega sekretarja za blagovni promet je poudarjeno, da lahko socialne in zdravstvene ustanove, enote Jugoslovanske armade in Ljudske milice, ki opravljajo važno službo, gostinska podjetja in obrati, delavsko-uslužbenske restavracije, planinski domovi in okrevališča v bolj oddaljenih krajih, kjer je preskrba s kmetijskimi pridelki na trgu otežkočena, kupujejo kmetijske pridelke od individualnih pridelovalcev na podlagi dovoljenja, ki ga izda organ za blagovni promet občinskega ljudskega odbora, na katerega področju živi veliki potrošnik, ki kupuje blago. V tem dovoljenju morajo biti označeni pridelki, ki jih lahko kupuje veliki potrošnik na ozemlju občine.

KATERO BLAGO JE MOČ KUPOVATI PREK ZBIRALCEV IN ODKUPOVALCEV

Državni sekretar za blagovni promet je spremenil in dopolnil naredbo o kupovanju nekaterih pridelkov prek zbiralcev in odkupovalcev. Po spremenjeni in dopolnjeni naredbi lahko gospodarske organizacije kupujejo prek zbiralcev in odkupovalcev jajca, perje in živalsko dlako, gozdne sadeže, zdravilna zelišča, cvetje in vinski kamen, nadalje odpadke, plazilce in dvoživke, želve, polže, školjke, rake, žabe in podobno. Gospodarske organizacije lahko kupujejo od zbiralcev in odkupovalcev te pridelke in živali na podlagi posebnega dovoljenja, ki ga izda organ za blagovni promet okrajnega občinskega odbora, na katerega področju gospodarska organizacija kupuje te proizvode in živali. dovoljenje pa se lahko izda za področje vsega okraja ali samo za eno ali več občin. Kmetijske zadruge pa lahko vse to kupujejo prek zbiralcev in odkupovalcev brez dovoljenja.

JUGOSLOVANSKA NOGOMETNA REPREZENTANCA NA BLEDU

Dobro moštvo že imamo le izbrusiti ga je še treba

Razgovor z zveznim kapetanom Aleksandrom Tirnanićem

Ljubljana, 14. maja. Danes je na Bled prispela jugoslovanska nogometna reprezentanca, ki se bo do 25. maja pripravljala na svetovno nogometno prvenstvo na Švedskem. Prispeli so: Beara, Krivokuća, Šijaković, Crnković, Boškov, Zebec, Krstić, Petaković, Šekularac, Lipošinović, Rajkov, Santek, R. Ognjanović, Milorad Milutinović, Veselinović, Tomić, V. Popović. Igralec Železničarja iz Sarajeva Pašić ter Miloš Milutinović prideta na Bled jutri. Z reprezentanco so: trener Slavko Milošević, zvezni kapetan Aleksander Tirnanić in zdravnik reprezentance Aleksander Obradović.

Po prihodu na Bled so člani jugoslovanske reprezentance spet polegli, kajti tekma z Anglijo jih je želo utrudila. Tako so nam po kosilu dejali skoraj vsi. Tudi po kosilu so nadaljevali s počitkom. Le vodstvo z Aleksandrom Tirnanićem na čelu se je po kosilu še zadržalo na terasi hotela »Toplice«, v katerem je reprezentanca nastanjena.

Zvezni kapetan Aleksander Tirnanić, kakor tudi trener inž. Slavko Milošević sta nas zelo ljubeznivo sprejela. Tovariš Tirnanić je rad odgovarjal na naša vprašanja, hkrati pa je pripomnil, da bi rad z novinarji sodeloval kot s prijatelji za isto stvar. Vendar je pristavil, da ga večkrat vznevoljijo, ker nekateri tako radi – hote ali nehote – prikrojijo po svoje njegove misli.

Razgovor se je začel z nedeljskim srečanjem z angleško reprezentanco:

Ali je bilo angleško moštvo zares tako slabo in jugoslovansko tako izvrstno, kot to piše tuji tisk, predvsem pa angleški?

»Izrednega slovesa, ki ga prav zadnja leta uživa angleški nogomet oziroma angleška reprezentanca, v nedeljo ni opravičil. Prav tako ne velikih možnosti, ki mu jih pripisujejo na svetovnem prvenstvu. Če to moštvo v nedeljo premaga Sovjetsko zvezo, potem res nihče nič več ne ve o nogometu. Ponovil bi star pregovor, ki pravi, da v nogometu ni logike. Morda je prav zaradi tega igra tako priljubljena.«

Ali je bilo na tekmi z Anglijo vse kot je treba, kar zadeva namreč naše moštvo?

»Prav zato, ker so Angleži igrali slabo in ker je naše moštvo igralo odlično, je bilo razločiti nekatere hibe bolj jasno in bolj taktično kot sicer v kakšni izenačeni obojestranski slabi ali pa dobri igri. Gre za nianse, toda bolj za celoto kot pa posamezника«

Kateri del našega moštva še ni funkcioniral tako kot je želeti?

»Ne gre več za posamezni del moštva, vsaj nedeljska tekma je to pokazala. Sedaj imajo ogrodje, ki ga je treba le še učvrstiti. Delo z reprezentanco sedaj ni več tako delikatna naloga. Položaj je mnogo boljši kot v začetku, ko smo morali napraviti ogrodje iz igralcev iz raznih klubov. Sedaj moramo le dograditi to, kar imamo«.

Potem torej nimate več kakih večjih problemov?

»Ne! Moštvo je tu, je gotovo, ustvarjeno po neki določeni misli. Dobiti mora le čimbolj obraz. Zanj bo poskrbel do svetovnega prvenstva zvezni trener inž. Milošević.

Ne skrbimo namreč le za enajst igralcev naša naloga je vigrati vseh 19. Gre za tako imenovane alternativne igralce ali, če hočete ‚all round' nogometaše. Računati moramo na poškodbe, na bolezen ali kakšne druge vzroke, da lahko še napredujemo, če bosta vseskozi vladala disciplina in kolektivni duh.«

Kakšne alternative torej predvidevate?

»Kot sem že dejal, smo sedaj tu, da moštvo čimbolje vigramo. Nekateri igralci se teže vključijo v celoto. Ceprav s tem ni rečeno, da so slabši od drugih. Eden izmed takih je n. pr. Pašić. Zato imamo tu Rajkova, ki lahko igra tudi na levem krilu. Za krilsko vrsto Santela, V. Popovića, za branilca Tomića, Rade Ognjanović je n. pr. odličen trio igralec, ki lahko uspešno zamenja Milutinovića. Le-ta je proti Angliji zaigral tako kot nekdaj v polni formi. Vendar to še ni zanesljivo. To so razne variacije, izmed katerih bi bila lahko ena tudi tale: Petaković – srednji napadalec, Rajkov – desno krilo.«

Kakšni so vaši upi za svetovno prvenstvo?

»Vsekakor večji kot nedavno. Zavedamo se, da so realne možnosti eno, želje pa drugo. To pa ne velja za vse. Nekateri, med njimi so tudi novinarji, hočejo več kot moštvo zmore. V igri, ki jo je prikazala naša reprezentanca, smo vsi, ki se ukvarjamo z njo, dobili zadoščenje, ki pa je predvsem v dejstvu, da smo vigrali proti reprezentanci, ki je bila v tem trenutku med najboljšimi v Evropi. Ne smemo pozabiti, da so Angleži v nedeljo igrali brez Finneya, Wrighta, Edwardsa, Taylorja, Wilshawa, Slatterja, Haynesa, Langtona, Wilsona, Armfielda, Clayja, Wardla, Hollowaya, Hitchensa, Greavesa, Charltona, Kevana, Smitha, Hancocka, Hinchcliffa, Hopkinsona, Hunta, Lawa, Lofthousa, Nicholsona, Quixalla, Shackletona, Swana, Tindalla, Wheelerja, Whitea, Woodwarda, Wrighta, Youlla, Barnesa, Bentleya, Blacklawa, Bloomfielda, Brooksa, Broadisa, Byrna, Dixona, Dodgina, Dunna, Eastona, Fentona, Fergusona, Finchama, Fowlerja, Gibsona, Gregga, Hamiltona, Hardakra, Hartforda, Hayesa, Hellawella, Hewiea, Hillsa, Hindleya, Hoggana, Holdena, Holdsworthja, Howella, Jacksona, Jonesa, Kellyja, Kinnella, Lindleya, Lucasa, Mackaya, Mannionga, Mathewsa, Mayersa, Mellora, Mercera, Milnerja, Mortensena, Mudda, Murphyja, Nealea, Parkerja, Pearsona, Perryja, Pickeringa, Pointerja, Quinna, Reida, Rowleya, Sewella, Shawa, Shepherda, Smitha, Stapletona, Stevensa, Stokesa, Summersa, Tayforda, Thomasa, Tuttla, Vernona, Wallisa, Wardla, Wattsa, Wellsa, Whelana, Whitea, Wilsona, Wrighta, Yorka

DNEVNE NOVICE

ZDRAVSTVENI DOM CENTER
Ljubljana, Miklošičeva c. 24
Zdravniška dežurna služba Zdravstvenega doma Ljubljana-Center, Miklošičeva 24, tel. 30-151.
Nočna zdravniška dežurna služba za nujne obiske na bolnikovem domu od 20. do 7. ure zjutraj, ob nedeljah in praznikih ves dan.
Dežurna zdravnika: 15. maja 1958 dr. Tabor Ludvik, 16. maja 1958: dr. Kotnik Sonja.

ZDRAVSTVENI DOM VIC
15. in 16. maja 1958.
Dr. Stok Miloš, Cankarjeva 10, telefon 21-519
Nedeljska dežurna služba v ambulanti Tobačne tovarne, Tobačna 6, od 8. do 14. ure, telefon 22-705.

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-ŠISKA
Zdravniška dežurna služba 15 in 16. maja 1958: dr. Rozalija Jenkole, Černetova 31, tel. 22-031.

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-MOSTE
Dežurna zdravniška služba:
15. maja 1958: dr. Debevec Rado, ZD Moste, tel. 31-369. — V odsotnosti zdravnika kličite tel. LM 30-300;
dne 16. maja 1958: dr. Juvan Zlata, ZD Moste, Krekova ul. 5, tel. 31-359. V odsotnosti zdravnika kličite telefon LM 30-300;

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-RUDNIK
Zdravniška dežurna služba 15. in 16. maja 1958: dr. Mal Miran, Wolfova 61., telefon 22-684. V odsotnosti zdravnika kličite telefon LM 20-500. V soboto dežurna služba že od 18. ure dalje.

Zavod za socialno zavarovanje LR Slovenije in Direkcija jugoslovanskih železnic v Ljubljani obveščata vse železniške osebne in rodbinske upokojence, da Direkcija jugoslovanskih železnic v Ljubljani ne bo izdajala upokojencem nikakih potrdil v zvezi z njihovimi zahtevki za regulacijo pokojnine po novem pokojninskem zakonu.

Vsak železniški upokojenec, tako osebni kot rodbinski, ki misli, da mu novi pokojninski zakon daje pravico do višjega pokojninskega razreda, naj svoj zahtevek vloži pri pristojnem okrajnem zavodu za socialno zavarovanje. Da se bo nova pokojnina, odmerjena na zahtevo upokojenca, izplačevala že od 1. januarja 1958 dalje, je potrebno, da vsak upokojenec vloži zadevni zahtevek najkasneje do 18. junija 1958.

Ko bo okrajni zavod za socialno zavarovanje reševal njihove vloge, bo v vsakem konkretnem primeru po svoji uvidevnosti zahteval od Direkcije jugoslovanskih železnic v Ljubljani določene podatke, katere bo potreboval pri reševanju prosilčeve vloge. Sele na tako zaprosilo zavoda bo JDŽ Ljubljana izdajala ustrezna potrdila.

RAZPIS

za sprejem slušateljev na Višjo pedagoško šolo v Ljubljani za šolsko leto 1958/59

Višja pedagoška šola bo v šolskem letu 1958/59 sprejela slušatelje na tele predmetne skupine:

1. slovenščina — srbohrvaščina,
2. angleščina — slovenščina,
3. nemščina — slovenščina,
4. zgodovina — geografija,
5. biologija — kemija,
6. matematika — fizika ali fizika — matematika,
7. risanje — ročne spretnosti,
8. defektologija: ortopedagogika, surdopedagogika,
9. predvojaška vzgoja — geografija ali kemija — fizika.

Solanje traja dve leti. Kandidati ne smejo biti stari več kot 30. let in morajo imeti ali diplomo učiteljišča z vsaj dvoletno uspešno prakso ali gimnazijsko maturo ali diplomo srednje strokovne šole: diplomanti srednjih strokovnih šol se morejo vpisati na tiste predmetne skupine, ki ustrezajo njihovi predizobrazbi. Sprejemne izpite opravljajo kandidati za angleški in nemški jezik ter risanje. Sprejmni izpit za angleški in nemški jezik obsega prevod iz angleškega (nemškega) jezika s pomočjo slovarja, branje krajšega odlomka in razgovor o tekstu v angleščini (nemščini). Kandidati za risanje rišejo po izbiri človeško glavo po naravi ali pa skupino predmetov ter izdelajo eno ornamentalno risbo; prošnji za sprejem pa prilože nekaj svojih dosedanjih del iz risanja.

Ravnateljstva učiteljišč bodo naknadno obveščena, če bo možen neposreden vpis z učiteljišč.

Vsak kandidat naj poleg izbrane predmetne skupine navede še drugo skupino, ki bi jo bil pripravljen študirati v primeru, da na prvo skupino ne bi mogel biti sprejet. Kandidati za predvojaško vzgojo morajo imeti tudi dovršeno šolo za rezervne oficirje.

Učitelji se lahko vpišejo tudi kot izredni slušatelji na prve štiri zgoraj navedene predmetne skupine in defektologijo. Za izredni študij morajo imeti kandidati opravljen praktični strokovni izpit, odpade pa starostna omejitev. Za izredni študij na defektologiji se lahko prijavijo le učitelji in vzgojitelji, ki na področju defektologije že delajo, imajo vsaj štiriletno učno prakso, a od tega najmanj enoletno prakso na šolah za defektno mladino.

Kandidati-učitelji naj vlagajo svoje prošnje na VPS preko svojih občin oziroma okrajev, ki naj jih opremijo s strokovno in moralno politično oceno kandidata ter predlogom za sprejem ali odklonitev. Isto velja tudi za abiturjente gimnazij in učiteljišč oziroma diplomante srednjih strokovnih šol, ki naj vlagajo prošnje preko ravnateljstev svojih šol. Prošnje, opremljene z vsemi potrebnimi prilogami, morajo biti vložene na Višji pedagoški šoli (Stari trg 34) do 20. julija 1958.

Prošnji (kolek za 30 din državne takse) je treba priložiti:

1. spričevalo o opravljenem diplomskem in eventualnem strokovnem izpitu, ozir. maturitetno spričevalo,
2. življenjepis (kolek za 25 din drž. takse),
3. dopisnico z natančnim naslovom, na katerega bo kandidat obveščen o sprejemu in o dnevu sprejemnega izpita. Sprejemni izpiti bodo v septembru.

Ravnateljstvo Višje pedagoške šole

Zabavno gledališče »OHO-AHA« ponovi svoj prvi program »Aktualne teme ni« v dvorani »Delavskega odra« na Miklošičevi cesti v petek 16. maja ob 20.30 in v nedeljo 18. maja ob 19. in 21. uri.

Glasbena šola Ljubljana-Moste bo priredila v soboto, dne 17. maja ob 19.30 javno produkcijo. Na njej bodo pokazali učenci uspehe glasbenega šolanja iz oddelkov za klavir, godala, trobila, pihala in komornega muziciranja. Nastopil bo tudi orkester in pevski zbor.

Kam na letošnji dopust? Ali ste se že odločili za letošnji dopust? Mogoče bi ga prijetno in poceni preživeli v Logarski dolini, v Savinjski dolini, ali pa v naših zdraviliščih Rogaška Slatina, Dobrna, Laško in Rimske Toplice? Sporočite nam svoj naslov — poslali vam bomo cenik in podrobne informacije, kamor nameravate. — Celjska turistična podzveza Celje.

Botanični večer bo v petek, 16. tega meseca ob 20. uri v Botaničnem inštitutu. Referat: dr. M. Wraber, Vegetacijski sprehod po Kozjanskem. Vabljeni.

V Klubu kulturnih delavcev bo nocoj ob 20.30 predvajal svoje barvne diapozitive iz Egipta prof. dr. Miroslav Zei (v zvezi s predavanjem, ki je že bilo v klubu).

VI. redni občni zbor Glavnega odbora Rdečega križa Slovenije bo 16. in 17. maja 1958 v Ljubljani, v prostorih Kluba poslancev, Puharjeva 1. — Začetek ob 9. uri dopoldne. Dnevni red: **16. maja ob 9. uri dopoldne:** 1. otvoritev občnega zbora, 2. izvolitev organov občnega zbora, 3. poročilo o delu RKS v preteklem obdobju, 4. poročilo nadzornega odbora, 5. naloge RK v občini (uvodna beseda za razpravo v skupinah). —**Popoldne:** Razprava v skupinah in sicer: a) konkretne naloge in metode dela občinskih in osnovnih organizacij RK, b) prostovoljna služba prve pomoči in pomoči bolniku, c) usposabljanje in vzgoja kadrov RK. — **17. maja dopoldne ob 9. uri:** 1. zaključki posameznih skupin, 2. pravilnik Glavnega odbora RKS, 3. razprava, 4. razrešnica Glavnemu in nadzornemu odboru, 5. volitve novega Glavnega in Nadzornega odbora, 6. razno.

OBVESTILA

Slovensko etnografsko društvo vabi na javno predavanje, ki bo v petek, dne 16. maja, ob 17. uri v knjižnici Narodnega muzeja. »O pomenu in liku Andreja Susterja-Drabosnjaka« bo govoril dr. Niko Kuret. Predavanje bodo spremljali magnetofonski posnetki odlomkov Drabosnjakovih del v izvirni izvedbi domačinov iz Kostanj na Koroškem.

Rezervni podoficirji in oficirji terena Tabor-Stari Vodmat imajo predavanje dne 16. maja 1958 v bivši kavarni Tabor. Tema predavanja bo »Borba za Sutjesko«, po predavanju bo predvajan borbeni film. Udeležba je obvezna, ostali vljudno vabljeni.

Geografsko društvo Slovenije vabi na predavanje prof. dr. Branmira Gušića iz Zagreba. Predavanje z naslovom: »Stočarska kretanja u staroj Hercegovini« bo v petek, dne 16. maja 1958 ob 20. uri v Balkonski dvorani na Univerzi.

KONCERTI

Jutri ob 20.15 uri koncert za zeleni abonma. Dirigent Samo Hubad, solist Jelka Stanič-Krekova. Na sporedu — Haydn, simfonija št. 7 v C-duru; Čajkovski, V. simfonija; Prokofjev, Koncert za violino in orkester.

MPY-23
Boris Papandopulo
»SINFONIETTA« (za gudače)
1. Inetrada — 2. Elegia —
3. Perpetuum mobile
Komorni orkester Radio Zagreba
Dirigent: Antonio Janigro

GLEDALIŠČA

DRAMA
Četrtek, 15. maja ob 20: Miller: »Smrt trgovskega potnika«. Abonma E. (Preostale vstopnice so v prodaji.)
Petek, 16. maja ob 15.30: Goodrich-Hackett: »Dnevnik Ane Frank«. Dijaški abonma II (Stojišča so v prodaji.)
Ob 20: O'Neill: »Dolgega dneva potovanje v noč«. Abonma S (Preostale vstopnice so v prodaji.)
Sobota, 17. maja ob 20: Zmavc: »V pristanu so orehove lupine«. Abonma D. (Preostale vstopnice so v prodaji.)

OPERA
Četrtek, 15. maja ob 20: R. Strauss: »Ariadna na Naksosu«. Abonma red U.
Petek 16. maja ob 15.30: Kogoj: »Črne maske« Abonma red Petek popoldanski.
Sobota, 17. maja ob 20: Janaček: »Jenufa«. Abonma red K.

Občinstvo opozarjamo, da bo od danes, 15. maja dalje, začetek večernih predstav v Drami in Operi ob 20.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana Mestni dom
Četrtek, 15. maja ob 20: A. Koren: »Ambasador«, komedija. Gostovanje v domu »Svobode«, Zg. Šiška. Prodaja vstopnic v domu »Svobode« v četrtek od 18 dalje.
Sobota, 17. maja ob 20: D. Dobričanin: »Človek z Marsa«, komedija. Red A. — Vstopnice so tudi v prodaji.
Nedelja, 18. maja ob 16: D. Dobričanin: »Človek z Marsa«, komedija. Red Nedelja - popoldanski. Vstopnice so tudi v prodaji.
Ob 20: D. Dobričanin: »Človek z Marsa«, komedija. Večerna predstava izven.

Opozarjamo na gostovanje Sentjakobskega gledališča v domu »Svobode« v Zg. Šiški v četrtek, 15. maja ob 20. Prodaja vstopnic v Mestnem domu rezerviranje telefon 32-860

VESTI IZ KRANJA

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE
Četrtek, 15. maja ob 18: »Glasbenobaletni večer«. Priredi Obč. komite LMS Kranj. Izven.
Petek, 16. maja ob 20: »Glasbena revija«. Izvajajo inštr. ansambli in baletne skupine DPD »Svobod« in prosv. društev občine Kranj. Izven.
Sobota, 17. maja ob 20: »Glasbena revija«. Nastopajo pevski zbori DPD »Svobod« in prosv. društev občine Kranj. izven.
Nedelja, 18. maja ob 16: »Zabavni koncert«. Nov program izvaja ansambel Mojmira Sepeta iz Ljubljane.
Ob 20: »Večer slovenskih narodnih pesmi in napevov«. Izvajajo pevski in inštr. ansambli s sodelovanjem Radia Ljubljane. Izven in za podeželje.

KINO
»STORŽIČ«: ameriški barvni film »Mož iz Kolorada«. Predstavi ob 18 in 20.15. Prodaja vstopnic od 16 dalje.
»PARTIZAN«: premiera ameriškega filma »Proti pričam«. Predstava ob 20. uri.
»SVOBODA«: ameriški film »Propadli angel«. Predstava ob 19.

Vesti z Jesenic in okolice

Zdravniško dežurno službo na Jesenicah ima dr. Milan Čeh, Titova cesta.

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE
Sobota, 17. maja ob 20: A. C. Puget: »Srečni dnevi«. — Zveze z vlaki ugodne.

KINO
»RADIO«: ameriški barvni film »Zgodba o Glennu Millerju«. Predstave ob 18 in 20.
»PLAVŽ«: češki barvni film »Nekoč je živel kralj«. Predstave ob 18 in 20.

Z BLEDA

KINO
Ameriški kriminalni film »Gospod 880«. Predstavi ob 18 in 20.30.

VESTI IZ POVELJ

KINO
»DELAVSKI DOM«: poljski film »Klobuk gospoda Anatola«.

CELJSKE VESTI

KINO
»UNION«: ameriški barvni film »Nežni akordi«.
»METROPOL«: ameriški barvni film »Nezgode s Haryjem«.

IZ ŠMARCA

KINO
Ameriški film »Demonska žena«.

ROGAŠKA SLATINA

KINO
Slovenski film »Vesna I. del«.

MARIBORSKE VESTI

DEŽURNA LEKARNA
Četrtek, 15. maja: lekarna »Planinka«, Glavni trg 20.
Petek, 16. maja: lekarna »Pri gradu«, Partizanska c. 1.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE
Četrtek, 15. maja ob 20: Dvořak: »Vrag in Katra«. Red LMS-3.
Ob 20: Maugham: »Zakonska matematika«. Gostovanje v Pekrah.
Petek, 16. maja ob 20: Krleža: »V agoniji«. Gostovanje v Rušah.
Ob 20: Maugham: »Zakonska matematika«. Gostovanje v Radljah.

KINO
»UNION«: ameriški barvni cinemascopski film »Desiree«.
»PARTIZAN: bolgarski film »Dogodek na ulici«.
»UDARNIK«: sovjetski barvni film »Bela psička«.

IZ PTUJA

KINO
»MESTNI«: jugoslovanski film »Slab denar«.

MURSKA SOBOTA

KINO
»PARK«: jugoslovanski barvni film »Pop Cira in pop Spira«. Predstava ob 20.

IZ IZOLE

GLEDALIŠČE DPD »SVOBODA«, IZOLA
Petek, 16. maja ob 14 in 20: Žižek: »Miklova Zala«. Predstavi v Piranu.

RADIO LJUBLJANA

Spored za četrtek, dne 15. maja 1958

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 22.55.

5.00—6.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.30—6.40 Reklame — 6.40—6.45 Naš jedilnik — 8.05 »Pojo naši zbori Svobod« (Nastopa Ženski zbor »Svoboda«, Celje p. v. Toneta Tržana) — 8.35 Zabavni intermezzo — 9.00 Ura poljudne glasbe — 10.10 Panorama vedrih melodij — 11.00 Odlomki iz jugoslovanskih oper — 11.30 Cicibanom — dober dan! (Ivan Potrč: Pravljica o Vanču, Brundaču in Zvitorepki) — 11.45 »Biba leze, kaj bo to?« (spored otroških pesmi Cirila Preglja) — 12.00 Slavni valčki Johanna Straussa — 12.30 Kmetijski nasveti — Vet. Marko Osredkar: Zatiranje goveje tuberkuloze v ljubljanskem okraju — 12.40 Poje kvintet »Niko Štritof« — 13.15 V veselem ritmu — 13.40 Orkestri igrajo za razvedrilo — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.40 Humoreska tega tedna — Armour: Z Evropo se je začelo — 16.00 Z našimi in inozemskimi solisti in skladatelji — 17.00 Za ljubitelje zabavne glasbe — 18.00 Radijska univerza: Umetno sonce (oddaja OZN) — 18.15 »Glasba v podvečer« — E. Grieg: Peer Gynt, druga suita — B. Bjelinski: Brez vrnitve, ciklus pesmi — G. Faure: Fantazija za klavir in orkester — 18.45 Vojna je končana? — 19.00 Zabavna glasba, vmes reklame — 19.30 Radijski dnevnik — 19.50 Tedenski notranje-politični pregled — 20.05 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Slovenski dramatiki na Sterijinem pozorju — 21.30 Alban Berg: Sedem pesmi o mladosti — Bela Bartok: Godalni kvartet št. 3 — 22.15 »Po svetu jazza« — 100-ta jubilejna oddaja — 23.00—23.15 in 23.30—23.45 Oddaja za tujino (prenos iz Beograda).

II. program
(na valu 202,1 m in 98,9 mHz)

14.00 Od arije do arije — 15.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved — 15.10 Ljubljanska kronika in obvestila — 15.25-16.00 Igra pihalna godba Ljudske milice p. v. Rudolfa Stariča.

JUBILEJNI PROGRAM ZAGREBŠKE TELEVIZIJE
s sodelovanjem
RT Beograd in RTV Ljubljana

V četrtek, 15. maja ob 20.00 uri bo zagrebška televizija oddajala izreden program ob drugi obletnici svojega dela. Pri programu sodelujeta z lastnimi točkami tudi ljubljanska in beograjska televizija. To bo torej prvi skupni nastop vseh treh jugoslovanskih televizijskih centrov.

Oddaja bo iz zagrebškega studia, prenašal pa jo bo, kot običajno oddajnik na Krvavcu.

PROGRAM
Četrtek, dne 15. maja 1958

20.00 TV dnevnik — Ob drugi obletnici RT Zagreb — Jadranska simfonija — kratek film — Naša umetnika — nastop Marije Crnobori in Ljubiše Jovanovića (RT Beograd) — Praznik kamna — dokumentarni film — Kratka srečanja — plesalka Sonja Kastel (RT Zagreb) — Kratka glasbena oddaja z Marjano Držaj, Beti Jurković in Ljubljanskim jazz ansamblom (RTV Ljubljana).

Spored za petek, dne 16. maja 1958

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 22.55.

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.30—6.40 Reklame — 6.40—6.45 Naš jedilnik — (8.00—11.00 oddaja na valu 202,1 m in 98,9 mHz) — 8.03 Jutranje glasbeno popotovanje — 9.00 Radijski roman — Vladimir Babula: Planet treh sonc — VIII. — 9.20 Piknik plošč — 10.10 Dopoldanski koncert solistične glasbe — 11.00 Pesmi in plesi raznih narodov — 11.30 Za dom in ženo — 11.40 Klavir in hamond orgle v ritmu — 12.00 Opoldanski orkestralni spored — 12.30 Kmetijski nasveti — Ing. Zmago Hruševar: Kaj je baby beef — 12.40 20 minut z Vaškim kvintetom — 13.15 Od arije do arije — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo: Dve deklici in en medved — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.40 Iz svetovne književnosti — Marek Hlasko: Strasti — 16.00 Koncert ob štirih — 17.10 Melodije in popevke na tekočem traku — 18.00 Iz naših kolektivov — 18.30 Poje obrtniški KUD »Enakost« iz Kranja p. v. Viktorja Fabianija — 18.50 Družinski pogovori — Helena Puhar: Dajmo otroku papir, svinčnik in barvice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Mali koncert zabavnega orkestra George Melachrino — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Iz nordijske simfonične glasbe — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 327,1 vam želi lahko noč — 23.00—23.15 in 23.30—23.45 Oddaja za tujino (prenos iz Beograda).

II. program
(na valu 202,1 m in 98,9 mHz)

14.00 Stari in mladi v jugoslovanski glasbi — 15.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved — 15.10 Razgovor z volivci — 15.25 Zabavna glasba, vmes obvestila — 15.55—16.00 Ljubljanska kronika.

»ZASTAVA 600«

je idealen avtomobil za vsakogar. — V njem je združen najpopolnejši tip malega, ekonomičnega voza. Njegovo vzdrževanje je izredno poceni. — Z njim se takoj naučite šofiranja. — Z njim imate možnost spoznavati lepote naše dežele in ostalega sveta — itd

»ZASTAVA 600« je prva nagrada, ki jo bo prejel eden izmed naših naročnikov! Pogoj — v redu poravnana naročnina in vsaj za tri mesece.

Še danes naročite »Ljudsko pravico«!
Mesečna naročnina samo 250 dinarjev!

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«
Premiera italijanskega filma
»Vrnitev v življenje«
Tednik F. N. 19. Predstave ob 15, 17,, 19 in 21. Ob 10 matineja angleškega barvnega filma »Smrt na cesti«.

»KINO KOMUNA«: ameriški barvni cinemascope film s stereofonskim zvokom »Dežela faraonov«. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnjikrat!
»KINO SLOGA«: angleški barvni kriminalni film »Smrt na cesti«. Igrata Anthony Steel in Odile Versois. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.
»KINO VIC«: češki barvni film »Pokorno javljam« (II. del »Dobrega vojaka Švejka«). Predstave ob 15, 17, 19 in 21.
»KINO ŠIŠKA«: ameriški barvni cinemaskopski film »Sedem let skomin«. Igrata Marilyn Monroe in Tom Ewell. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.
»LETNI KINO BEŽIGRAD«: ameriški barvni film »Vrni se striček Willy«. Predstava ob 20. Danes zadnjikrat! Prodaja vstopnic v vseh kinematografih razen v kinu Bežigrad od 9 do 11. ure in od 14. ure dalje.
MLADINSKI KINO LM: zaprto.
»LITOSTROJ«: italijanski film »Njihove zablode«. Predstava ob 20.

KINO »TRIGLAV«
Italijanski film
»Deset ljubavnih pesmi«
Tednik. V glavni vlogi Vrunela Bovo. Franka Tamatini. Predstave ob 15, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje. Danes zadnjikrat.

DROBNI OGLASI

PERICO ali žensko, ki zna lepo prati sprejmem takoj. Naslov v oglasnem oddelku.

SVARIMO pred nakupom pisalnega stroja Mercedes-portable.

CEVLJARSKE pomočnike-galanteriste za stalno službo sprejme takoj »Franko«, Maribor, Šercerjeva 31.

Raznašalke-ce

za raznašanje »Ljubljanskega dnevnika« v opoldanskih urah za okraj Center in Bežigrad sprejmemo takoj. Plača dobra. Zglasite se v expeditu »Ljudske pravice« na Poljanskem nasipu št. 2

Avtomehanika - šoferja

za službo v Ljubljani

sprejmemo. — Nastop službe takoj. — Ponudbe pošljite na oglasni oddelek Ljudske pravice pod »Avtomehanik«

Komisija za razpis mest direktorjev gospodarskih organizacij pri ObLO Postojna razpisuje na podlagi 90. člena uredbe o ustanavljanju podjetij in obrtov (Uradni list FLRJ št. 51/53) in 21. člena zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov (Uradni list FLRJ št. 52/57)

mesta direktorjev

za naslednja gostinska podjetja:

1. **Kavarna in restavracija »JADRAN«, Postojna, Titov trg št. 1**
2. **Hotel »JAVORNIK«, Postojna, Kolodvorska cesta št. 1**
3. **JAMSKA RESTAVRACIJA, Postojna, Jamska cesta št. 29**

Pogoji kandidatov, ki želijo sodelovati na razpisu, so za vsa tri mesta enaki, in sicer:

1. Visokokvalificirani gostinski delavec z 10 let službe v gostinski stroki, od tega vsaj 3 leta na vodilnem položaju in znanje dveh tujih jezikov (nemško, angleško ali nemško, francosko).

2. Kvalificiran gostinski delavec z 15 let službe v gostinski stroki, od tega vsaj 5 let na vodilnem položaju, in znanje dveh tujih jezikov (nemško, angleško ali nemško, italijansko).

Ponudbe je treba poslati na naslov: Komisija za razpis mest direktorjev pri Občinskem ljudskem odboru Postojna najpozneje do 25. maja 1958. — Ponudbam je treba priložiti dokazila o strokovni izobrazbi, kratek življenjepis in opis dosedanje zaposlitve.

1776

II. mednarodni lesni sejem

LJUBLJANA
OD 22. MAJA DO 1. JUNIJA 1958
SODELUJEJO: AVSTRIJA, HOLANDSKA, ZAPADNA IN VZHODNA NEMČIJA, ITALIJA IN JUGOSLAVIJA

PREGLED USPEHOV LESNO-PREDELOVALNE INDUSTRIJE — PRAKTIČNE DEMONSTRACIJE LESNO-TRANSPORTNIH IN OBDELOVALNIH STROJEV — NAJBOLJŠA PRILOŽNOST ZA SKLEPANJE TRGOVSKIH POSLOV — DELOVNI KOLEKTIVI, ŠOLSKA VODSTVA, ORGANIZIRAJTE SKUPINSKI OGLED SEJMA — 25% POPUST NA ŽELEZNICI — KOMERCIALNA DNEVA 29. IN 30. MAJA

Izdaja in tiska časopisno-založniško podjetje »Ljudska pravica« Ljubljana. Kopitarjeva ulica 6, telefon 89-181 — Notranjepolitična gospodarska rubrika Nazorjeva 12/II tel 20-507 in 22-621 — Kulturna rubrika Kopitarjeva 6/III tel 31-357 — Uprava Trubarjeva ulica 24, telefon 22-491 in 22-492 — Naročninski oddelek Petkovškovo nabrežje 25 telefon 22-494 — Oglasni oddelek Kopitarjeva ulica 4, telefon 31-358 — Poslovalnica na Titovi cesti 15 telefon 22-822 — Mesečna naročnina 250 din, za tujino 500 din — Tekoči račun 60-KB-6-Z-1393 — Poštni predal 42 — Poštnina plačana v gotovini

»Elektronska vzajemnost«

Mednarodna ustanova bo posredovala najnovejše izpopolnitve elektronskih računskih strojev

Pred petnajstimi leti so v ZDA izdelali prvi elektronski računski stroj, tako imenovanega »elektronskega integratorja in avtomatičnega računarja«. Odtlej pa do naših dni so se računski stroji znatno izpopolnili, tako da se zdaj uveljavlja ne le v čisti in uporabni znanosti, gospodarstvu in industriji, marveč vsepovsod, kjer je treba z več področij takoj zbrati podatke o tem ali onem problemu.

Številne dežele so zadnje čase ustanovile posebne inštitute za elektronsko računanje v ustanovah in znanstvenih laboratorijih, v katerih je potrebnih cela vrsta zapletenih magnetofonskih operacij. Javne službe in velike družbe si zdaj pomagajo z elektronskimi stroji pri reševanju problemov, ki so postali že zelo pereči. Spričo naraščanja podatkov so nastopile težave pri urejanju zbranega gradiva, novi stroji pa lahko vse to posredujejo v sorazmerno kratkem času. Elektronski stroji pa seveda ne morejo povsem nadomestiti ustvarjalnega dela človeških možganov.

Za petnajstletnico prvega elektronskega računskega stroja so v Rimu ustanovili začasno mednarodno računsko središče v skladu s pogodbo, ki sta jo lani septembra podpisala mednarodna organizacija UNESCO in italijanski inštitut za višjo matematiko. Mednarodni računski center bo uradno ustanovljen šele, ko bo deset držav ratificiralo njegov statut.

Države, ki so že sprejele statut tega mednarodnega centra, so predložile ustanovitev začasnega središča v Rimu. To središče bo organiziralo mrežo medsebojne pomoči med inštituti in strokovnjaki za elektronske računske stroje v raznih deželah. Zastavili so si štiri poglavitne naloge, in sicer izpolnjevati znanstveno-tehnične raziskave glede uporabnosti elektronskega računanja, organizirati izmenjavo informacij v mednarodnem obsegu, pomagati deželam in mednarodnim organizacijam, ki nimajo lastnih elektronskih računskih naprav ali jim primanjkuje izkušenj, ter usposabljati strokovnjake za računske stroje.

Začasno središče bo izdajalo informativni bilten, ki naj pospešuje mednarodno sodelovanje strokovnjakov in ustreznih organizacij raznih dežel, objavljalo pa bo tudi priročnik s podatki o vseh državnih in zasebnih ustanovah, ki proučujejo elektronske računske stroje.

Vosek iz premoga

Nekoč so z voskom pisali na lesene plošče, izdelovali iz njega sveče in razne druge predmete, neprodušno zapirali posode, zmes voska in opečnega prahu so izkoriščali za arhitektonske okraske notranjih prostorov, že dolgo pa ljudje vedo, da ima vosek zdravilne lastnosti.

Uporaba voska se je razširila že na 40 industrijskih panog, in sicer predvsem na proizvodnjo usnja in obutve (krema, apretura itd.), elektroindustrijo (za izolacijo materiala in naprav), proizvodnjo kozmetičnih pripomočkov, mazil itd.

Vosek je trdna, tolšči podobna snov, ki je znana v dveh oblikah, in sicer v organski in anorganski. Organski vosek pripravljajo čebele, pridobivajo pa ga tudi iz kitov, ovčje kože, palmovega drevja itd., anorganski vosek pa je ozokerit, ki ga pridobivajo iz nekaterih plasti zemeljske skorje. Ker potrošnja voska močno narašča, so morali znanstveniki pogledati tudi za novimi viri.

Nekatere vrste premoga (predvsem lignit) in šota imajo snovi, imenovane bitumen, ki se topijo v nekaterih organskih tekočinah. Iz lignitov pridobivajo do 20 odstotkov in še več bitumena, katerega poglavitni sestavni del je zemeljski vosek. Ko izločijo iz bitumena smolo, lahko dobijo dovolj čist vosek, ki ustreza po kvaliteti čebelnemu in palmovemu.

Premog v posebnih aparatih zalivajo z dikloretanom in zmes segrevajo. Pri tem nastaja tekoči izvleček, iz katerega izločijo glavno gmoto dikloretana in bitumena.

Nekateri ligniti imajo bitumen, ki vsebuje velike količine voska. Pri neposrednem sežiganju bitumenskega premoga v pečeh se izgubi mnogo kemičnih surovin in voska, zato ta vosek in drugo izločijo, preden dajo premog v peč.

»Reaktorska šola«

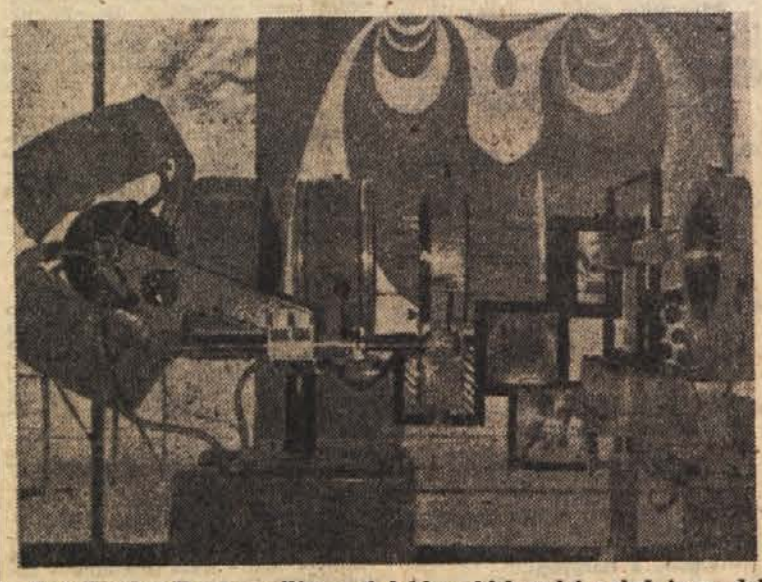
V norveškem mestu Kjeller so odprli norveško-nizozemsko »atomsko šolo«. Prvega tečaja o ravnanju z jedrskimi reaktorji — trajal bo devet tednov — se bo udeležilo 27 nizozemskih in 10 norveških strokovnjakov ter dva inženirja iz Švice. Za ta tečaj je nizozemska vlada določila vsoto 130.000 funtov.

V pariškem Grand Palaisu so pred dnevi odprli razstavo z naslovom »Človek in družabno življenje«. Dresdenski muzej je poslal na razstavo steklen človeški kip. Ob pritisku na gumb se osvetlijo posamezni organi, obiskovalec pa si hkrati prebere v katalogu opis njihovih funkcij v človeškem organizmu

Konjski tihotapci

Zahodnoberlinska obmejna policija je prijela druščino tihotapcev, ki so hodili čez carinsko mejo s špediterskim vozom, v katerem sta bila vprežena dva konja. Cariniki so pregledali voz, pa niso nikoli ničesar našli. Šele čez čas so postali pozorni, da pri vrnitvi vselej vleče voz en sam konj. Ugotovili so, da je skupina desetih mesarjev na ta način pretihotapila v Zahodno Nemčijo 600 konj.

V češkoslovaškem paviljonu si lahko obiskovalci ogledajo model betatrona, ki ga uporabljajo v praškem medicinskem inštitutu. Zraven so še druge sodobne medicinske naprave

Donavske globine

Sava in Donava sta ne le največji, marveč tudi najgloblji jugoslovanski reki. Sava je pri Zagrebu globoka povprečno šest metrov, pri izlivu blizu Beograda pa 17 m. Najglobije mesto v tej reki — 26 m pri visoki vodi — so izmerili pri vasi Popovača kakih 14 km od Sremske Mitrovice.

Donava pa glede globin prekaša Savo in vse druge večje reke v Evropi. V romantični klisuri Djerdap, ki si jo je Donava usekala v Južne Karpate, so izmerili največjo rečno globino v Evropi. Voda je valila po rečnem dnu težke skale in z njimi izdolbla globoke kotanje. Nekoč so menili, da je Donava najglobija v južnem delu soteske, imenovanem Kazan (54 m), nedavno pa so ugotovili globino 60 in celo 71 m. Strokovnjaki jugoslovanskega rečnega brodarstva so izmerili v velikem kotlu ob steni Pjatra Lunga na kraju, imenovanem »Gospodjin Vir«, globino 82 m. Menijo, da je to ne le največja rečna globina v Evropi, marveč ena največjih svoje vrste v svetovnem merilu. Donava je na tem kraju znatno globlja kot vse Jadransko morje severno od črte Pulj—Ancona.

S puško nad miš

Baltimorsko sodišče je naložilo nekemu Stanleyu Richardsonu 125 dolarjev globe, ker je sredi noči pograbil lovsko puško in začel streljati za mišjo, ki je potem ušla na vrt. V obrazložitvi je rečeno, da je Richardson kalil nočni mir. Če bo opazil še kakšno miš, naj si kupi past, je svetoval sodnik.

Samokritičnost

Starejša igralka iz San Francisca je pet tednov potrpežljivo pozirala slikarju Heinu Hoopu, da je napravil podobo v naravni velikosti. Ko je bila slika gotova, je igralka dlje časa molče stala pred njo in čez čas obotavljaje se vprašala, koliko bi stalo, če bi slikar njeno podobo oblekel...

XI. MEDNARODNI FILMSKI FESTIVAL V CANNESU

Jacques Tati je samo eden...

Vse, kar se je včeraj dogajalo v festivalski palači in izven nje — župan mesta Cannesa je namreč včeraj povabil novinarje in filmske ustvarjalce na tradicionalno kosilo na otok St. Marguerite — ni tako važno, kakor včerajšnja večerna predstava. Obiskal nas je namreč gospod Hulot...

Leta 1953 je žirija mednarodnega združenja filmskih kritikov s svojo veliko nagrado opozorila svet na samoniklega filmskega ustvarjalca Jacquesa Tatija, ki jo je podelila njegovemu »Gospodu Hulotu na počitnicah«. Dotlej se je moral Tati, ki je zapustil music-halle, boriti za prostor pod filmskim soncem, za prostor, na katerem bi lahko ustvarjal dela, ki jih je nosil v sebi. Nihče ni mogel verjeti niti po uspehu s Tatijevim prvim filmom »Praznik«, da bo filmska publika sprejela humor, satiro, humanizem in smeh, ki ga je prinesel. Toda »Gospod Hulot« ni prejel samo nagrade kritike v Cannesu; leto pozneje so ameriški kritiki isti film prišteli med deset najboljših filmov, ki so jih tisto leto predvajali v ZDA. Tako je dejansko svet dal priznanje umetniku, o katerem je Chaplin dejal, da je francoski nadaljevalec poti, ki jo je on zastavil v svojih nemih filmih. Francija je imela v letih ob prelomu stoletja nekaj zanimivih filmskih komikov, med katerimi je brez dvoma najbolj znan Max Linder (najvidnejše smo srečali včeraj med predstavo Tatijevega filma ob komemoraciji za Charlesom Pathéjem). Ti so ustvarili tako imenovano prvo obdobje francoskega komičnega filma. Edini René Clair je v nekaterih svojih delih gradil most, ki naj poveže prvo obdobje francoske filmske komike z novim, o katerem pač ni vedel, kdaj se bo porodilo in kdo mu bo vtisnil pečat. Pripravljal je pot — Jacquesu Tatiju. Trije filmi so bili v devetih letih ustvarjalnega dela dovolj, da danes govorimo o Tatiju z enakimi občutki »pojma«, kakor govorimo o Chaplinu, de Sici in drugih. Poleg Renéja Claira je brez dvoma Tati danes največja umetniška potenca sodobnega francoskega filma.

Pet let je Tati pripravljal film, s katerim je Francija letos stopila v festivalsko tekmo — s katerim je prijetno iznenadila vse ljubitelje sedme umetnosti. Tati — to kaže povedati, preden napišem nekaj skromnih misli ob njegovem filmu »Moj stric« — je v polnem smislu besede ustvarjalec, saj za svoje filme piše sam scenarije, jih režira in v njih igra glavne vloge. Doslej je oba filma posnel v črno-beli tehniki, »Moj stric« pa je barvni film in vidi se, da je s posebno skrbjo preštudiral problem barve v gibanju ter jo vključil kot nov element svojega filmskega izraza.

Tako-le pravi Tati: »Moj stric' ni v nobenem pogledu nadaljevanje ‚Gospoda Hulota'. Začel sem dejansko čisto znova... Zgodbo o »stricu Hulotu« pripoveduje njegov nečak, mali Gérard... Mislim, da je to zelo važno in da moram opozoriti na to gledalce... Osebe v mojem filmu so narisane in njihove konture se malce približujejo impresionističnemu slikarstvu. Vsakdo bo v njih našel tisto, kar želi... Edino kar sem posebej hotel podčrtati, je miren kotiček sredi majhne četrti, ki sem ga postavil za nasprotje nemirnim avtomobilskim cestam, letališčem, vsem uniformiranim oblikam modernega življenja. Tudi stroge geometrične linije služijo temu namenu.«

Dejansko je s temi Tatijevimi besedami izražen ves smisel njegove mojstrovine. Tati protestira proti brezdušni, zmehanizirani in ubijajoči civilizaciji našega časa. Tati brani pravico ljudi, da žive sproščeno, tako kakor njihovemu notranjemu razpoloženju najbolj ustreza. V njegovem delu je dragocena podoba tistega nezlaganega humanizma, ki išče človeku takšen prostor pod soncem, na katerem bi živel zadovoljno in kjer bi vse, kar je človeštvu prinesla civilizacija, služilo človeku tako, kakor meni on, da je najbolje. Tatijev protest je akcenturiran s satiro. Toda takšna oznaka bi bila preskromna, kajti »Moj stric« ni samo satira. »Moj stric« je tudi čudovita poezija. Tu nekje so stične točke med Chaplinovo in Tatijevo umetnostjo. To nenavadno domiselno in plemenito prepletanje satire s čisto poezijo, tisto odkrivanje poetičnega v najbolj nenavadnih frazah pesniškega jezika, ki gledalca očara s toplioto globokega doživetja.

Zapisal sem, da je »Moj stric« posnet v barvah. To je prvi Tatijev barvni film. Barve ni uporabil zaradi senzacije. Barvo je potreboval kot neobhodno potreben element, s katerim je govoril tako duhovito, ubrano in plastično, da so mi kar naprej uhajale misli k nedokončani Eisensteinovi razpravi o funkciji barve v filmu. V filmu je vrsta sekvenc, v katerih govori samo barva, oziroma sekvenc, kjer barvna komponenta edina ustvarja harmonijo ali disharmonijo prizora, atmosfere, prostora. Ko bomo film gledali na naših platnih, bo treba gledalce posebej opozoriti na to komponento Tatijevega filma, da bodo lahko uživali v vrednoti, ki pripada barvi v filmu.

Taki sam je povedal, da so njegovi liki zarisani in se v tem svojem konceptu približujejo impresionističnemu slikarstvu. Lahko stilizirani vzbujajo v gledalcu celo vrsto vzporedb in impresij, tako da se Tati nič zmotil, ko je dejal, da bo pač vsak gledalec v podtekstu koncepcije vsakega lika prebral o njem, kar bo želel, pa vkljub temu osnovni koncept lika ne bo nič izgubil na svoji vrednosti. Težo filma seveda znova nosi sam Jacques Tati, ki je svoj lik g. Hulota še bolj izpopolnil, čeprav je ohranil njegove osnovne karakteristike, ki smo jih srečali že v Hulotu, ki se je odpravil na počitnice. Z njim je nastopila lepa vrsta popolnoma nepoznanih igralcev, med katerimi bi omenil predvsem malega Alaina Becourta.

Ko pišem to poročilo, se začenjajo zbirati v novinarski dvorani filmski kritiki, da bi prisostvovali konferenci s Tatijem. Imam vtis, da bodo sami zaradi tega, da ohranijo prostor med sedeži v konferenčni dvorani, prisostvovali madžarski tiskovni konferenci, kajti vkljub številnim zvezdnikom, ki so v Cannesu, je od včeraj prava zvezda festivala gospod Hulot — Jacques Tati.

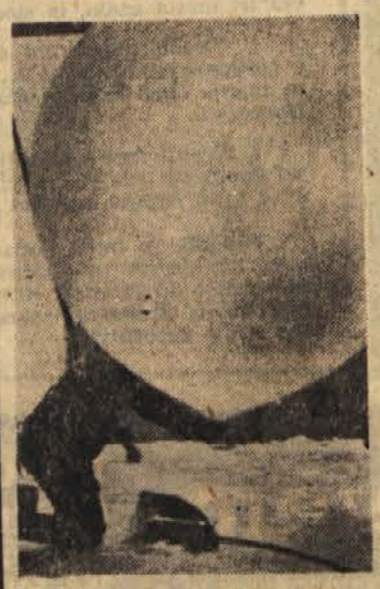
Vitko Musek

Francozi med pingvini

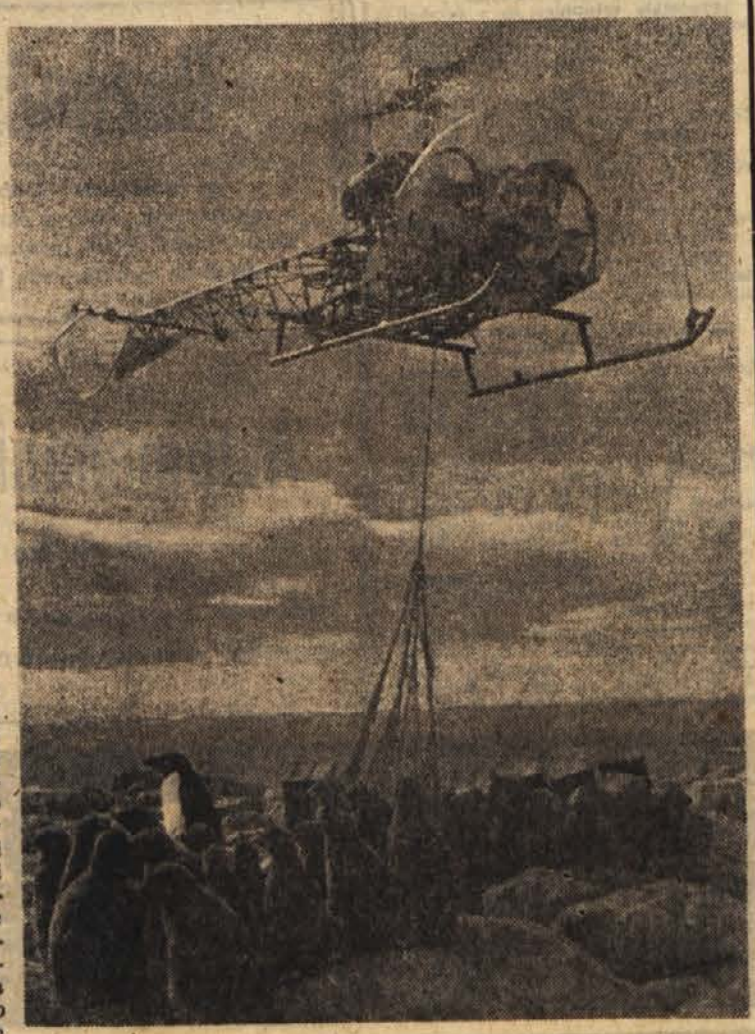
Mednarodno geofizikalno leto je dalo nekaj zanimivih rezultatov in uspehov. Hillary in Fuchs sta prepotovala Antarktiko po dolgem in počez, Američani so upostavili sedem oporišč in veliko letališče, Rusi pa so zgradili Mirnij, prvo antarktično mesto.

V tem času je francoska antarktična odprava, ki šteje 23 ljudi, proučevala vremenske razmere v deželi Adeliji. Dan za dnem, celo takrat, kadar je pihal veter s hitrostjo 180 km na uro, so spuščali v visoke plasti vremenoslovne balone. Enega samega dne jim to ni uspelo, ker je bil vihar prehud, saj je vlekel s hitrostjo 250 km. Baloni so francoskim vremenarjem posredovali upoštevanja vredne podatke o temperaturi, vlagi in pritisku v visokih zračnih plasteh.

Dramatične trenutke je doživljala francoska odprava, ko se je izgubil helikopterski pilot Pierre Bert. Veter je zgrabil njegov helikopter in ga vrgel na tla daleč od francoskega oporišča. Pilot je imel le še toliko moči, da si je postavil šotor in zlezel vanj. Dva dni in noči je čakal na reševalce. Ob pomoči dveh letal s sovjetskega ledolomilca »Ob« so ga nazadnje našli in spravili na varno. — Seveda pa je v tej enolični, zasneženi deželi ob zemeljskem vznožju tudi kaj zabave. Zanjo skrbijo na obalnih področjih predvsem pingvini vseh vrst in velikosti, ki šegavo poživljajo sicer puščobni ledeni svet.

Dan za dnem so Francozi spuščali z vodikom napolnjene vremenoslovne balone, ki so jim posredovali vrsto podatkov o vremenskih razmerah v visokih zračnih plasteh

Zanimiv posnetek je uspel Marcu Helmerju, članu francoske antarktične odprave. Ujel je krilate frakarje in helikopter, eno najmodernejših zračnih prevoznih sredstev.

Mladi guslar z izvrstnim spominom

Nad 500 krajših in daljših narodnih pesmi zna na pamet 19-letni Radoslav Šimunović iz vasi Strejina pri dalmatinskem letovišču Makarska. Če bi hotel mladi guslar, ki najraje recitira junaške pesmi o hajduku Malem Radojci, peti brez presledka ves svoj spored, bi to trajalo po računih njegovih prijateljev celih štirinajst ćni in noči.

Mednarodna astronomska postaja

Na mednarodni zvezdoslovni postaji v Kitabi (Uzbekistan) so postavili zenitni teleskop, ki ga bodo uporabljali za natančno opazovanje zvezd. Kitabska znanstvena postaja v sodelovanju z drugimi opazovalnicami že trideset let proučuje položaj zemeljskih tečajev. Zdaj določa zemljepisne širine v okviru programa mednarodnega geofizikalnega leta.

Mladi rešitelj

Edi Kusser, učenec prvega razreda neke dunajske osnovne šole, je šel na obisk k teti, ki stanuje v bližini. Na stopnišču je začutil duh po plinu in je takoj poklical gasilce. Plin je prihajal iz zaprtega stanovanja, gasilci so vlomili in našli na tleh skoraj mrtvega starca. Pri pregledu sosednjih stanovanj so ugotovili, da se je plin že nevarno širil po hiši in bi lahko vsak trenutek prišlo do eksplozije. Tako je Edi rešil ne le starca, marveč vse stanovalce.